

Vahid Qazi

Çöl Qala

Povest

Bakı · Kitab Klubu · 2016

Redaktorlar:
Hikmət Sabiroğlu,
İmran Bədirxanlı

Rəssam: Klod Mone
Dizayn: Elçin Hüseynov

KitabKlubu.Org, 2016, 184 səh.

“Biz özgənin yaratdığı dünyada yaşayırıq. Fərq etməz o dünya nədən yaranıb, Allahın “Ol!” əmrindən, ya elmin dediyi Böyük Partlayışdan! Bizə öz dünyamız lazımdır. Hər kəs özünü kirayənişin sandığı özgə dünyadan yeni dünyaya, özünün yaratdığı, sahibi olduğu dünyaya can atır. Öz dünyasını yarada bilən insanlığın sirrini açmış kimidir”, – bunu əsərin qəhrəmanı deyir.

“Çöl Qala” öz dünyasını qurmağa can atanların kitabıdır, ömründə heç olmasa bircə dəfə buna cəhd eləyənlərin...

© *Vahid Qazi, 2016*

Kitabı əldə etmək üçün:
+ 99450 4049113

*Sabahların sahibi bu günün azad gəncliyinə
həsr olunur.*

MÜNDƏRİCAT

Müəllifdən	5
Proloq	8
I Bölüm. “Salvador Dali” qayıdır	20
II Bölüm. “Lillian Gish”	38
III Bölüm. Kədərin göz yaşları	62
IV Bölüm. Tanrının görünən tərəfi	91
V Bölüm. Qaraçı qız	113
VI Bölüm. “Qum dəryasının kapitanları”	140
VII Bölüm. Tamamlanmış yarımçıq portret	153
Epiloq	166
Müəllif özü haqda	181

Müəllifdən

2009-cu ilin yazağzı vaşinqtonlu dostum İrena Lasotanin ağacları hələ yarpaqlamayan meşə kimi sıx Rock Creek parkına açılan pəncərəsi önündə oturub elədiyim cızma-qaranın uzun illər məndən əl çəkməyən fikrə yön verəcəyi, aylarla bir kəlmə yazmasam da məni bir an belə tərk eləməyən, mənimlə bərabər şəhərlər, ölkələr dolaşaraq bir əsər mövzusunə çevriləcəyi, beş ilin tamamında kitab olacağı ağılıma da gəlməzdi. Əsl oxucu bilir bir yazı əsər olunca nələrdən keçir.

İnternet əsrində saysız-hesabsız sosial şəbəkələr müasir insan həyatının bir parçasına çevrilib. Asılılıq dərəcəsinə çatan bu vərdişin səbəbi nədir? İnsanları bura çəkən hansı istəkdir, qüvvədir? İnsan real həyatdan yorulub bəlkə? Bəlkə bəşəriyyət gələcək virtual həyata beləcə “köçür” aramla? Otuz, əlli, yüz il sonranın insanı hansı dünyada yaşayacaq? Ola bilsin biz o virtual aləmin pionerləriyik, xəbərimiz yoxdur!? Bu suallara neçə il mən də cavab axtardım. Cavab üçün şəbəkələrin fəal iştirakçısı olsam da, kitabı bitirməkdən ötrü ondan ayrılmalı oldum. Altı aylıq ayrılıq beş il əvvəl başladığım kitabı bitirməklə sona çatdı.

Fikir də, onun yazıya köçürülməsi də, sonunda yazının böyük bir əsər olması da öz yerində, üzə çıxarıb-çıxarmamaq sualı məni daha çox düşündürdü. Bugünkü ədəbi yırğalanma dövründə janrını

hələ tam ayırd eləmədiyim mətnin çap məsuliyyəti ağır idi. Ona görə də məsuliyyəti bölüşməyə qərar verdim, əlyazmanı yaş, cins və zövqüylə fərqlənən yeddi dostu yollayıb rəylərini aldım. Aralarında peşəkar ədəbiyyatçı da vardı, bişmiş oxucu da, sosial şəbəkə dediyimiz virtual dünyanın fəal “sakin”i də vardı, ondan tamam uzaq olanı da, müasir ədəbi janrlara üstünlük verəni də vardı, ədəbiyyatda mühafizəkar baxışların tərəfdarı da.

Aldığım rəylər bəzən bir-biriylə çalın-çarpaz fərqlənsə də, hamısının sonda dediyi bir oldu: “Dərc elə!”

Məsuliyyətə çiyin verən, vaxt ayırub oxuyan, qeydlərini göndərən və ən əsası bu kitabı bitirməyə həvəsləndirən, inam verən dostlara təşəkkür edirəm!

Oxuyub fikir bildirənlərdən biri də Fəxri Uğurlu idi, beş cümləni qırmızı rənglə işarələyib yazmışdı ki, kitabın məzmunu bu abzasdadır: “Biz özgənin yaratdığı dünyada yaşayırıq. Fərq etməz o dünya nədən yaranıb, Allahın “Ol!” əmrindən, ya elmin dediyi Böyük Partlayışdan! Bizə öz dünyamız lazımdır. Hər kəs özünü kirayənişin sandığı özgə dünyadan yeni dünyaya, özünün yaratdığı, sahibi olduğu dünyaya can atır. Öz dünyasını yarada bilən insanlığın sirrini açmış kimidir”.

Onunla razıyam, düz tutub, kitab oxucuya elə o abzasla təqdim olunmalıdır. Bu, öz dünyasını qurmağa can atanların kitabıdır, ömründə heç olmasa bircə dəfə buna cəhd eləyənlərin...

May, 2014

P.S. “Azərbaycan” jurnalının 8/2014 sayında “Cholqala1992” adı ilə dərc olunandan sonra bir də oxudum. Oxudum və şübhələrimdə haqlı olduğumu yəqin elədim – bitməyibmiş, yazılası çox sözüüm qalıbmiş! Povest yazmaq kimi ağır məsuliyyətin yükünü indi lap çox hiss etdim. Üzə çıxarmaqda tələsmişdimmi?! Yaxşı ki, jurnalda dərc olundu, yoxsa bir daha baş vurmayacaq və bəlkə də heç vaxt kitab halında ortalığa çıxarmayacaqdım. Jurnalda dərci məni yenidən ona qayıtmağa sövq elədi! Buna görə dərc eləyən dostlara təşəkkür edirəm. Hər iki variantı oxuyub qeydlərini mənimlə həvəslə bölüşən filoloq dostum Lalə Əliyevaya xüsusi minnətdarlığımı bildirirəm.

...Xeyli əl gəzdirdim, əlavələr edib, hissələr çıxardım. Sonunda istədiyimi aldım!

Fevral, 2015

Proloq

*“Mən üçüncü dünyaya insan
ruhunun məhsulu kimi baxıram.*

*Üçüncü dünyanı biz özümüz
yaradırıq”.*

Karl Popper

Yaşıl tumurcuqlardan açılan yarpaqlar kimi hamı eyni cür doğulur. Amma hamı bir cür ölmür. Ölümlər də müxtəlifdi – eynən xəzandı elə bil: biri saralıb üzülür, biri qızarıb düşür.

Birini də küləklər elə yaşılkən qoparıb salır...

Neçə vaxtdı qərarlılıqdan özümə yer tapa bilmirəm. “Dərc edimmi, etməyimmi?” sualı yaxamdan əl çəkmir. Başqasının şəxsi məktublarını oxumaq bir yana, onları çap etmək istəyi heç bir çərçivəyə sığmayan istəkdə, pisimə gəlir.

Evli bir kişinin dul qadınla gizli məktublaşmasından danışırım. Elə-belə yazışma olsaydı, fikir verməzdim. Uzaqbaşı şəhvəti maraqla oxuyub keçərdim. Amma elə deyil! Sanki bir bədii əsərin ayrı-ayrı hissələridi – bir yerə yığmaq lazımdı. İş bununla bitmir, mətnlərdən əsər

düzəldərsən, dərd ondadı ki, o məktubları çap eləmək üçün izn almağa adam yoxdu.

Qəliz məsələ oldu deyəsən. Hal-qəziyyə belədi, danışım, siz də görün yuxumu ərsə çəkən suala cavab vermək nə qədər müşküldü.

Bir gün “Üns” teatrında tanış xanımla rastlaşdım. Tələbəklik illərindən tanıyırdım. O vaxt gözəlliyi neçə-neçə oğlanı çöllərə salmışdı. Kimlər ölmürdü dərdindən, kimlərin balaları ölmürdü! Ona yaxınlaşmaq nədi, kəlmə kəsmək nədi, heç baxışlarını tutmaq olmurdu. Varlı-kasıb, oxuyan-avara, ürəkli-qorxaq, fərqi yoxdu – kiməsə gözünün ucuyla belə baxmırdı. Yeriyəndə yerışı, duranda qəddi-qaməti canlar yaxırdı. Atası Nazirlər Sovetində yüksək mənəsb sahibi idi. Babası köhnə inqilabçılardan olub.

Fəlsəfə dərşində qruplarımız birləşirdi, onda yaxından müşahidə edirdim.

Bir səhər onu ötürən oğlanı görəndə universitet uşaqlarının, elə müəllimlərin də əli üzündə qaldı. Əlacları olsaydı, onu Akademiyanın bağına çəkib şil-küt edərdilər. O qədər nifrət dolu baxış altında özünü tox tutmasından, təmtək fakültəyədək gəlməsindən xoşum gəlmişdi onda.

Tələbələr o qızdan ötrü öz aralarında neçə dəfə davaya çıxmışdılar. Hələ neçə-neçə cavan universitet müəlliminin divanəliyini demirəm. Moskvada, Lomonosov universitetində oxumuş, qocaman müəllimlərin belə həsədlə baxdığı kürən

fəlsəfə müəllimimiz İxtiyar Bəxtiyarov elə vurulmuşdu ki, Aristoteldən tutmuş Kanta qədər sevimli filosoflarını onun ayaqlarına atardı. Tələbəsinə aşıq müəllimin sinifdə davranışı qərribə olur, bəzən elə anlar yaranırdı ki, deyirdin bəs İxtiyar müəllim ataksiya xəstəsidə, əli, ayağı özündən xəbərsiz hərəkət edir.

Sonuncu kursda elə həmin oğlana ərə gedəndə isə hamı “Eh, gərdişi-dövrən” deyib köks ötürdü. Onun kasıb bir rəssam olduğunu öyrənəndə varlı ataların bahalı maşın sürən balalarının büzülən ağızlarından əyilə-əyilə çıxan sözləri ta bura yazmağa lüzum yoxdu. Aydın məsələdi!

Ordan-burdan söhbət elədik. Ərini xatırladıq, necə yaşadığını soruşdum, uşaqlarından hal-əhval tutdum. Araşdırıcı olduğumu bildiyindən idi yəqin, məndən ərinin arxiviyə tanış olmağımı, bir yazı yazmağımı xahiş elədi. Sərgisini təşkil etməyi düşündüyünü, sərgi kataloqunun hazırlanması barədə bəzi məsləhətlərə ehtiyacı olduğunu söylədi. Ünvanını, telefonunu aldım, şənbə günü gəlməyə söz verib ayrıldım.

Köhnə şey-şüyləri eşələməkdən ötrü ölürəm. Uşaq vaxtı nənəmin cehizlik şifonerində saxlanardı ailə arxivimiz. Şifoner deyildi, muzey idi elə bil. Yuxarı gözündə, papaq, şərf, əlcək

qoyulan yerdə babamın, nənəmin 1920-30-cu illərdə dostları, qohumlarıyla çəkirdikləri şəkillər, orta gözündə hər iki qapağının içində o dövr model qızların yarıçılpaq şəkilləri olan gümüş portsiqar, sümük müştük, qədim düymələr, gümüş pələklər... Anamın gəlinlik paltarı, dikdaban ayaqqabısı, atamın gəncliyində geyindiği “Makintoş” plışı...

Kağız-kuğuzlar yığılan qara çamadan isə şifonerin aşağı siyirməsindəydi. Saatlarla vaxtım gedirdi o kağızlara baxmağa, oxumağa. Nikolay dövrünün əsginazlarından tutmuş ilk sovet “zayom”larına, “Mockviç-400” avtomobilinin, “Temp-22” televizorunun, cürbəcür cihazların sənədləri, qırx ilin xəstəlik kağızları, analiz cavabları, atamgilin toy dəvətnamələri, anamın cehiz gətirdiyi əşyaların siyahısınadək...

Evimizin rəngi saralmış qalın “domovoy kniqası” orta əsrlərin əlyazmasına oxşayırdı. Əvvəlki səhifələr ərəb əlifbasıyla yazıldığından heç nə anlamırdım. Latın və kiril əlifbaları ilə yazılan sonrakı səhifələri oxusam da, bu qədər adamın bizim evdə niyə yaşadığını kəsdirə bilmirdim. Aralarında rus da vardı, gürcü də. Sonralar biləcəkdim ki, hərəsi bir səbəbdən bizim şəhərə gəlmiş, biri kirayə qalbmış, o biri sadəcə pasport qeydiyyatına düşübmüş. İçərilərinə başqa yerlərdən şəhərimizə sürgün edilənlər də vardı.

Palan içi tökmürəm, bircə onu deyirəm ki, təyyarələrin qara yeşiyi kimiydi ailə arxivimizi saxlayan qara çamadan.

Kənddə nənəmgilin evinin zirzəmisində, taxtapaşunda bir dünya köhnə əşyalarla əlləşməkdən də doymazdım. Ordakılar daha qədim idi.

Elə tələbə vaxtı da eynən beləydi. Məni axtaran bukinistdə, əntiq şeylər satılan mağazalarda tapardı. İndi də hər dəfə dostum İmran Bədirxanla görüşə vaxtından əvvəl gəlirəm. Görüşdüyümüz yerdə – üçüncü mikrorayonda, köhnə “Arzu” şadlıq evinin qabağındakı balaca parkda rus qarılarının töküb satdığı köhnə vallara, kitablara, məişət əşyalarına, elektrik avadanlıqlarına, onların ehtiyat hissələrinə tamaşa eləməkdən xoşum gəlir.

Hər detal bir tarix parçasıdır, insan ömrünün bir anıdır. Qocaların titrək əllərində bu detallar qərribə duyğular yaradır. Qərribəliyi həm də ondadı ki, bu cür əşyaları satan da, maraqlanıb baxan da, elə aradabir nəsə alan da qocalardır.

Yaşlaşanda adam heç olmasa bu ehtiyat hissələr kimi kiməsə gərək olmaq istəyir...

Şənbə gününü səbirsizliklə gözləyirdim. Bir tərəfdən tanınmış rəssamın arxiviyə tanış olmaq imkanım yaranmışdı, sevdiyim işlə məşğul olacaqdım, o biri tərəfdən də tələbəlik illərimin əlçatmaz gözəlinə qonaq gedəcəkdim. Şüxluğunu

itirməyib, elə bil illər gözəlliyindən bir naxış belə soldura bilməyib. Amma gözləri əvvəlki gözlər deyildi. Parıltısı gözünün xeyli dərinliyinə çəkilməmişdi.

Rəssamın arxivi isə mənimçün az qala qədim xəzinə qədər maraqlı idi. Şübhəsiz, qiymətli sənədlər, fotolar, tablolar, bəlkə də bir muzeylik əşyalar olacaqdı orda. Sonunda oxunaqlı bir araşdırma-məqalə yazacaqdım, nə bilmək olar, bəlkə sənədli bir kitab da alınacaqdı.

Onlara vədələşdiyimiz vaxtda – günorta saat üçdə gəldim. Çoxotaqlı mənzildi. Divarlarda fotolar, tablolar, “çekanka” lövhələr asılıb, şkaflar, tumbalar cürbəcür balaca heykəllərlə, suvenirlərlə doludu.

Hərdən burdakı kabinetində işləsə də, Rəssamın emalatxanası başqa yerdədi. Odur ki, burda molbert, fırçalar, boyalar, kətan parçalar, taxta çərçivələr elə də çox deyil, otağın əsas hissəsini tavana dirənən kitab rəfləri tutur.

Şkafların aşağı gözündə yan-yana düzülmüş qutular, içində səliqəylə üst-üstə yığılmış qovluqlar otaq sahibinin sahmanından xəbər verir. Burda həyatının müxtəlif illərini əks etdirən fotolar, haqqında yazılmış qəzet səhifələrindən kəsmələr, mühazirələrin, kulturoloji məqalələrin əlyazmaları var.

Balaca bir qutu isə ağzınacan təyyarələrə minik kartlarının kəsilmiş hissələridi, kolleksiya yığırmış. Nə qədər ölkəyə uçubmuş! Baxdıqca elə bilirsən hər minik kartı Allaha doğru can atmağa görə verilən qəbzdi, göylərin o üzünə səyahət üçün oynanan lotereya biletidi. Təkcə bu xatirə qutuda eşlənməyə – üstündəki tarix, aeroport adlarını oxumağa bir saatdan çox vaxtım getdi, xəyalım neçə-neçə qərib ölkə, uzaq şəhər dolaşdı.

Qısa, o qənaətə gəldim ki, otağı günlərlə ələk-vələk eləsəm də, iş başa çatası deyil.

Xanım qaradınməz qadındı. İki fincan qəhvə gətirib mənimlə qabaq-qənşər oturanda da dindirməsəm dinmirdi. Əslində onun dili üzündə, gözündədi. Baxışı, hərəkəti hər şeyi deyir, sadəcə duymaq lazımdı. Güclə sezilən ürkək təbəssümü üzündən əskik olmur. Əvvəlki tərəvətini saxlayıb, yenə gözəldi, intəhası indi bir başqa cür gözəldi. Tək fərq məğrurluğunun lal bir təmkinlə əvəzlənməsindədi.

Güzgülü komodun üstündə, divarlarda birgə fotoları var. Çərçivələrdən boylanan baxışlar iki sevdalının bəxtəvər günlərinin nişanəsid.

Otağın aşağı başındakı divarda onun ayaqüstü portreti asılıb. Cavanlıq illərinin şəkli. Bu tabloda barədə qısa söhbətimiz oldu, öyrəndim ki, əri evliliklərinin ilk aylarında çəkib, xarici sərgilərdə dəfələrlə nümayiş olunub, bir neçə dəfə babat pul da təklif ediblər, amma Rəssam satmayıb. Portret

həqiqətən də gözəl alınmışdı, rəssamlıqdan sən deyən başım çıxmasa da, duyurdum ki, buna ürək qoyulub, sevgiyə çəkilib. Tablodakı ayaqqabı qabarıqlığıyla yad cisim kimi gəlirdi mənə. “Dikdaban ayaqqabı qadın kompleksinin ilk zahiri əlamətidir”. Xəyalımdan keçən fikri dilimə gətirmədim.

...Sonra düz beş dəfə evlərinə, iki dəfə də emalatxanaya getdim. Bir kitablıq material topladım. Amma məni maraqlandıran, beynimi məşğul edən başqa şey idi.

Üçüncü gəlişimdə yazı masasının aşağı siyirməsindən götürdüyüm köhnə təqvim-gündəliyi vərəqləyirdim. Müxtəlif adamlarla görüş vaxtları, tədbirlər, zəng saatları, bir sözlə, gündəlikdə sahibinin görəcəyi işlər qeyd olunmuşdu. Ətrafı cızma-qara hərflərlə “bəzədilmiş” bir söz diqqətimi çəkdi. Söz ciddi-cəhdlə örtbasdır edilmişdi, quşlar yad gözlərdən gizlətmək üçün yumurtaların üstünü kol-kosla örtür ey, eynən elə.

İlk baxışda adi söz idi. Mənasını bir Allah bilirdi, bir də özü. Bəlkə də əhəmiyyətli bir şey deyildi. Özü bir məna verməsə də, dörd tərəfi anlaşılmaz hərflər, əyri-üyrü xətlərlə əhatələnmiş sözün aydın oxunması məni şübhələndirirdi. Adətən adam stolüstü təqvimində belə qaralamalar eləmir, qeyri-ixtiyari cızma-qaranı əl altda olan istənilən kağız üstündə qaralayır. Psixoloqlar

başqaları üçün anlaşılmaz olan bu qaralamaları “oxumaqla” onu cızanın psixoloji durumunu müəyyən edirlər. Belə işlərdən başım çıxmasa da, bu xətlərin o qaralamalardan olmadığını yəqin bilirdim. Çəkilən xətlər, yazılan hərflər qeyri-ixtiyari deyildi, məhz qəsdən o sözü gizlətmək üçün idi. Gözüm kol-kos arasındakı quş yumurtasını – Rəssamın yazdığı sözü almışdı: “Cholqala1992”.

Bu, nə demək idi?

Suala neçə gün cavab axtardım.

Əvvəlcə “Cholqala1992” sözünü açmağa çalışdım. Sözü rəqəmdən ayırdım. “Cholqala” və “1992”. Yenə bir şey anlamadım. Amma bunun bir şifrə olmasına gümanım get-gedə artdı. “Cholqala” sözü bir anlam vermirdi deyə, “1992” rəqəmindən yapışdım.

İnstituddakı qrup nömrəsi deyildi. Çox güman, bu, 1992-ci illə bağlıdı. Əgər beləydisə, demək, 1992 onun üçün çox əlamətdar il olub. Arxiv sənədləri əsasında hazırladığım ilkin bioqrafiyasına göz gəzdirdim. O ildə əhəmiyyətli hadisəyə rast gəlmədim. Nə ilk sərgisinin keçirildiyi, nə evləndiyi, nə uşaqlarının doğum tarixi uyğun gəlirdi. Siyasətlə az maraqlanan adam olduğundan həmin ildə baş verənlərin ondan ötrü həyatı məsələ olması inandırıcı görünmürdü. Bəs bu rəqəmin mənası nə idi?

Dördüncü gəlişimdə stolüstü təqvimdəki o səhifənin şəklini çəkib özümlə götürdüm. Həftəsonu yalnız bu haqda düşündüm. Xanım da 1992-ci ili xeyli xatırladı. Ona bu illə belə maraqlanmağımın əsl səbəbini demədim, Rəssam üçün hansı əhəmiyyəti ola biləcəyini soruşdum. Xeyli düşünsə də, ağılına heç nə gəlmədi. O da cavab tapmaqda kömək eləyə bilməyəndə həvəsdən düşdüm, ta əlimi üzdüm.

Yalnız bazar günü axşama doğru Xanım zəng eləyib, bir söz dedi. Dedi ki, 1992-ci il Rəssamın həyatında dərin iz buraxıb. Həmin il ermənilər Şuşanı işğal edib. Şuşada doğulub böyüyən Rəssam bunu özünə dərd eləyib.

Daha şübhəm qalmadı: bu rəqəm Şuşayla bağlıdır! “1992” rəqəmi açar oldu. Elə o dəqiqə şuşalı dostum Hikmət Sabirə zəng edib “Cholqala” sözünü soruşdum. Əvvəlcə anıqdıra bilmədi. “Chol” + “qala” aydın bir məna vermirdi. Sözü müxtəlif cür tələffüz elədim. Yalnız bir xeyli söz oynatmasından sonra Hikmət bir kəlmə işlətdi: “Bəlkə, Çöl Qala“dı?”

Nəhayət, sözün mənasını tapdım – “Çöl Qala” Şuşada bir məhəllənin adı, “1992” də Şuşanın işğal tarixidi. Qala divarları inşa olunandan sonra köçüb gələnlərin bir qismi yer azlığından Şuşa qalasının çölündə məskunlaşmalı olub. Məşhur Şuşa türməsi, Mirzə Həsən qəbiristanlığı yerləşən məhəllənin adı Çöl Qala imiş. Rəssam şuşalıydı,

odu ki, şifrəsinin Şuşayla bağlı olması təbiidi. Bunun kod olduğuna əmin idim, qalırdı haranın, nəyin kodu olmasını öyrənməyim. Rəssamın şəxsi seyfinin kodu da ola bilərdi, bank hesabının açar sözü də. Hər halda arvadı bilməmiş olmazdı. Örtülü sual-cavabdan belə anladım ki, Rəssamın nə bir şəxsi seyfi, nə də Xanımdan xəbərsiz bank hesabı var, ümumiyyətlə, ərinin ondan gizli bir işi olmayıb.

Təqvim-gündəlikdəki sözün cızma-qarayla gizlədilməsi şübhəliydi. Xanıma heç nə demədim. Neçə gün əlləşəndən sonra Rəssamın bu açar sözü harada işlətdiyini tapdım.

Öyrəndim! Və dəhşətli bir sirrin üstünə çıxmış kimi heyrət elədim.

Bu, Rəssamın sosial şəbəkələrin birində açdığı səhifənin kodu imiş. İndi onun gizli yazışmalarının açarı əlimdə idi. Yazışma deyəndə, bir-iki “like”dan başqa elə bir qeydi yox idi. Tək birindən savayı.

O, uzun müddət bir qadınla məktublaşmış.

Ağlıma “Başqasının məktubunu oxumaq ayıbdı!”, “Kodu arvadına verimmi?” sayaq cürbəcür fikirlər, suallar gəlirdi. Ancaq dəli bir maraq bütün hissləri üstələdi!

Yazışmaları birnəfəsə oxudum. Neçə gün özümə yer tapmadım. Oxuduqlarımı Xanıma danışmaq, sirri açmaq günah olardı! Amma bədii əsəri xatırladan bu yazışmaları dərc eləməməyin

özü də bir başqa günah idi. Çıxılmaz düşmüşdüm.

İndi nə edəcəyimi bilmirdim. Qalırdı son suala cavab tapmağım: Nə edim?

I Bölüm

“Salvador Dali” qayıdır

Rəssamın səhifəsində sən deyən elə də çox informasiya yoxdu. Bir neçə məqaləsinə keçid linki, müxtəlif ölkələrdə çəkdiyi fotoları, çoxu da təbiət mənzərələri, insan üzləri. Şəbəkədə çoxdan olsa da Qadının da səhifəsinə zəngin deməzdim. O, daha çox öz fotolarını, rus saytlarından qoroskoplar, bir də tanınmış adamlardan sitatlar paylaşıb. Şəbəkədə Rəssamın 68, Qadının isə 1848 dostu var. Söhbətləri əvvəl-əvvəl tanışlıq xarakterli olub, sanki sözü seçib yazıblar. Amma rəsmi xitabları uzun sürməyib, aralarındakı “buz”u tez əridə biliblər.

Yazılanları bir-bir götürüb ayrıca fayla köçürdüm. Yüngülcə əl gəzdirdim: təkrar fikirləri sildim, bəzi yerləri çıxarıb üç nöqtəylə əvəzlədim, hərflərini düzəltdim, “w”, “sh”, “ch” hərflərinə olan sözləri yazı dilimizə uyğunlaşdırdım, mətni hissələrə böldüm, hər hissəyə bir başlıq qoydum. Amma yazıların üslubuna toxunmadım, məsələn, Rəssam Qadından fərqli olaraq fellərin sonunda “r” hərfi yazmırdı, elə də saxladım. Bir də o, hər müraciətində “Siz” və “Sən” sözlərini böyük hərflə yazırdı, dəymədim.

*Çatda canlı söhbətlərini elə dialoq kimi də verdim. Mesaj və məktublarını isə bir-birindən ayırmaq üçün qədim qadın və kişi simvolu olan üçbucaqdan istifadə elədim. Rəssamın yazdıqlarını üzüyuxarı ▲, Qadıninkıları isə üzüaşağı ▼ üçbucaqla işarələdim. Eyni adamın ayrı-ayrı saat və ya günlərdə dalbadal yazdığı mesajları *** işarəsiylə ayırdım.*

Beləcə, bir kitablıq mətn alındı.

▲

Rəssam: “Bir ömür böyük ideallar haqda düşünmək üçün çox azdı. Bizə elə gəlir ki, yüz il, min il, milyon il yaşayacağıq. Təəssüf, bunun belə olmadığını gec anlayırıq, sonuna sayılı günlərimizdən başqa heç nəyimiz qalmayanda”.

Salam! Bu sözləriniz xoşuma gəldi, məni tutub saxladı. Dedim, belə düşünən bir xanıma salam verməsəm günah olar. Həm də bayramdı. Bəlkə sonra imkan olmadı, odu ki, bayramınızı indidən təbrik etmək istəyirəm. Az qalıb, tezliklə Bakıya dönürəm. Yaman darıxmışam... Şəkillərdə qayğılı, düşüncəlisiniz. Həyatda da beləsiniz?

Qadın: Salam! Təbrikə görə təşəkkür edirəm! Suala gəlincə, həyat insana bir dəfə verilir. Onu elə düşünüb yaşamaq lazımdır ki, sonra keçmişə dönüb baxanda “heç yaşamadım” deməyəsən.

Rəssam: Razıyam. Hər günü sanki sonuncuymuş kimi yaşamaqla həyatı maraqlı etmək

mümkündü. Amma reallıqda planlaşdırılan ömür olmur, şans da ciddi şərti... Peşənizi bilmək istərdim, əgər etiraz etmirsinizsə, tanış olardıq. Şekillərinizə baxdıqca, düşünürəm, dizayner ola bilərsiniz.

Qadın: İncəsənət İnstitutunu bitirmişəm, rejissorluğu, amma marketoloq işləyirəm. Sənətə yer olmayan bazar cəmiyyətinə rejissor lazım deyil. Sizsə, səhv etmirəm, rəssamsınız. Özü də tanınmış rəssam.

Rəssam: Elə bir tanınmışlığım olmasa da, düz tapdınız, rəssamam. Belə demək mümkünsə. Amma böyük rəssamları tanıdıqca, onların işlərini öyrəndikcə özümə rəssam deməyə dilim gəlmir... Rejissor da elə bir növ dizaynerdi. O baxımdan çox da yanılmamışam... Bəlkə də Bakı üçün gecdi, amma Nyu-Yorkda səhər indi açılır. Sizi yuxudan eləmirəm ki? ...Bu axşam çıxıram. Yeni ili yolda qarşılayacam. İmkan olmayacaq, odu ki, indi təbrik edirəm.

Qadın: Çox sağ olun. Sizə uğurlu yollar!

Rəssam: Buralıq bir işiniz olsa, yazın, nəse almaq, ya öyrənmək, imkan daxilində edərəm. Hələ bir iş günüm var.

Qadın: Mənim üçün ən önəmlisi insandan aldığı mənəvi qıdadır. Sizdən isə canınızın sağlığından muğayat olmanızı rica edəcəm.

Rəssam: Sözlərimi "hədiyyə", "rüşvət" kimi başa düşməyin, sadəcə səmimi görünmək, olmaq

istədim. Mənəvi qidaya qalanda, indiki boz dünyada hər adamın belə qidaya ehtiyacı var. Təəssüf ki, bu qidanı insanlardan almaq getdikcə çətinləşir. Qalır kitablar, musiqi, rəsmlər, səyahət, nə bilim, ta nələr....

Qadın: Əstəğfərullah, nə rüşvət? Mən sizin səmimiyyətinizə inanıram, bəlkə də bu üzdən sizinlə yazışıram.

Rəssam: Şəklinizi “Luvr”a necə göndərirsiniz? Burda belə yazmısınız: “Şəkil Luvra göndərilib”. Mən hələ bu şəbəkədə yazmaqdan başqa bir şey edə bilmirəm. Amma baxıram, hamı nəsə göndərir, qrup yaradır. Gərək öyrənəm.

Qadın: Mütləq öyrənəcəksiniz! Hamı elə sizin kimi başlayır... Bakıya uzun müddətə dönürsünüz?

Rəssam: Uzun müddətə. Amma hələ Qəraib hövzəsi ölkələrinə gedirəm, Meksikaya, sonra Kubaya.

Qadın: Sizə uğurlar arzulayıram. Bakıya yəqin ailənizlə gələcəksiniz...

Rəssam: Şəhərin bayram ovqatı necədir?

Qadın: Əvvəlki kimi deyil. Nə bilim, bəlkə yaş artdıqca bayram ovqatları da dəyişir... Ailəniz də sizinlə belə səyahət edir?

Rəssam: Nə bildiniz ki, ailəliyəm?

Qadın: Bilmədim. Elə-belə soruşdum. Cavab verməyə bilərsiniz.

Rəssam: İşlə bağlı səfərlərə onları aparmıram. Ümumiyyətlə, tək səyahəti xoşlayıram.

Qadın: Burada yaşamaq Sizin üçün çətin olmayacaq?

Rəssam: Mən Bakıda yaşayıram, sadəcə işimlə əlaqədar çox səfər edirəm. Son illər rəssamlıqla bağlı bir neçə beynəlxalq təşkilatda təmsil olduğumdan günüm elə səfərlərdə keçir. Yaradıcılığa da vaxt qalmır heç. İndi Nyu-Yorkdayam, bir neçə gün Mayamidə qalacam. Meksikada, sonra da Kubada olacam. Vətən üçün darıxıram, illah da axşamlar. Amma mənə orada da, elə burada da çətindi. Qarabağsız Azərbaycanın dadı qalmayıb. Bir az pafoslu görünər bəlkə bu sözümlə, elə deyil. ...Bir tərəfdən də neyləyəsən, yenə vətəndi.

Qadın: “Çox da tərifləmə mənə vətəni...” Elə bilirdim xaricdə yaşayırsınız.

Rəssam: Tarkovskinin çox sevdiyim “Nostalgıya” filmində Yankovskinin qəhrəmanı suya batmış uçuq evin içində ona baxan qızcığaza bir pritça danışır. Rejissorsunuz, xatırlayırsınız. Biri üfunətli dərin gölməçədən bir başqasını dartıb çıxarır. Gölməçədən çıxan ona kömək edənə deyir: “Sən neyləyirsən?” “Səni xilas edirəm”. “Axmaq, mən burda yaşayıram”,- deyir xilas olan. O vaxt bu sətiraltı fikir SSRİ üçün deyilmişdi. Onun nümunəsi olmasın. Necəliyənə

baxma, vətən elə vətəndi. Yaşamaq üçün ABŞ-dan pis olsa da, Kubadan yaxşıdı.

Qadın: Gətirdiyiniz misal Kobo Abenin “Qumluqdakı qadın” əsərini yadıma saldı. Əsəri oxumamışam, filminə baxmışam. Ağır şəraitə baxmayaraq qumluqdakı evini tərk etmək istəməyən qadın da eynən belə deyir. “Bura mənim evimdir”. Amma bunlar əsərlərdə belədir. Realda həyat daha amansızdır. Хорошо там, где мы есть, хорошо там, где есть тот, кто тебя поддержит, даже если ты не прав, хорошо там, где тебя согреют взглядом и примут открытой душой. Наверно это и есть счастье. Я желаю вам.¹

Rəssam: Orda uzun müddət qalanda belə düşünürsən. Odu ki, hərdən ölkədən çıxmaq yaxşıdı. Bu barədə söhbətimizi Bakıda davam etdirərik. Hələlik isə gecəniz xeyrə qalsın. Sizi yuxudan eləməyim.

Qadın: İnşallah! Mənə görə narahat olmayın. Hələ gec yatacam, bir şirkətin layihəsini işləyirəm. Bir az iş qalıb, onu yekunlaşdırıb sonra yatacam. Bu da yəqin iki-üç saat çəkər.

Rəssam: Siz şirkətdə işləyirsiniz? Yəqin maraqlıdı işiniz. Mənim də işimin bir hissəsi

¹ *Bizim olduğumuz yerdir yaxşı yer. Səhv edəndə belə səni dəstəkləyənlərin, baxışları ilə ovunduranların, könül sarayında guşə ayıranların olduğu yerdir yaxşı yer. Yəqin xoşbəxtlik elə budur. Sizə bu xoşbəxtliyi arzulayıram.*

layihələrlə bağlıdır. Qayıdıb yeni layihələrə başlayacam.

Qadın: Yox, şirkətdə çalışmıram, araşdırma mərkəzində işləyirəm. Şirkət layihə sifarişçisidir. ...Niyə həmsöhbət olaraq məni seçdiniz?

Rəssam: Bilmirəm! Burdakı fotolara, adlara baxıb keçirdim. Gözləriniz məni tutub saxladı. Həm də ilk bakılı qız idiniz. Düzdü, sonra başqalarını da tapdım, amma, mənəcə, Siz fərqlisiniz və çoxlu maraqlı şeylər var bu baxışların yiyəsində. Mən də araşdırmaçıyam axı bir növ, insan araşdırmaçısı... Hər halda dərin mənəvi zövqünüz olmalıdı, mənəcə. Onu da deyim ki, bəzən baxışlar adamı aldadır. Amma gözəl gözlərə aldanmaq da dünyanın bir naxışdı hər anından zövq almağı bacaranlar üçün.

Qadın: Əslində həyat yaşamağı bacaranlar üçündür. Həyat onu olduğu kimi qəbul edənlər üçündür. Mən fatalistəm. Taleyə inanıram. Hədislərin birində söylənib: “Sənə yazdığım taleyin dalınca get, ona zidd çıxarsan, səni taleyinin dalınca özüm sürükləyərəm”. Baxışlara gəlincə, bir şey söyləməyəcəm. Amma düşünürəm ki, “gözlər qəlbin aynasıdır” sözü artıq öz mahiyyətini itirib. Mənəcə, qəlbin aynası insanın əlləridir. Fikir vermişəm, yaxşı adamların əli kobud olmur, əksinə, qırıqlar da, yaşlaşdıqca üstündə əmələ gələn xallar, ləkələr də ona bir gözəllik verir.

Qəlbən dürüst adamların əl, barmaq ölçüləri də simmetrik olur.

Rəssam: Maraqlı müşahidədi... Bayaq göndərmişdim, bəyəndinizmi Anjelika Akbarın ifasını? Xoşunuza gəldisə, birini də göndərim, adı "Love"dı. Sizinlə bu musiqini dinləyərək yazı-şırım. Mən bu musiqini yaşamaq uğrunda mübarizə aparanların şarkısına bənzədirəm... İnsan yaşlaşanda fatalistləşir. Sizin üçün tez deyilmi?

Qadın: Musiqini xoşlayıram. Boş vaxtlarımda özüm üçün bəstələyirəm də, elə-belə... Fatalistliyə gəlincə isə, bunu yaş həddinə aid etmirəm. İnsanın ruhu bu yolu seçir. Siz hansı musiqiyə üstünlük verirsiniz?

Rəssam: Mənim üçün janr vacib deyil. Musiqidə əsas ritmdi, əgər bu ritm qəlbinin döyüntüləriylə bir vurursa, istər xəyal, istərsə də real dünyadakı yaşantılarınla səsləşirsə, demək, böyük musiqidi. Məsələn, rokdan xoşum gəlməyib heç vaxt, amma Rammstein bu barədə fikirlərimi alt-üst elədi. Bu qrup mənim son kəşfimdi.

Qadın: Siz Aerosmith-i də dinləyin. Güman edirəm rok haqqında fikirlərinizi daha da gücləndirər.

Rəssam: Sağ olun, mütləq dinləyərəm.

Qadın: Bəs nəyi şedevr hesab edirsiniz?

Rəssam: Ümumiyyətlə, hər bir əsər insan ovqatına köklənir. Kədərli musiqini kefinin çağ vaxtı dinləyəndə zövq ala bilməzsən. Aşiq Ədalətin “Ruhani”sindən sonra Rammstein-ə qulaq assan belə, ondan həzz almayacaqsan. Təzə sevgi yaşadığın günlərdə siyasi detektiv səni cəlb etməz, nə qədər detektiv həvəskarı olsan da. Oxuduqların Əlfi Qasimovun “Qağayı fəryadı”ndan tutmuş Stefan Sveyqin novellalarındanək sevgi hekayələri olacaq. Salvador Daliyə köklənmişənsə, Van Qoq səni “yaxına buraxmaz”.

Qadın: “Qağayı fəryadı”?

Rəssam: Sizin yadınıza gəlməz, o, bizim dövrün bestseller sevgi romanı idi.

Qadın: Maraqlandırdınız məni. Tapıb oxuyacam.

Rəssam: Tapmasanız, verərəm. Amma bilmirəm o dövrün sevgi romanları indiki sevdalılara maraqlı gələrmə?

Qadın: Sevginin də yenisi, köhnəsi olur? “Leyli və Məcnun” yüz illərdir diridir... Şedevrlə bağlı sualım qaldı.

Rəssam: Əsər var insanın hansısa ovqatına hesablanıb, əsər də var bütün ovqatların fəvqündədi. Bax, şedevr beləsidir. “Leyli və Məcnun”, “Romeo və Cülyetta” şedevrdi, ona görə əsrlərin sınağından çıxıb biliblər.

Qadın: Əgər kosmosla, başqa sivilizasiyalarla təmas yaransa, Yer adına onlara nə göndərərdiniz?

Rəssam: Maraqlı sualdı... Belə fikirlər adamın ağına adətən gecələr gəlir. Bakı gecələrinə baxmayın, Nyu-York səhərlərində ağıla belə şeylər gəlmir... Nə göndərərdim! Yəqin, Yer kürəsinin himni kimi Motsartın “Rekviyem”ini göndərərdim, xüsusən də onun “Lakrimoza” hissəsini. “Mona Liza”nı Yer in siması, pasportu, “kupçası” kimi. Ağ rəngi də onun simvolu seçərdim. Təslimçilik yox, sülh rəmzi kimi.

Qadın: O birilərini başa düşdüm. Bəs niyə “Rekviyem”?

Rəssam: “Rekviyem” bəşəriyyətin musiqili tarixidi. Burada insanın yaranışı, yaşamaq uğrunda mübarizəsi, hiss və duyğuları, sevgisi və nifrəti, arzu və umudu, yerdəki tufan, zəlzələ və vulkanlar, sərin səba yelləri, bu dünyanın cənnət və cəhənnəmi, bir sözlə, Yer kürəsinin genetik kodu cəmlənib. Motsartın “Rekviyem”i İnsanın Kainata mesajıdır.

Qadın: Siz qəribə adamsınız. Yəqin canlı söhbətləriniz daha maraqlı olur.

Rəssam: ...

Qadın: Siz burada deyilsiniz?

Rəssam:...

Rəssam: Məni üzrlü sayın. Dostlar gəlmişdi vidalasmağa. Gec cavab yazdım. İndicə getdilər.

Qadın: Xoş gəldiniz...

Rəssam: Siz gecələr işləməyə vərmiş elə-misiniz, ya iş çox olanda belə gec qalırırsınız? Yazı-pozu işinə gecə yaxşıdı, əksər yazılarımı gecələr yazmışam. Şəkilləri isə gündüzlər çəkirəm. Mənə elə gəlir ki, rəngləri yalnız gün işığında duymaq olar. Düzdü, axşam çəkənlər də var, keçmişdə lap şam işığında da çəkiblər. Amma mən buna öyrəşməmişəm. Son vaxtlar isə lap tez yatıram, buna yatıram demək də olmur; yarıyuxulu, yarıyoq. Şair demiş:

“Gecə birin yarısıdı,
Nə dünəndi, nə sabah.
İki günün arasında
canım sıxılır, Allah”.

Arxasını unuttum, Bakiya gələndə yazaram.
Ramiz Rövşənindi.

Qadın: O, çox populyardır. Sosial şəbəkələrdə tez-tez rast gəlirəm onun şeirlərinə.

Rəssam: Mən az oluram bu şəbəkələrdə. O birilərini tanımıram, tək bura girirəm hərdən.

Qadın: Elə düz edirsiniz. Burda hamı səni öz ovqatına kökləmək istəyir. Maraqla oxuyacağın 5-i varsa, 55 dənə də mənasız mesaj görəcəksən.

Rəssam: Şəbəkələşmənin üstünlükləri də çoxdu – ünsiyyət, bölüşmək kimi. Adamın ünsiyyətə ehtiyacı çörəyə, havaya tələbatı qədərdir. Robinzon Kruzo tənha yaşadığı adada düzəltdiyi kuklayla danışır. Bir alman filmi var, səhv etmirəmsə, adı "QULAQdan qaçış" olmalıdı. Düşərgədən qaçmağa qərar verən bir alman əsirinə həkim həmvətəni yardım edir, yol göstərir. Onun məsləhətlərindən biri də belə idi: "Tənhalıqda səsi itirmək qorxusu var. Öz-özünlə danış, lazım gəlsə, ağaclarla danış". Başqası ilə ünsiyyəti olmayan özü ilə danışır. Onda da beləsinə dəli deyirik.

Qadın: Orası elədi. Ünsiyyət depressiyanın ən güclü dərmanıdır. Burda bir qapalı qadın qrupumuz var. Əvvəl az idik, indi xeyli çoxalmışıq. Çəkinmədən hər dərdimizi bölüşürük. Depressiyalı vaxtlarımda o qrup məni xilas elədi. Sanki məndərdli qadınları xüsusi olaraq yığıblar bura. Danışdım, dinlədilər. Danışdılar, dinlədik. Sonra özüm də neçə adama yardımçı oldum. İnsan kiməsə gərəkli olduğunu biləndə özünü xoşbəxt sanır. Odur ki, ünsiyyətlə bağlı fikirlərinizi bölüşürəm.

Rəssam: İstənilən adam haqqında təsəvvürü onun oxuduğu kitab, bəyəndiyi yazıçı, dinlədiyi

musiqi yaradır. Sizi tanımayanana özünüzü hansı bədii əsər, yazıçı və ya şair, musiqiçi, yaxud rəssamla təqdim edərdiniz?

Qadın: Konkretləşdirmirəm, çünki birmənalı cavab verə bilmərəm. Amma fikrimi belə yaza bilərəm ki, kitab ağıla bağlıdır – ağılın tutumundan artıq verimli kitabdan zövq alıram. Musiqi qəlb məsələsidir, qəlbin ovqatına tabedir. Odur ki, bəzən rokun ürəyə dinclik gətirməsi, sakit klassikanın qəlbi təlatümə salan halları da baş verir. Rənglərsə ruhun inikasıdır: qara – zəncirləyir, boz – didir, ağ – təzələyir, qırmızı – qorxudur, mavi – qanadlandırır, yaşıl – dincəldir. Bilmirəm zövqümü duyub məni tanıya biləcəksinizmi?!

Rəssam: Mən Sizi söz-söz, cümlə-cümlə tanıyacam. İndisə yenə getməliyəm. Bu gün çıxıram, hazırlaşmalıyam. Sizinlə söhbətdən böyük zövq aldım. Təşəkkür edirəm. Səfər boyu imkan düşdükcə yazacam.

Qadın: Uğurlu yollar! Yazın!

Meksikadayam. Paytaxtı çox gəzə bilmədim. Çapultəpək deyilən məşhur muzeyə də gedə bilmədim. Amma bir də gələcəm, mütləq türk izinə burada da düşəcəm. Deyirlər orada qədim türklərin çox nişanələri var. Elə adındakı “təpək” sözü yerli dildə “təpə” anlamını verir. Nə isə, hər yerdə türk nişanələri axtarmağım çoxdankı vərdişimdi. Sizə Özbəkistanda olan bir olayı nəql edirəm. Səmərqənddə özbək dostuma biz türklərin qədimliyindən, əzəmətindən danışırıdım. Müxtəlif sözlərin açmasını yozurdum, bəzən həddi aşıb ağ eləyirdim də, Kamçatka – “Gəmi çatdı”, Madaqaskar – “Məşədi Əsgər” kimi. Axırda zarafatıma özbək dostum belə son qoydu: “Bəli, biz özbəklər də çox qədimik. Amerikanı da bizim “Əmir əkə” kəşf eləyib”.

...Kankun şəhərindəyəm. Qəraib dənizinin sahilindədi. Bitib-tükənməyən çimərliyi var. Bu tərəflərin ən böyük kurort şəhərlərindədi. Qaldığım “Oasis Viva” hotelində pəncərəm dənizə açılır. Səhərdən nədənsə “Qəraib dənizinin quldurları” filmi beynimdən çıxmır. Buranın adamları balacaboy, güləruz, səmimidilər. Heç inanmağın gəlmir ki, bu insanlar o dəniz quldurlarının törəmələridi...

Qəraib... Qorxulu səslənir, cin-şəyatın kimi. Karib yaxşıdır... Karib dənizi, onun quldurları...

və onların törəmələri... Heç biz də indi Koroğluya, Babəkə oxşamırıq... Adamın sizə qoşulub gəzməyi gəlir. Amma yox, qorxuram qaçırırlar mənə, siz də quldurlarla mənim üstümdə davaya çıxasınız. İşiniz də yarımçıq qala. Nəysə, səfəriniz uğurlu olsun. Özünüzdən muğayət olun. İmkan tapdıqca yazın. Yazın görüm, dünyanın o üzündə daha nələr var!?

▲
İki gündü Havanaya gəlmişəm. Qaldığım hotel 1959-cu ilədək “Hilton” adlanıb. İnqilabdan sonra adını “Habava Libre” qoyublar, yəni “Azad Havana”. Amma azadlıqdan əsər-ələmət də yoxdu bu ölkədə. Burdan şəhər ovuc içi kimi görünür. Okeanın “üst”ü səmanın “dib”iylə qucaqlaşmış. İşə bax, bu “qucaqlaşmaya” üfüq deyirlər... Kuba qapalı ölkədi. Keçmiş SSRİ kimi. Siz xatırlamazsınız o dövrləri. Kommunistlər hələ də vəd etdikləri kommunizmi qura bilməyiblər burda. Deyəsən, indi heç özləri də buna inanmırlar. Nəysə... Burada internet problemdi. Yalnız bu hoteldə var, o da səhər doqquzdan axşam doqquzacan. İnanmazsınız, bu üç-dörd cümləni yazmaq üçün 45 dəqiqə sərf elədim. Camaat növbə gözləyir. Çıxmalıyam.

Havanada bizim Torqoviya bənzər yer var. Suvenirilər, rəsm əsərləri satırlar. Gəzməli yerdə. Maraqlı rəssamları var. Amma satışda rəsmi ideologiyadan kənar əsərə rast gəlməzsən. Burada əsas mövzu maşınlardı. Qırx-əllinci illərin maşınları üstünlük təşkil edir. Otuzuncu illərin, hələ istəsən iyirminci illərin də avtomobilinə rast gələ bilərsən. Bir sürücü maşınındakı siqnal basıb fəxrə deyirdi ki, 1914-cü ildən qalmadı. Köhnə maşınlar Kubanın brendidi – siqar kimi, Çe Gevara kimi. Sərhədlər açılanda ilk biznes elə bu maşınların alğı-satqısıyla başlayacaq, güman ki. Məni isə...

Rabitə qəfil kəsildi dünən. Bütün günü internet olmayıb. Burda Sizi canlı xətdə tuta bilmirəm. Doqquz saat fərq var, indi yatmışınız yəqin. Amma hər halda oxuyursunuz yazdıqlarımı. Harda qalmışdım dünən? Hə... maşınlarda. Amma məni maşınlar yox, rəsmlər maraqlandırır. Axır ki, əsl mən deyən əsərləri tapdım. Məni dar, üfunət qoxuyan küçələrlə apardı velotaksi sürücüsü. Arıq, dərisi gündən əriyib qaralmış, üzünü qırxmağa sanki heyi qalmayan bir rəssamın evinə gün əyləndə girdik.

Yarıqaranlıq zirzəmi... İlahı, burada insan yaşayar!? Siz bunun əsərlərinə baxın... Bazara çıxardığını ayrı yığıb. Bunun “səndiq rəsmləri” əsl sənət əsərləridi. Mən onların Xorxe Kamaço, Vifredo Lam kimi məşhur sürrealist rəssamları haqda oxumuşdum, rəsmlərini görmüşdüm. Bu, onlardan heç də geri qalmır. Mütləq bu bədbəxt rəssamın da əsərlərinin baha qiymətə satılan, dəyərləndirilən zamanı çatacaq. Amma çətin o bunu görə. Somerset Moemin “Ay və qəpik” əsərini oxumusuz? Tapıb oxuyun. Rəssam bədbəxtliyi (həm də xoşbəxtliyi) haqqında ən kədərli əsərlərdən biridi. Nə isə... Cəmi iyirmi dollara çox gözəl rəsm aldım... Görüm buranın rəsmi orqanlardan icazə ala bilsəm, bu rəssamın YUNESKO xəttiylə keçirəcəyimiz böyük bir sərgiyə dəvət olunmasına çalışacam. O dahidi, heç kimin tanımadığı dahi... Yenə çıxmalıyam. Sabah başqa şəhərlərə gedəcəyik, maşın kirayələmişik. Bu ölkəni qarış-qarış gəzəcəm. İnternet olmayacaq. Sonra yazaram. Hələlik.

Son günlər internetə girmirdim, yazılarınızı indi oxudum. Yadıma Salvador Dali düşdü. O, rəssamların kasıb olmasını qəbul etmirdi. Yəqin siz də oxumusunuz, xatirələrinde yazırdı ki, hələ cavan vaxtı imkan daxilində türməyə tez girib çıxmağı, bir də xüsusi əziyyət cəkmədən milyonçu olmağı özünə söz veribmiş. Hər ikisinə

də əməl edib. Onun sözləridir: “Самый простой способ избежать компромиссов из-за золота – это иметь его самому. Когда есть деньги, любая «служба» теряет всякий смысл. Герой нигде не служит! Он есть полная противоположность слуге”². Sizə uğurlu yollar diləyirəm.

Salam. Mən qayıdırəm. İki günə ordayam. Əlbəttə, Dali dahidi! Amma onunla qərribə dostluğu olmuş Bunuel də, Lorca da dahidilər. Üçünü birlikdə təsəvvür eləyin. Üç dahi, Dali-Lorca-Bunuel üçbucağı – Azadlıq-Sənət-Sevgi üçbucağı.

Salvador Dali xoş gəlir!

² “Qır-qızıl uğrunda kompromisə getməməyin ən asan yolu özünün varlı olmağıdır. Pulun olanda hər cür “qulluq” mənasını itirir. Qəhrəman heç yerdə qulluq etmir. O, qulluqçunun tam əksidir!”

II Bölüm

“Lillian Gish”

Yazışmalar bir növ kəşfiyyat xarakterlidi, hiss olunur ki, əvvəl-əvvəl intellekt nümayiş etdirirlər. Mətnə ağırlıq verəcəyini zənn edib, istədim buna da əl gəzdirim. Sonra fikrimdən daşındım. Sosial şəbəkədə bir-biri ilə təzə tanış olanlar özlərini intellektləriylə təqdim edirlər. Bura canlı görüş yeri olmadığından kişilər xarizması, ədasi, qadınlar gözəlliyi, xüsusi manerası, lap belə vurduqları ətrin qoxusu ilə qarşısındakında rəy yarada bilmirlər. Odur ki, qalırlar zövq və intellekt umuduna. Heç bir fikrə toxunmadım. Təbiiliyini saxlasın deyə yazışmalara əlavələr eləmədim. Təkrar oxunuşlarda anladım ki, mənətləri maraqlı edən elə həm də informasiyalarla bol olmasındır.

Vətən adamı aeroportda qarşılayır. Bura düşən kimi bir-birinə uyuşmayan, təzadlı hisslər keçirirsən. Həm sənə doğma gəlir, həm də yad. Xüsusən də uzun müddət ayrı qalanda olur bu duyğu. Tanış əhatəyə düşsən də keçmiş qırıq-

qırıq yadına düşür, yaddaş yavaş-yavaş bərpa olunur. Hardasa, nə vaxtsa görmüsən, bunu dəqiq bilirsən, amma tam xatırlamırsan. Yada salmaq üçün düşünməlisən. Fransızlar buna dejavü deyir – nə vaxtsa, hardasa görmüsən! Sanki realda yox, illüziya dünyasındasan, iştirakçı yox, müşahidəçisən. Doğmalığda özünü yad duyursan...

Dünəndən gəlmişəm. Axşam internetə girə bilmədim. Yuxu məni tez apardı. Görünür, Sizinlə canlı yazışmaq üçün yenidən uzaqlara getmək lazımdı.

Soruşmayacam necəsiniz, təxmin edirəm. Bura qayıtmanıza üzöldüm. Xarici ölkələrin yaşayış tərzinə öyrəşənlər geri qayıdanda bir müddət əziyyət çəkirlər. Hətta depressiya keçirənlər olur. Neçə adam tanıyıram uzun müddət Avropa ölkələrində işləyiblər, elə Amerikada oxuyub qayıdan bir qohumumu götürək, burda özlərinə yer tapa bilmədilər, yenə qayıdıb getdilər. Yaşam qaydaları, şərtləri fərqlidir. Mənə gəlincə, xaricdə çox olsam da, okeanın o tayına keçməmişəm. Böyük həvəslə gedərdim. Amma hara getsəm də yenə qayıdardım. Bakıdan kənardə yaşamağı təsəvvürümə gətirə bilmirəm. Mənə bura xoşdu. Belə baxıram, elə siz də burasız yaşaya bilmirsiniz. Duyğusal adamlar

üçün qürbətdə həyat faciədir. Odur ki, vətənə xoş gəldiniz!

Rəssam: Neçə gündü şəbəkədə yox idiniz, açığı, lap darıxmağa başladım. Bir vaxt edin görüşək.

Qadın: Deyirlər təsadüf zərurətdən doğur, dostluq dostluğa zərurətdən yaranır. İnşallah, hər ikimiz yeni yaranan tanışlıq, sonralar isə dostluqdan mənəvi qida alıb, zövqlə onu qoruya biləcəyik. Mütləq görüşərik, indi başım çox qarışıqdır. İşlədiyim yerdə ixtisar gedir, mənim də ixtisara düşmək ehtimalım var. Ona görə özümə yeni iş arayıram. Bu işləri tamamlayan kimi sizinlə mütləq bir fincan qəhvə içəcəm. Görüşərik, sağlıq olsa.

Rəssam: Səhv eləmirəmsə, bu, Bakıda ilk canlı yazışmamızdı... İş məsələsi deyəsən, həqiqətən böyük problemə çevrilir. Yeni yaranacaq hansısa telekanalda aparıcı müsabiqəsində rast oldum Sizə, bəlkə də köhnə idi. Nə yerdədi orada işlər?

Qadın: Sözü düz, iş problem deyil, özünə və bacarığına güvənənlər üçün. Mən də onlara aid edirəm özümü... Aparıcı müsabiqəsi. Bu, çoxdan olub, untdum belə... Sizi heç xatırlamadım. Siz də jüridə idiniz?

Rəssam: Google-da adınızı, soyadınızı yazın. Görəcəksiniz özünüzü. Bunu orada oxudum.

Qadın: Təşəkkür edirəm verdiyiniz məlumata görə. Əslində mənimlə bu qədər maraqlanmağınıza təəccübləndim.

Rəssam: Niyə təəccübləndiniz ki?

Qadın: Nə bilim, vallah! Bir az qərribə gəldi. Sıradan bir tanışlıq üçün normal saymadım. Ən azından məndən öyrəndiklərinizlə kifayətlənməyib internetdə də axtarmısınız.

Rəssam: Xüsusi axtarış olmayıb. Qətiyyənlə Sadəcə, elə-belə yazdım, çıxdı.

Qadın: İstənilən halda şad oldum. Təşəkkür!

Rəssam: Narahat olmayın, xahiş edirəm. İznisiz başqasının şəxsi həyatına müdaxilə etmərəm. İndiki internet zamanəsində heç nə gizli qalmır. Bunu pis şey hesab etsəydim, ən azından Sizə yazmazdım.

Şəxsiyyətinə müstəsna hörmət etdiyim, dostum Rəssam! Sizin hərəkətinizdə zərrə də olsun yanlışlıq duymadım, əksinə, bəyəndim ki, həmsöhbətinizi tanımağa çalışırsınız. Bu da sizin səmimiyyətinizdən xəbər verir.

Bu gün ciddi bir görüşdəydim. İstəyirik islam ölkələri rəssamlarının beynəlxalq sərgisini keçirək. Neft Şirkətiylə sponsorluq məsələsini müza-

kirə edirdik. Deyəsən, onları o qədər də maraqlandıra bilmədim. Sərginin tək müsəlman ölkələriylə məhdudlaşmasını istəməzlər. Mən isə hesab edirəm ki, Bakını islam dünyasının mədəniyyət mərkəzinə çevirə bilərik. Yüz il əvvəlki neft bumu inkişafa təkan verdiyi kimi indi də regionun inkişaf eləmiş cəmiyyətini qura bilərik. Bunun üçün həm kapital var, həm də istedadlı adamlarımız. Təəssüf ki, idarə edənlərimizin buna qabiliyyəti çatmır. Dəqiq cavabı bir-iki günə bilinər. Sizin iş məsələiniz nə yerdədi? Nəyi tədqiq edirsiniz indi?

Sizə bol uğurlar diləyirəm. Bir də hər işdə bir xeyir var. Allah-taala buyurub ki, yalnız mən bilirəm sizin xeyir bildiyiniz işdə nə qədər zərər və tam əksinə, zərər bildiyinizdə nə qədər xeyir var... Mənim işimsə hələ əvvəlki vəziyyətdədir. Güman edirəm, ixtisara düşməyəm. Müdirin qırımından duyuram... Tədqiqat sahələrimizsə müxtəlif profillidir. Sosial məsələlər, bazar araşdırmaları aparırıq istənilən mövzuda.

Rəssam: Təəssüf ki, gündüzlər yazışmağa Sizin belə çox vaxtınız olmur. Elə öyrəşmişəm ki, Sizi burada görməyəndə darıxıram.

Qadın: Təşəkkür edirəm. Mənə də sizinlə söhbət xoşdu.

Rəssam: İndi vaxtınız var? Burada əsas şəkli necə dəyişmək olar? Mənə izah edə bilərsiniz?

Qadın: Daxil olun “Fotoqrafiya” bölməsinə, oradan istədiyiniz şəkli seçib, “Əsas” sözünün üstünə tıklayın, o qədər... Baxdım. İşiniz çox maraqlıdır. Mənə belə gəldi. Siz tək rəssam deyil, həm də təşkilatçısınız. Konfranslar, sərgilər təşkil edirsiniz. Şəkillərinizə baxdım, dünyanın dörd bir tərəfində olmusunuz. Yazılarınız da maraqlıdır.

Rəssam: Jurnallar üçün yazdığım vaxtlar da olub. İndi də hərdən yazıram. Amma son vaxtlar əlim qələmə yatmır. Bu fotoreportajlar da yazacaqlarımın onda biridi. Onu da dostların təkidi ilə yazdım. ...Burada şəkli dəyişmək asan imiş ki... Alındı, sağ olun.

Rəssam olsanız da, burada daha çox fotoqrafi xatırladırsınız. Bir rəsminiz də yoxdur, amma əvəzində maraqlı fotolarınız var. Rəsmlərinizi oğurlayarlar deyə qoymursuz internetə? Onları gizlədirsiniz, deyəsən... Bəs hansı rəssamları sevirsiniz? Sizə bu sənəti sevdiren kimlərdi?

Fotoaparatla çəkilənlər xarici dünyanın əksidi, hobbimdi, hamıya açıqdı. Fırça, kətan, palitra, rənglərdən doğan tablolar isə iç məsələdi. Onun üzə çıxması uzun prosesdi. Elə rəsmlər var ki, çəkilib bitsə də, günlərlə üzü divara çevrili qalır.

İçimdəki “müsabiqə”dən keçmək elə də asan deyil. Odu ki, onlara qarşı çox sərtəm.

...Sevdiyim rəssam çoxdu. Sehrinə düşdüyümsə, Monedi. Bizimkilərdən Səttar Bəhlulzadə ruhuma doğmadı. Onlar təzə rəng yaradıblar elə bil. Sanki Tanrı onlara öz missiyasının bir hissəsini verib Yer üzünə göndərib ki, vaxt edib yarada bilmədiyi rəngləri yaratsınlar. Onların rəsmlərindəki boyaları başqa heç yanda görə bilməzsən. Elə bil başqa dünyanın rənglərini gətiriblər bura. Təbiət sanki onlarda eyni təəssürat yaradıb. Dünyaya eyni gözlə baxırlar. Səttarın “Qudyalçay sahilində” əsəri Monenin “Purvildə çimərlik” tablosunun davamıdı sanki. ...Etiraz etmirsizsə, bir-birimizə “Siz” yox, “Sən” deyə müraciət edək. “Siz” sözündə ehtiram çaları çox olsa da, “Sən” qədər yaxın, isti deyil.

Tamam! Olsun! Əgər verdiyiniz qərar aramızdakı səmimiyyət və hörməti artırırsa, onda SƏN deyən olsun... Şəkilaltı mətnlərin birində yazmısınız: “Azad kişi”. Azadlığı nədə görürsünüz?

“Azad kişi” Nyu-Yorkda, Azadlıq heykəlinin qarşısında çəkdirdiyim şəklimə qoyduğum ritorik addı. Təbii, burada pafos da var, ritorika da. Amma mənim üçün azadlıq fikirlərin sərbəstliyidi

ki, onu boğmağa heç kimin əli çatmaz. İnsanın səsini, sözünü kəsmək, hərəkətinə sədd çəkmək olar, amma düşüncələri adamın yalnız özünə aiddi.

İnsanın düşüncəsini düşdüüyü mühit, yaşadığı ömür formalaşdırır. Bolşeviklər insan təfəkkürünə, düşüncəsinə də təcavüz etdilər. İnsanların azadlıq eşqini onların düşüncələrində belə boğa bildilər.

Yox, kommunistlər azad adamların şüur və düşüncələrinə əl gəzdirə bilmədilər. Əgər bu mümkün olsaydı, onda milyonlarla insanın qətlinə, repressiyasına ehtiyac qalmazdı. Onlar azad insanları qırıb çatdılar, yerində şüur və düşüncələrinə təsir edə biləcəkləri yeni insan tipi yaratdılar. Bu, Corc Oruellin “1984” əsərində əla təsvir olunub.

Azadlıq hissi təkcə yaşam tərzindən doğmur, həm də irsən keçir. Onu bilməyənlər aciz, bilənlər isə dünyanın min bir əzabına düçar olur.

Anlamaq dərdinə yalnız azadlığı bilənlər düçar olur. “Azadlıq hissi təkcə yaşam tərzindən

doğmur, həm də irsən keçir”. Sənin bu fikrin mübahisəlidir. “Şahzadə və dilənçi”də dilənçi Tom fikirlərində nə qədər azaddı, amma bu ona irsən keçməyib. Oxumuş olarsınız!

Azadlığı qorumaq onu əldə etməkdən çətindir. Rifah azadlıq bir neçə nəsələ ötürüləndən sonra yaranır. Tom öz azadlığını sonrakı xələflərinə ötürə biləcəkmi? Bir də ki, azadlıq çox bahalı vaza kimidir, qiymətini sınında bilirsən.

Hər işdə belədi: bir şeyin dəyərini bilmək üçün onu itirmək lazım gəlir bəzən. Amma bu, həmişə belə olmur, insan heç də hər vaxt itirdiyinin əsl qiymətini bilmir. Biz hansı itirdiyimizin dəyərini bilmişik ki? Mənim üçün azadlıq fərdi xarakter daşıyır, cəm halda azad olmaq mümkün deyil.

Maraqlı yanaşmadır. Razılaşmalı olacam. Bu cümləni yazacam dəftərimin qırağına... Bəs azadlıq harada olur – beyində, qəlbə, çöldə, düzdə?

İstənilən yerdə ola bilər, yetər ki, sən onu yaşayasan. Azadlıq deyəndə ilk olaraq nəzəri-

mizdə açıq səma, ucsuz-bucaqsız üfüqlər canlanır. Amma bəzən azadlıq dörd divar arasında, hətta zirzəmidə də olur. Sənə bir hadisəni danışım. Qazaxıstanda olub. Bir dəfə isti yay günlərinin birində sərgi açılışından sonra Almatının sayılıb-seçilən restoranlarından birində şam yeməyinə getmişdik. Oturmağa yer seçəndə qazax dostumuz bizə otaq təklif etdi. O, dünyanın müxtəlif ölkələrindən gəlmiş rəssamların, belə demək olarsa, “azad adamlar”ın açıq söhbətlərinin kənardan eşidilməsini istəməmiş. Amma biz, azad dünyanın azad övladları təmiz havada, çinar altında qoyulmuş iki uzun masanın birini seçdik. Ürəyincə olmasa da, dostumuz etiraz etmədi. Məclisin şirin yerində yanımızdakı ikinci masaya bazburudlu, qalstuklu adamlar gəldi. Restoran heyətinin tam səfərbərliyindən gələnlərin ali qonaqlar olması aydın idi. Süfrə sahibimiz isə həyəcan və narahatlıq içindəydi. Bizim məclisdə söylənən adi bir söz yeni qonaqların şübhə dolu baxışlarına səbəb olurdu. Aralarında birinin onsuz da qıyıq olan gözünü bir az da qıyıb hərdən bizim qazax dostumuza oğrun-oğrun baxması diqqətimdən yayınmadı. Dostumuz həmin qıyıq gözün yiyəsini tanımışdı. Bu gözlərdə yazılanları oxuduqca onun ürək döyüntülərinin necə artdığını masanın o biri başında “eşidirdim”. Onu belə zavallı görmək ağırıydı. Gələnlər hökumət adamları idi. Dostumuzun

məclisi qapalı otaqda açmaq istəməsinin səbəbini indi anlamışdıq. Həmin anda onun üçün azadlıq dar otaqdaydı. Odu ki, bəzən azadlıq açıq havada yox, dörd divar arasında, hətta havası kif qoxuyan zirzəmidə də ola bilər.

Neçə gündü xətdə canlı əlaqəmiz alınmır. Bilirəm, mənim ucbatımdandı. Amma inanın, çox xoşdur sizinlə ünsiyyət. ...Bəs təsadüfə inanırsınız, ya hər şey əvvəldən yazılır, sizcə? Tanışlığımızı düşünərkən ağılıma gəldi bu sual.

Elə xəlvət gəlib gedirsən ki, duyuq düşən olmasın! ...Sualına iki fərqli cavab ola bilər. Biri fatalistlərin cavabıdır, bunu özün də bilirsən. O biri cavab isə təsadüfə inananlarındır. 1785-ci ildə dünya səyahətinə çıxan fransız səyyahı Laperuz o vaxt Paris Hərbi Məktəbində oxuyan Napoleonu heyətə daxil eləmir. Ərizəsinə rədd cavabı verən səyyah onun yerinə astronomiyadan başı çıxan birini götürür. Tale belə gətirir ki, tarixə “Laperuz ekspedisiyası” adı ilə düşən bu heyət geri qayıtmır. Napoleon da onlarla gedib itkin düşsəydi, Avropanın sonrakı tarixi necə olacaqdı? Yalnız güman eləmək qalır. İndi bunu hansının ayağına yazaq – təsadüfün, ya alın yazısının? Açıq, mən bilmirəm.

▼
Qadın: Əslində, sizi bir az imtahana çəkib düşüncələrinizi bilmək istədim. Afərin! Bəyəndim! Sizi həmsöhbət seçməkdə yanılmamışam. Təşəkkür!

Rəssam: Məni hələ çoxmu imtahana çəkəcəksən? Mən dostları imtahansız qəbul eləyirəm.

Qadın: İmtahan dediyim heç də xətrə dəymək deyil. Belə oldusa, rica edirəm, keçin üstündən... Sizə bir söz deyim. Sosiologiyayla məşğul oluram uzun zamandır. İşimdəndir, ya xasiyyətimdəndir, bilmirəm, özünü ruhən azad hiss etməyənlə yoldaşlığım tutmur. Ürəyinizin böyük olmasına əmin oldum. Sizi belə təsəvvür etmirdim. İnciməyin! Amma tanımaq üçün bu sualları vermək istəyirdim. Bu günlük bu qədər. Mən çıxıram. Özünüzə yaxşı baxın! Görüşərik, sağlıq olsa.

Rəssam: Əslində, incimək heç ağılıma da gəlməyib. Sadəcə, söhbətimizdə bir az qıcıq, bir az dirilik olsun deyə yazdım. O da alındı: Səndən diri söhbət aldım.

Qadın: Mənlik bir şey yoxdur, cavablarınız diriydi.

Rəssam: Sən mənə yenə “Siz” deyirsən?

Qadın: Bağışlayın, birdən-birə “Sən”ə keçə bilmirəm. Görünür, vaxt lazımdır.

Sabaha qədər! Hələlik!

Rəssam: Hələlik!

Sən səbirlisən, mənimsə hövsələm yoxdu. Səni qaçırıb dağlara aparardım. Özü də bilirsən hara? Qalaaltına! Oranı çox xoşlayıram. Qarabağ yoxdu, dağsız, çaysız, meşəsizəm. Oraların qoxusunu Qalaaltı qədər heç hardan ala bilmirəm. Çıraq Qaladan üfüqə qədər uzanan sonsuzluğa baxıb xəyala dalmaq əsrləri addım-addım keçmək kimidi... Bir də Krımdakı Cuhutqala Şuşaya oxşayır... Mənə dağ lazımdı!!! Bir gün Səni mütləq aparacam ora, dağ fəlsəfəsi ətrafında uzun-uzun dartaşırıq. Sənə dağın orada yaşayan adamların xarakterinə təsirindən danışaram. Bilirsən, dağ adamı dağın özü kimi sərt olur. Amma bu, zahirən belədi. Dağ adamı səni yaxına buraxsa, onunla dost ola bilsən, onun nə qədər sadə, hələ deyərdim, sadələvh olduğuna heyrət edərsən. Dağ iqlimi sərtidi, o, zarafat xoşlamır, onunla dürüst davranmalısən, əks halda səni pis cəzalandırır. Dağ adamı da bu xarakteri elə dağın özündən mənimsəyib: sərtidi, amma dürüstdü.

Qadın: Təsadüfdür, ya zərurət – bilmirəm, amma mən əslən elə oralıyam. Qalaaltını mən də çox sevirəm. Özü də sabah qara bayramdı, anamın, başqa doğmalarımızın məzarlarına baş çəkmək üçün ora gedəcəyik. Bura bax, bəlkə məni izləyirsən? Qalaaltı söhbətini qəsdən saldın?

Oralı olduğumu, sabah ora gedəcəyimizi bilirdin, yoxsa?

Rəssam: Ola bilməz! Zarafat eləyirsən? İnan, sif təsadüfdən alındı belə. Oralar həqiqətən çox əzizdi mənə. Nə vaxt, saat neçədə gedəcəksiniz?

Qadın: Səhər çıxasıyıq. Ailəlikcə.

Rəssam: Ailən haqda heç yazmadın.

Qadın: Atam, bir də qardaşım var. Bacım da olub bir vaxtlar. Qardaşım ailəlidir. Hə, mən həm də bibiyəm.

Rəssam: Bəlkə sabah orada görüşək? Sən mənə sadəcə istiqamət ver, harda, nə vaxt olacaqsan. Məncə, ilk görüş üçün ora əla yerdi. İş-gücdən bir gün oğurlamaq da qənimətdi. Nə deyirsən?

Qadın: Yox, incimə, mən belə görüşləri xoşlamıram.

Rəssam: Uzaqdan-uzağa da olsa görüş səni.

Qadın: Yox! Üz vurma!

Rəssam: Aydını. Başa düşürəm...

Qadın: Yox, elə deyil, artıq sualların yaranmasını istəmirəm. Hələ bir bu suallara cavab verməyi demirəm heç.

Rəssam: Səni sərbəst qız bilirəm.

Qadın: Bütün hərəkətlərimdə sərbəstəm. Heç kimdən asılı deyiləm. Sadəcə, görüşə hazır bilmirəm özümü. Söhbət səndən getmir. Ümumiyyətlə, adamlardan qaçırım. Səninlə belə yazışmağımın özü belə mənə qəribə gəlir. Adamı

tutub saxlamaq bacarığın var. Sənlə ünsiyyət xoşdu. Amma görüşmək istəmirəm.

Rəssam: Bunun ciddi səbəbi olmamış deyil. Kimsə incidib səni, özü də çox möhkəm incidib.

Qadın: İncimək! İnciklik olsaydı, nə vardı ki... Nə isə, dərinə getmə...

Rəssam: Yazırdın fotolarımı bəyənirsən. Albomumdakı qızların hansını özünə bənzədərdin?

Qadın: Qoy bir də baxım diqqətlə... Məncə, iki sütun arasında skripka çalan qızı.

Rəssam: Yax-şı! İzah elə! Niyə?

Qadın: Mənə elə gəlir, sən o qızı həmişə axtarmısan. Orada skripka çalan qızı mənə bənzədirsən, dünyaya o bucaqdan baxmaq istəyirsən, onun musiqisinin sədası altında.

Rəssam: O fotonu İstanbulda, Dolmabaxça sarayında çəkmişəm. Gənc rəssamların sərgisini keçirirdik, açılışdan sonra ziyafət verdilər. O qız da orkestrdə çalırdı...

Təsəvvür eləməzsən ki, səninlə tanışlığa necə şadam. Mənə elə gəlirdi, daha həvəslə danışacağım adam qalmayıb. Sən məni elə asan başa düşürsən ki... Həmişə ağıllı adamların, xüsusilə ağıllı qadınların vurğunu olmuşam. Əvvəllər belələri az çıxmayıb rastıma. Amma son illərdə

olmayıb. Deyəsən, axı Sən həm də ən ağıllısısan...

Əstəğfərullah, nə ağıllısı? Sadəcə, kişilərə onların prizmasından baxmaq lazımdır. İnsanlar istədikləri dildə istədikləri adamla ünsiyyət yaradırlar. Onlar iki halda susurlar: heç nə bilməyəndə, bir də bildiklərini paylaşmaq istəməyəndə. Bizsə susuruq: bildiklərimizi paylaşır, bilmədiklərimizi öyrənirik!

Ağıllılıq çox oxumaq, görmək, bilmək deyil, düzgün analiz etməkdir. Bir məşhur məsələdə deyildiyi kimi, dənizin dadını bilmək üçün bütün dənizi içməyə ehtiyac yoxdu, bir qurtum da bəsdə. Ağıllıya analiz edib qərar çıxarmaq üçün ip ucu yetərlidi. Yəni “arifə bir işarə” məsələsi.

Qadın: Mənə elə gəlir ki, sənin iki oğlun var.

Rəssam: Bəs neçə qızım var?

Qadın: Qızın yoxdur!

Rəssam: Niyə elə fikirləşirsən?

Qadın: Tipik oğul atasına bənzəyirsən. Ailəlisən. Ailə sənin statusundur. Qızın ola bilər, amma xarakterin buna dəlalət etmir. Hardasa oxumuşdum ki, insanın xarakterinə uşaqların təsiri böyükdür. Oğlu olanlarla qızı olanların

xarakterində fərqlilik biz müsəlmanlarda daha tez duyulur. Elə bil oğul ataları qız atalarından daha inamlı, arxayın olurlar.

Rəssam: Maraqlıdı. Əsas o deyil fikir hansı nəticəyə çatır. Əsas odu ki, nə cür fikirləşirsən, düşüncə vektorun düzdümü! Fikrin nəticəsi təhlil tərzinə bağlıdı. Səndə bu alınır.

Qadın: Bu, mənim işimdir – insanları sözsüz təhlil etmək...

Rəssam: Sən bacarıqlı işçisən! Gərək belə işçi öz dəyərini ala... Mən səninlə səhərəcən söhbətdən doymaram. Amma səni yuxuda da olsa görmək umuduyla ayrılacam. Çıxmalıyam!

Qadın: Özünə yaxşı bax. Allah amanında!

Rəssam: Qalaaltı səmasında ruhumuzun görüşməsi umuduyla.

Burda dostların doğum günü göstərilir, amma Səninki yoxdu. Niyə? Özün yazmamısan? Nə vaxtdı? Düzdü, bunu öyrənmək elə də çətin deyil internet əsrində. ...Yaşını gizlədənləri başa düşmürəm. Yəqin bu da bir başqa qadın kompleksidi. Guya kişilərin qadına münasibətini onların yaşının çoxluğu, ya azlığı müəyyənləşdirir? Qətiyyən belə deyil! Yaş kişinin qadında önəm verdiyi heç də ilk şərtlərdən deyil.

Nə fərq edər ki... Doğum tarixi, yaş, bunlar sadəcə statistikadı. Ürəkdən gələn arzuları ilin istənilən günündə söyləmək olar. Bunun üçün həmin günü gözləməyə bir məna vermirəm. Bu, qapalılıq deyil, sadəcə hisslərin yalnız müəyyən günlərdə, konkret hadisələrlə bağlı dilə gətirilməsində təbiiliyin olmadığı qənaətindəyəm. Hələ mənə qalsa, duyğuların ömrünü uzatmaq üçün onları ilin günləri arasında bərabər bölərdim. Zəncirin möhkəmliyi halqaların bərabər bərkliyindən asılıdır. Sevginin də gücü onun daimiliyində, davamlılığındadır. Zəncir zəif halqasından qırılır, sevgi fasilədə. Hisslər mirvari düzümünə bənzər. Kənardan çox zərif, gözəl, cəlbedicidi, nizamlı sırası pozulmaz görünür, amma ehtiyatsız davranışda, toxunuşda qopub dağıla bilir. Bax onda inciyir hiss yiyəsi, üzülür ona dəyən.

Rəssam: Mənim yanaşmam isə başqadı. Sən “Bərabər olmaq şərtilə, az olsun, həmişə olsun!” prinsipini qəbul edirsən. Mən isə “Bir dəfə olsun, amma tam olsun” deyirəm. Sənin dediyin bəzən faydasız olur. Təsəvvür elə, yalnız bir lampanı yandırarsı, lakin bir ilə yetəsi enerjin var; qaranlıqda qalmırsan, amma başqa heç nə edə bilmirsən. Biri də var, bu enerjiylə bir ay çay dəmləyib qoyursan yanına, kompüterini internetə

qoşursan və gözəl bir qızla məktublaşıb apofeo³ sevginin özülünü qoyursan. Hələ üşüsən, otağı qızdırı da bilərsən. Düzdü, daha səmərəli istifadə etmək də olar...

Qadın: Dünyanı heyran qoyan rəssamlıq incisi yaratmaq da olar, eləmi?

Rəssam: Nə yaxşı tuta bildim səni burda... Yumoru dəyərləndirənlərdən xoşum gəlir. “Dünyanı heyran qoyan rəssamlıq inciləri” “İliç lampası” olmadan belə yaranıb.

Qadın: Ay “tam”ı bir dəfəyə istəyən dostum, bəs atomla neyləyərdin? Xirosimaya atılan birdəfəlik atomla neçə evi, neçə şəhəri işıqlandırmaq olardı günlərlə, aylarla? Gör nə qədər sənin dediyin sevgilər öldü bu “bir dəfə”də!

Rəssam: Milyon illərdi dünya işıqlanır o “birdəfəlik atom”suz. Amma buna heç kim heyrlənmir. Xirosimaya isə Yerdə bəşəriyyətin gözü bərələ, ağız açıla qaldı, yəqin göydə də Tanrının... Aşxana dibində keçən 80 illik musiqiçi ömrü də var, 21 illik Asəf Zeynallı, 31 illik Şubert, 35 illik Motsart ömrü də.

Qadın: Deyirsən, aşxanadakı musiqçinin ömrünü 30 yaşadək sıxsan, dahi musiqiçi olar?

Rəssam: Ömrü enerji hesab eləsək, olar yəqin.

³ İlahidən olan

▲
Neçə gündü görünürsən. Nəsə olub? Problem yoxdu? Bəlkə məndən incimisən? Yeni şəklinə lap valeh olmuşam. Səninlə danışmaq istəyirəm. Gündüzlər səni tapmaq olmur. Axşamlar isə uçan ulduzlar kimi bir anda sayrışıb yox olursan. Görünən hər şeyin o üzündə görmədiklərimiz də var – gündüz günəşin göyün o üzündə gizlətdiyi milyardlarla ulduz kimi. Sən də beləcə, gördüyümün o üzündəki görünməzliyə keçirsən. Axı nə olub? İşinin çoxluğunu demisən. Başqa problem də var? Deyəsən, həddən artıq maraq göstərirəm. İncimə! Səni düşünməsəm, yazmazdım.

▼
Yazdığın bütün gözəl sözlərə görə təşəkkür edirəm. Sağ ol ki, mənim üçün narahat olursan. Qadınlar bundan kişilərin təsəvvür belə edə bilməyəcəyi qədər zövq alırlar. Qadın öz hissini kişidən daha məharətlə gizlədə bilir. Amma eyni zamanda kişinin öz hisslərini bildirməsini istəyir, bunu ondan gözləyir. Mən də səninlə ünsiyyətdən zövq alıram. İnşallah, vaxt tapıb bolluca danışarıq. Özünə yaxşı bax. Salamət qal! Görüşərik sağlıq olsa.

▲
Rəssam: Sənin ovqatını müəyyənləşdirmək istədim. Hətta analiz elədim. Variantlar çoxdu.

Amma daha çox könülsüz ərə verilən qızın ovqatına oxşadırım. Ay qız, birdən səni verərlər, xəbər eləməzsən! ...Bir zaman de, zəng vurum. Xəbərsiz zəng elmək istəmirəm. Konkret vaxt yaz mənə. Messencerdə də olmursan gündüzlər.

Qadın: ...

Rəssam: Bilirəm, burdasan! Yaşıl işığın yanır.

Qadın: Salam! Məni bu qədər analiz etməyinə, düzünü desəm, sevinirəm. Amma qənaətin yanlışdı, bu günədək zorla ərə verməyiblərsə, bundan sonra da çətin alınar. Mən azad xoşbəxtlər sırasında yer almışam. Hər şey yaxşıdır. Narahat olma! Sadəcə, işim çoxdur. Başım çox qarışıb işə.

Rəssam: Əlbəttə, mən əminliklə yazmadım, güman elədim. Adətən bizim qızların oğlanlarla dostluğu ərə gedənə qədərdir. Hiss edirəm, Sən də zora tabe olan deyilsən. Bir qisim adam var ki, onlara zor elədikcə daha da sərtləşirlər...

Qadın: İndi hardasan, nə edirsən? Bu şəkildə çox yorğun görünürsən.

Rəssam: Bütün günü emalatxanada olmuşam, bir tablону tamamlamaq üzrəyəm. Çox iş qalmayıb, amma bu günlük bəsdir. İndi gəlmişəm bura, oynayırəm şəkillərlə, birini çıxarıb o birini qoyuram. İndikində həqiqətən yorğun görünürəm. Qəzətdən uşaqlar göndərmişdilər. "Abşeron" mehmanxanasında kitab təqdimatında, isti yay günündə çəkilib. Beş-altı ilin şəkli olar. Amma

sənin son şəklinə vurulmuşam. Retrovaridi, gözlərin daha aydıdı. İyirminci illərdəki lal filmlərin ecazkar aktrisası Lillian Gish-ə oxşayırsan. Rejissorluq dərslərindən tanıyırsan onu bəlkə. Bir bax bu linkdəki şəklə, göndərirəm.

Qadın: Yəni mən buna oxşayıram? Sənin gözünlə pis görünürəm haa... Amma o, bir az yazıq görünür, mən sə zalımam.

Rəssam: Gizlətmək istəsələr də, bütün aktrisalarda bir yazıqlıq var...

Qadın: Elə aktyorlarda da!!!

Rəssam: Amma rejissorlar qəddar olurlar, elə sənin kimi. Yeri gəlmişkən, niyə ixtisasın üzrə işləmədin?

Qadın: Peşəni sevmək əsasdı, başa düşürəm, rejissorluq sevdiyim peşədi. Amma mənə, mühit də vacib şərtidir. Burda belə mühit yoxdur. Dostlarla bir studiya yaratdıq. Böyük arzular, planlar vardı. Bir neçə reklam, klip çəkdik. Zövqsüz şirkət rəhbərləri, əttökən müğənnilərlə uğraşmaq məşəqqət idi. Uşaqlar davam elədilər işə, mən çıxdım. Kinodan danışmaq istəmirəm, teatrdan isə heç danışmıram. Nə qədər istedadlı uşaqlarımız vardı, hamısı itdi, batdı, çəkilib getdilər ayrı işin-gücün dalınca. Qalanlar da xaltura ilə məşğuldurlar, özləri də bilirlər bunu.

Rəssam: Razıyam, mühit ciddi şərti. Parisdə Monparnas deyilən bir məhəllə var. Onun ucuz kafeləri, mənzilləri iyirminci əsrin əvvəllərində

dünyanın dörd bir tərəfindən istedadlı sənət adamının bura yığılmasına imkan yaratmışdı. Özünə güvənən, özünü təsdiq eləmək istəyən rəssam, aktyor, şair, musiqiçiyə Monparnasın kabare və kafelərində meydan vardı. Əsl intellektual yığnağı idi. O dövrün əksər dahisi sənət uğurlarına bu məhəllədən yol alıb. Bakının da bənzər dövrü olub. Bizim gəncliyimizdə, hələ bizdən də əvvəl Sovetskinin kirayəlik evləri, mərkəzdə, qədim evlərin zirzəmisindəki ucuz cızbızxanalar, "Azneft" çayxanası sənət adamlarının yığıldığı yerlər idi. İndi belə yerlər yoxdu. Qlamur saraylarda əsl sənət yaranmır. Kimin sözüdü bilmirəm, deyir əsl sənət zibillikdən çıxır. Səni başa düşürəm, ilk baxışda adama elə gəlir ki, indiki gəncliyin özünü təsdiqi üçün geniş imkanlar var, amma belə deyil. Özünü təqdim eləməyə çox yer ola bilsin indi var, amma gərək sənin istedadını cilalayan, onu püxtələşdirən mühit də ola...

Parisdən niyə söz saldım? İndi Baninin "Paris günləri"ni oxuyuram. Bu axşam bitirərəm yəqin. Oxumamısan? Məsləhət görürəm. Oxşarlıq deməzdim, amma Sənlə xeyli paralellər var.

Qadın: Oxumamışam. Amma maraqlı gəldi. Oxşarlığı nədə görürsən?

Rəssam: Əsər ilk baxışda şux görünsə də, əslində melanxolikdi, pessimist notlar çoxdu. Bəlkə də mənə elə gəlir. Qəhrəmanın Səne

oxşarlığı isə sərbəstliyi hər şeydən üstün tutmasındadı. Azadlığın nə olduğunu bilir və buna hər vəchlə can atır, çatır, lakin öz prinsiplərini də qorumaq istəyir. Bilmirəm o, bu prinsipləri axıradək qoruya biləcəkmə, bu axşam biləcəm... Mən Səninlə görüşənədək, əgər buna imkan olsa və əlbəttə, Sən istəsən, Sənin tam obrazını yaratmaq istəyirəm təsəvvürümdə, sonra bu obrazı real Sənlə tutuşduracam.

Qadın: Mənimçün çox maraqlı olacaq.

Rəssam: Vaxt elə, kofedən, çaydan içək.

Qadın: İnşallah, görüşərik.

Rəssam: Boş vaxtda, istirahət günlərində, tətildə hamı görüşür. Məsələ dar macalda vaxt tapmaqdadı. Şahlardan hansısa deyib ki, Novruzda aş yeyəndə ürəyimə yatır, çünki bayramda aş hamı yeyə bilir. Məsələ ondadı ki, sən heç kimin edə bilmədiyini vaxt nəyə eləyəsən. Mühəribədə çoxlarının qəhrəman olmaq şansı var. Əsas odu ki, dinc dövrdə qəhrəman olasan. Nəyə, bunları elə-belə yazıram. Görüşü də yetişdirmək lazımdı. Kal olmasın.

Qadın: Nənəm Novruza “kasıbın qapı satan ayı” deyirdi, yəni Novruz bayramında ən kasıb adam da qapısını çıxarıb satası olsa belə evində aş qazanı asacaqmış... Nəyə, görüşərik bir gün. Mən çıxıram. Özünə yaxşı bax! Allah amanında!

Rəssam: Hələlik, gözəl Lillian Gish!

III Bölüm

Kədər in göz yaşı

Mətnin bu yerindən etibarən hiss olunur ki, əvvəlki kimi səliqəli yazmırlar. Tək hər f səhvləri yox, tez-tez başqa qrammatik səhvlərə də yol verirlər. Çoxdanın tanışsı kimi sadə yazı dilinə keçiblər. Asan yazılsın deyə ingilis şrifflərindən istifadə edirlər. Rəssam qrammatik qaydaları qorumağa çalışsa da, Qadın sözləri qısaldır, məsələn, “təşəkkür” əvəzinə “tsk” yazır. “Smaylik”lərdən, başqa simvolik işarələrdən bol istifadə edirlər. Elə bil hiss və duyğularını daha çox sözlərlə yox, işarələrlə demək istəyirlər. Bəzən demək istədikləri sözün yerinə bir lirik musiqi, bir həzin mahnı, bəzən də duyğuların ifadəsi kimi müxtəlif saytlardan maraqlı yazı linkləri göndərirlər. Onları mətnə salmağa lüzum görmədim. Dediym odu ki, bir-birlərini daha sözsüz, eləcə işarələrlə də anlayır, duyurlar.

Arada intim söhbətə keçdilər. Bəlkə çıxartdım o yerlərini sonra. Bəlkə də saxlasam yaxşıdı. Hələ bilmirəm.

▲
Elə mən yazıram. Yazmasam, yazmırsan. Bax, 9 gündü heç nə yazmamışam, Səndən də xəbər çıxmır. Ola bilər, zəhləni tökmüşəm, Sən də etika naminə hövsələni basmısan... Çoxdan heç kimlə bu qədər səmimi ünsiyyətdə olmamışam. Bəlkə də bu, özümə nağıl düzəltmək istəyindən gəlir, bilmirəm. İşarə göstərir ki, çatdasan. Cavab verməyə bilərsən. Sadəcə, mən yazım, Sən də oxu! Bilirsən, niyə mitinqləri dağdan polislərə maska taxdırırlar? Çünki maska insanın tək sifətini örtmür, “gecə qara, cücə qara” prinsipiylə onun ləyaqətinə, şəxsiyyətinə, insafına, məsuliyyətinə pərdə çəkir, gizlədir. İçini dəyişdirir, onu qaranlıqlar dünyasının adamına çevirir. “Canavar” filmi xatırla! Cek Nikolsonun qəhrəmanı gecələr vəhşi canavara, gündüzlər əzab çəkən insana çevrilir. Maskalı polislər maskasızlardan çox qəddarlıq edirlər, mən bunu görmüşəm. Sanki maska tək onların üzünü yox, insanlığını da gizlədir; heç kim görmür, heç kim tanımır. Mənim üçün əsl insan özünü təklikdə də adamlar arasında olduğu kimi aparan insandı. Camaat üçün hamı maskalı çıxır. Səninlə tam açıq oldum. Burada hamı özünü gizlədə bilər, bu iş real həyatdakından daha asandı. Amma mənə, virtual dünya bunun üçün deyil. Bura özünü axtaranların, öz nağılını quranların görüş yeri olmalıdı. Bəlkə də çoxdan

axtardığımı tapdığımı zənn edirəm. Elə tapdım da... Səni incitdim. Amma maskasız incitdim. Zəhləni apardımsa, bağışla. Bəzən birinin zövq aldığı iş bir başqasını bezdirir... Bu nağılı bitirimmii???

Uşaq vaxtı adam hər şeyi anasıyla, yaxın bildikləriylə bölüşür. Bəlkə ona görə hamıya uşaqlığı doğmadı. Bölüşə bilməyə imkanın olması adamın bir şansıdır. Böyüdükcə bölüşə bildiklərini bir-bir itirirsən. Bəzən elə bilirəm Sən də onlardansan, Sənlə hər şeyi bölüşə bilərəm. Qəribədi, adam heç əməlli-başlı tanımadığı birinə necə açıla bilər... Bazar axşamı səni bir yerə dəvət etmək istəyirəm. Vaxtın varsa, planlaşdırım.

Sa-lam! “Nağılı bitirimmii” sualına mənə sevdirdiyin şairin misrasıyla cavab verirəm: “Bəlkə də hə, bəlkə də yox!” Görürsən, tapıb almışam onun kitabını. Şeiri rusca daha yaxşı duyuram. Amma burdakıları da duydum. Bizim dildə ilk şeir kitabım oldu... Əfsus ki, sənə münasibətini yanlış yozdun. Az yazmağımın tək səbəbi vaxt qıtlığıdır. Dünyamızın durmadan kobudlaşdığı, kirləndiyi vaxtda saflığını, nəcibliyini itirməyən

adamlardansan. Sənə hər zaman şadam! Sənə mütələq məktub yazacam. İndi çıxmalıyam.

Salam, dostum! İnşallah yaxşısan, ən azından belə olmağın arzulayıram. Bilmirəm sənə necə müraciət edim: “əziz insan” desəm, çox qabağa qaçmış olaram, “yoldaş” desəm, kommuna üzvünə oxşayaram. Odur ki, “dost” deyim, “əziz dost” desəm, daha düz olacaq. Əziz dost, son məktubunla məni məyus etdin. Bilmirəm niyə, amma mənə elə gəldi ki, sənə münasibətini mənim şiltaqlığımı kimi yozursan. Əslində, belə deyil. İnsanları onların düşünmə qabiliyyətinə görə ayırırlar. Mən də belə etdim. Söhbətimizin ilk günündən səndən zövq almışam. Məsələn, qısa müddətdə anlamışam ki, rahib simalı insanın köksündə incə qəlb döyünür. Sən maskalardan danışdın, maskasız olmaz ki! Amma mən sənəninlə razı deyiləm. Maska insanı vəhşiliklərə vadar etmir, maska insanın nə qədər qəddar ola biləcəyini gizlədir. Deyirlər, göz qəlbin aynasıdır. Bəs niyə maska altından yalnız gözlər görünür? Məncə, həqiqəti çatdırmaq üçün! Əziz dostum! İnsan kərpicə bənzəyir, nə qədər bişsə, bir o qədər möhkəm olur. Bəlkə az ünsiyyətimiz bizi daha da yaxınlaşdırır... Bilmirəm niyə mənimlə münasibətini nağıla bənzətdin. Nağıllar xəyal məhsu-

ludur. Mən keçmişdə qalmaq istəmirəm. Bu günün içində olmağı arzulayıram. Bu, mənim insan kimi mövcudluğumdan xəbər verir. Unudulmaq aktual olmamaq deməkdir. Aktual olmayan maraqlı ola bilməz. Sənin üçün maraqsız oldumsa, demək, qəbahət mənimdir. Amma belə olmasını istəməzdim. Sənə hər şeyin ən yaxşısını arzulayıram. Gözlərin qəlbinin aynası deyil, orda çox vaxt səni görmürəm. Məncə, sənin qəlbinin aynası əllərindir. Bunu bir dəfə də yazmışdım. Onları hər zaman açıqda tutmusan. Gizlətməmişən. Bax, bu şəkildəki kimi. Bravo!

Dünənki qəzetlərin birində yazılmışdı ki, bir qadın ərini kompüterə qısqandığından öldürüb. Əvvəllərsə futbola baxmağına mane olan arvadını balkondan atan bir ispan kişi haqda oxumuşdum. Ola bilər Sənin “vaxtsızlığını” o kompüterə, futbola bənzətmişəm. Bu da həmin kompüter, futbol olayları kimi „normal“ bir haldı. Bax görürsən, adam heç nədən qəddarlaşır...

Mən də müraciət üçün “əzizim”dən yaxşısını tapmadım. Amma onun klassik anlamında... İndi bu sözün də üzü sürtülüb. Görünür, Marina Svetayevanın Rilkeyə məktublarında (istəsən bu məktubları verərəm, oxuyarsan) işlətdiyi “doroqoy” kəlməsinin bir başqa ifadəsini tapmalıyıq.

Heç “canım” da mən deyən anlamı tam vermir. Yazıcılarımız düşünsünlər gərək.

Əzizim! İncə, təbii və səmimi qadın şıltaqlığından gözəl nə ola bilər? Belə şıltaqlıqdan zövq almağı bacarmayan kişi daha niyə yaşayır, nə üçün yaşayır?!. Mənim qavrayışimdakı “şıltaqlıq” sözü öz bətnində “istilik”, “doğmalıq”, “inam” , “ərk” və “sevgi” anlamlarını yaşadır. Odu ki, yazdığım kimi deyil, Sən hələ şıltaqlıq eləməmişən. “Fazla naz erkəkləri bıkdırır” türk məsəlinin bura aidiyyəti yoxdu... Keçmiş və bu gün haqda mülahizələrin də maraqlıdı. Səni başa düşürəm, dediyin kontekstdə bununla razılaşıram. Amma başqa baxış bucağı da var. Bu bucaqdan baxanda mənim üçün “keçmiş” və “indi” yoxdu. Bu bucaqda zaman öz anlamını itirir. O axşam Sənə məhz bu zamanda (zamansızlıqda) yazmışam. Odu ki, nağılları keçmiş kimi qəbul eləmə! Bu, xüsusilə başqasının yox, özünün yaratdığın nağıldısa, deməli, həmişə sənirlədi... Ötən Novruzda anamı itirdim. O mənim ən gözəl nağılım idi. Analar öləndən sonra sevimli nağıla çevrilirlər, hər gün dəyişə, əlavələr edə biləcəyin nağıla, öz nağılına. “Ana nağılı”nı balalar yaradır, balaları analar doğan kimi. Bu nağılı, Sənin işlətdiyin kimi, “keçmiş”, “unudulmuş”, “aktual olmayan”, “maraqsız” hesab eləmək olarmı? Əlbəttə, yox! Hər kəsin beləcə neçə-neçə nağılı var. Sözü gedən “nağıl”ı isə mən tək də yaza

bilərəm, amma bu, mənim nağılım olacaq. Çox istərdim bu nağılı birlikdə yazaq. Onda bu, bizim nağılımız olar. Və o nağıl “biri vardı, biri yoxdu” sözləriylə başlamaz... Bazar gününə planım belədi: saat 5-də Nizami küçəsindəki türk kafesində qəhvə içək, saat 6-da opera teatrında “Bolero”ya baxaq, 8-də şam eləyək, sonra Səni evinizə ötürürəm. Əli həmişə Sənə uzanlı “əziz dostun“...

Ehhh, Qadın! Sən hardan biləsən mənim həyəcanımı, mənim duyğularımı, mənim ehtirasımı, həyat eşqimi, mənim SEVGİmi. Bu anımda sən TANRIMsan... Amma bunun sənin indiki anına, halına dəxli yoxdu... Bu, mənim anımdı, mənim halımdı.

Anana görə üzüldüm. Allah rəhmət eləsin! Mənsə anamı xəyal kimi xatırlayıram. Hərdən gəlir görüşümə, üzünü göstərmir, eləcə, tuldür, dumandır, bilmirəm, arxasından baxır mənə. Bilirsən, analar ölmürlər! Sanki yan otağa yer salmağa keçirlər. Yataq açıb balasının gəlişini gözləyirlər. Cənnət dini kitabların təsvir elədiyi kimi deyil! “Bakirə hurilər və şərab çayları”. O kitabları kişilər yazıb, şirnikləndirici təsvirlərlə.

Mənimsə təsəvvürümdə cənnət ana qucağıdır!
Analar o dünyada huri-mələk surətində balaları
qoynuna almağa, bu dünyanın ağrı-acısını çıxartmağa,
ovutmağa hazır dururlar.

Rəssam: Salam! Səni burda tutmağıma sevindim.

Qadın: Elə mən də.

Rəssam: Zəng vura bilərəm?

Qadın: İndi yox. Evdən danışmağı xoşlamıram.
Lazımsız sualların yaranmasını istəmirəm.

Rəssam: Ona görə soruşdum. Bu gecə təkəm,
istədiyin qədər rahat danışa bilərəm. Yazdıqlarımı
oxudun, amma yazmadın bu nağılla neyləyim!

Qadın: Anaları nağıla bənzətməyini anlayıram.
Sadəcə, qəbul edə bilmirəm. Nağıllara inanmıram.
Nüsrət Kəsəmənli demiş:

“İndi fatmalar da kəndirdə qalmır,
Xəmrimiz küt gedir, təndirdə qalmır...
Daha nağıllara inanmıram mən”.

Mən də inanmıram. Amma dostluğumuza inanıram,
bundan şərəf duyuram. ...Görürsən, əzbər bildiyim
şey də var. Rəhmətliklə institutumuzda görüş
keçirilmişdi tələbə vaxtı, dediyi bu misralar
elə o vaxtdan yadımda qalıb.

Rəssam: Dediyyəmin adı nağıl olmaya bilər. Nə isə, bəlkə oradakı “nağıl” sözünün yerinə “dünya” yazsam, daha yaxşı olardı. ...Həvəsin var yazışmağa? Mənim vaxtım var. Bəlkə Səni işindən ələyirəm? Belədisə, yaz! ...Gəl Sənə bu gecə bir musiqi göndərim. Dinlə, bəyənəcəksən!

Qadın: İndi hesabat yazıram. Bir azdan çıxacam. Sənə xoş istirahət arzulayıram.

Rəssam: Öldürəcəm... Oldu, sağ ol. Yox, öldürməyəcəm. Nəysə, hələlik.

Qadın: ...

Rəssam: Sonra çıxarsan də, nə olub ey? Bazar günü üçün planıma rəy bildirmədin. Biletləri neyləyim bəs?

Qadın: Yox, işim çoxdur. Təəssüf, bazar günü görüşə bilməyəcəm. Üzgünəm, amma vəziyyət belədir.

Rəssam: Mənim də işim az deyil. Yarımqıq portretim, görüləsi min işim var. Ayın sonuna bitirməyi söz vermişəm... Onda bu axşam qal.

Qadın: ...

Rəssam: Boynundakı mirvarini haradan almısan? Sənə çox yaraşır. Bir də Kubaya getsəm, sənə mərcan boyunbağı gətirəcəm. Orda doludu. Xoşun gəlir mərcan boyunbağıdan? Puqaçova istədiyindən:

“Привези, привези мне коралловые бусы,
Мне коралловые бусы из-за моря привези.”⁴

Qadın: İsrar etmə. İşim, həqiqətən, çoxdur.
Sabaha çatdırmalıyam.

Rəssam: Sənin Kəsəmənlinin belə misrası da
var:

“Getmək istəyirsən, bəhanəsiz get,
Oyatma mürgülü xatirələri...”

Mən yarım saat istəyirəm... yaxşı, 20
dəqiqə... 15 olsun...

Qadın: Boynumdakı mirvarini rəhmətlik nə-
nəm Məkkədən gətirib. Daş-qaşla, ümumiyyətlə
qadını bəzəyən, gözəl göstərən əşyalarla aram
yaxşıdır. Hər libasımın öz bijuteriyası, zinəti var.
Gətirərsən, mən də həvəslə taxaram.

Rəssam: Sən özün daha maraqlısan.

Qadın: Tamam, olsun. Sənə qurbandır.

Rəssam: Nəyi qurban elədin mənə?

Qadın: Nə istəyirdin onu!!!

Rəssam: Mənə əziz olanları diri, dipdiri
görmək istərəm. O qədər diri ki, onu sevənlərə də
dirilik verə bilsin. De görüm musiqimə qulaq
asdınmı? Bəyəndinmi? Monitordan Sənə dikilən

⁴ *Alla Puqaçovanın oxuduğu mahnıdan: “Gətir, mənə
mərcan boyunbağı gətir! Mənə mərcan boyunbağı gətir,
dənizin o üzündən”.*

gözlərimə göndərdiyim musiqiyə bax. Məncə, daha aydın duyacaqsan bu axşamkı israrımın səbəbini.

Qadın: Puqaçovanı mən də bəyəniyəm. Amma indiki gənclik onu o qədər də sevmir.

Rəssam: Sevmək üçün gərək tanıya. Üç qadın səsinə aşıqəm – bizdən Flora Kərimova, türklərdən Sezen Aksu, rusaqlardan Alla Puqaçova. Üçü də nəhəngdi!

Qadın: ...

Rəssam: Eeeyy!

Qadın: ...

Dünən sağollaşmadan çıxdım, bağışla! Bilirsən, yüz il izzətsiz danışmaqdan bir gün hörmətli susmağı üstün bilirəm. Sənə olan hisslərimdən danışmayacam, özün bunları analiz edərsən. Bilirəm ki, hər şeyi öz istədiyin kimi qavrayacaqsan. Sən qadınların fikrinə qulaq asıb bildiyini edən kişilərdənsən, amma atdığı hər addımda qadını düşünəcəksən, onu anlamağa çalışacaqsan. Bəlkə bu üzədən sənə marağım böyükdür. Kim bilir? ...Səni mənim üçün başqalarından fərqləndirən məşhur rəssam olmağın deyil, məhz səni öyrənmək, duymaq istəyimdirdi. Bəzən qədim bir qaladan tapılan mücrüyə bənzədirəm səni. Qapağını qaldırmağa ürək eləmədiyim mücrüyə. İçində zinət də ola

bilər, çürümüş yarpaqlar da. Amma fal açmağı sevmədiyim üçün çalışıram səni özüm öyrənim. Lazım olmasa, mücrünü açmayım, bəlkə başqasına qismət olar deyə götürdüyüm yere qoyum.

Bilirsən, mənim də “mücrü” adamlarla təmasdan xoşum gəlir. “Mücrü” olduğunu bildiyindən ona dəyər verirsən, hətta içindəkini görməsən, bilməsən də. Belə mücrünü yavaş-yavaş açmaq ayaq altındakı minanı ustufca zərərsizləşdirmək kimidi, yaşam ehtirası ölümlə həyat arasındakı o qısa zamanda daha aydın duyulur, həyatın dəyərini anladır. İçində nə olur olsun, tək əlindəki Pandora mücrüsü olmasın... Məni yenə heyran qoyursan. Sənə yüngülcə toxundum, təmasdan qığılcım qopdu sanki. Bu təması qorumaq üçün zamanı dayandırardım. Mikelancelo ilahi təması “Adəmin yaranması” əsərində dondurduğu kimi. Göndərirəm o rəsmi linkini, bax!

Zamanın anları narın qum dənələri kimidir. Bir qum dənəsi bir andır. Birinə qum saatındaki zaman yetmir, başqasına bir qum dənəsi – bir an belə bəsdir. O, bu qum dənəsindən özünə saray tikəcək, bir ana bütöv bir ömrü sığdıracaq. İstəsə bir ana sığan ömrü həmişəlik donduracaq, zamanı durduracaq. Özümü bunların heç birinə aid

etmirəm. Sadəcə, hər anın dəyərini bilməyə çalışıram. Yetər ki, zaman məndən yana qaçmasa belə içində olum. Təklilik Allaha xasdır. Mən istəsəm belə, tək qala bilmirəm. Bir də təkliyi xoşlamıram, sənin o gün bəhs etdiyən Rilke demiş: “Tənhalıq yağışla doludur”... Həyat paylaşdıqca gözəldir. Paylaşmaq üçün biri vardı. Onu qəlbimin ən qaranlıq köşəsində saxlamışam. O, özü bu otağı seçib. Mən də onun seçimiylə razılaşmışam.

Tənhalıqdan yazırsan. O da cürbəcür olur. Biri var tənhalığı özün seçirsən, çıxıb gedirsən, hamını tərkdirsən. Biri də var hamı səni tərkdir, tək qalırsan – bu, daha dəhşətlidi. ...Bilmirəm niyə, amma deyəsən, səni “qəlbini qaranlıq köşəsində” gizlətdiyinə qısqanmağa başlayıram axı! Sənin yerini tutacaq birisi yoxdu, məni əhatə edənlərdən çox fərqlisən. Demək istədiklərimin kəsərini azaldıram güclə. Amma daha artığına layiqsən. İmkan vermə qısqanıam. Zəhləm gedir bu duyğudan. Bəzən ona zəiflik də deyirlər, mən bu fikri paylaşmıram. Heç vaxt qısqanmamışam, yəqin indi də olmaz.

Adam bəzən tək qalmaq istəyir. Hərdən fikirləşirəm, elə bir imkan ola, özünü də qoyub gedəsən, palto kimi çıxarıb asılqanın qarmağına

keçirib gedəsən. Özünü tərک edəsən. Təəssüf, olmur belə şeylər. ...Qısqanclıq! O, tonqal tək əvvəl səni istisinə çəkər, sonra ağuşuna alıb yandırar. Üstünə su töksələr belə sönməzsən. Buna imkan vermə! ...Bir vaxt taleyimə üsyan edib, ona qarşı çıxdım. Məni ağır, çox ağır cəzalandırdı. Ancaq peşman deyiləm. Üsyan cəzadan şirindirə, peşmanlığa yer yoxdur. Qısqandığımı isə buna layiq deyil. Tanısan qısqanmayacaqsan. Gecən xeyrə qalsın!

Qucaqlayıb bağrıma basmaq, alından öpmək istədim...

Rəssam: Səni təbrik edirəm! Bayram hədiyyən var, sürpriz eləmək istəyirdim.

Qadın: Salam! Çox sağ ol, amma mən bu bayramı qəbul etmirəm. “8 mart” solçu bir hərəkata bağlıdır. Paris fahişələrinin öz hüquqları üçün küçələrə çıxdığı gündür, Roza Lüksemburqun təklifi bəhanədir. Ondan mənə nə? Qadınların bir gün yox, həmişə sevilməsini istəyirəm. Qadını bir gün yox, hər gün sevən kişilərə ehtiramım var.

Rəssam: Ta bu sözdən sonra nə sürpriz?!

Qadın: Amma hədiyyəni görmək maraqlı olardı.

Rəssam: O daha sürpriz deyil.

Qadın: Yenə incidin...

Rəssam: Yox!

Qadın: ...

Rəssam: Bu gün bir neçə dəfə Sənin nömrəni yığmaq istədim.

Qadın: Nömrəmi yığmaq istədin, bəs niyə yığmadın? Məni eşidincə nə deyəcəyini bilmədiyin üçünmü? Yaxud “Mən nə edirəm” sualına hələ də cavab axtarırsan?

Rəssam: Səni eşidincə boğazımın quruyacağından qorxdum...

Qadın: Hımm... Sən dedin, mən də inandım.

Rəssam: Bəs nə!

Qadın: Boğazın işi asandır, təki dil qurumasın...

Rəssam: Burda dilə heç ehtiyac da yoxdu. Biz ki danışmırıq, yazışıırıq. Odu ki, barmaq qurumasın!

Qadın: Ürək... Qəlb... Ruh ... qurumasın!

Rəssam: Onda yaz, danış mənimlə. Səninlə ünsiyyət mənə rahatlıq verir.

Qadın: Sən mənim üçün hələ də bağlı mücrüsən. Əsdirib, o üz-bu üzünü çevirib, rentgen şüası ilə içindəkinə baxmaq mənə düşməz. Mən səni seyr edirəm. Bəzən parlayırsan, bəzən də qapqara bir sirr olursan. Bilirsən, sirli mücrünü

qaranlıq sükutda açanda yaxşıdır; bilinməyən, duyulmayan, görünməyən ...

Rəssam: Yəni bu müddətdə heç duyulmadımı? O mücrüdən səs olub çıxardım, işıq olub sızardım, su olub süzülərdim, ətir olub qoxuyardım, təki Sən məni duyasan. Əgər Sənin mücründə bunların heç olmasa biri yoxsa, məni bağışla, mən orada deyiləm, mücrün boşdu.

Qadın: Mücrüm boş deyil, əsla. Sadəcə, işığından kor, ətrindən bihuş olmaqdan, suyuna qarışıb itməkdən çəkinirəm. Bəlkə də o üzdən bu mücrünü açmağa ehtiyatlanıram. Mənim mücrümü boş gördünsə, demək, məni heç tanımadın. Sənə uğur diləməkdən başqa bir şey qalmadı mənə bu gecə. Salamət qal.

Rəssam: Sən öz mücrünə inanmırsan. Su stəkanda ya var, ya yoxdu. Onu yarıboş, ya da yarıdolu adlandırmaq əhəmiyyətsizdi. Boş olana mücrü yox, qutu deyərdim. Mücrünü mücrü eləyən içindəkidi. Özünə inan. İnansan, mücrün boş çıxmaz.

Qadın: ...

Növbəti gün ilk dəfə aralarında intim söhbət oldu. Söhbətin axarı məni də özüylə apardı. Başqalarının intim yazışmasını oxumaq elə onların sevimli səhnəsinə baxmaq kimi bir şeydi. Özüm də hiss eləmədən voyerizmə keçmişdim, yəni sekslə məşğul olanları gizləncə izləməkdən

həzz alan birinə oxşayırdım, amma qəribədi, ayıb hissim yox idi. Özümü Rəssamın yerində zənn edirdim. Fantaziyalarım onun elədiklərindən də qabağa qaçırdı. Qadının fotolardan süzülən təbəssümü, məlahəti məni də tilsimləmişdi. Rəssamın Qadına bağlanma səbəbini indi anladım. Ondakı adamı maqnit tək özünə çəkib sehləmək gücünü bütün qəlbimlə duydum.

Rəssam: Bu şəkli nə vaxt çəkdimisən?

Qadın: Bir həftə olar, işdə uşaqlar xəbərim olmadan çəkib. Bəyəndinmi?

Rəssam: Əladı! Neçə vaxtdı Səndən bir şey soruşmaq istəyirəm, amma bilmirəm necə soruşum.

Qadın: Oooo! Dünyaları bir-birinə qatan, göydə mələklərlə, yerdə “əcinnə”lərlə əlləşən, hamısına dil çatdıran adam məndən söz soruşmağın yolunu bilmir?

Rəssam: Məndən nə gözlədiyini yaza bilərsən? Təbii ki, həmişəki kimi açıq, səmimi...

Qadın: Səndən heç nə gözləmirəm. Səni olduğun kimi görüb qəbul etmişəm, bu da mənim bəsimdir.

Rəssam: Məni necə görürsən? Görürsənmi?

Qadın: Səni “görməsəm”, heç kəlmə də kəsməzdim. Mən kabusla, xəyalla danışmıram.

Rəssam: Deyəsən, heç vaxt Sənə “Gözəlsən!” yazmamışam axı. Nəsə yadıma gəlmir. Niyə, bilmirəm. İncimə, deyəsən axı həqiqətən həm də gözəlsən. Mən indiyədək Sənin yalnız daxilini görməyə çalışmışam. Elə bil üzünü indi görürəm. Şok oldum. Barıtı bu qədər eləmə birdən-birə. Bu şəkillərin hardaydı belə...

Qadın: Bunlar yenidir. İndi qoyuram bura, bir-bir. Necədi? İndi görürsən məni? İndiyədək görməmişdin, eləmi? Səni dəli edim, sən də bax...

Rəssam: Bu gecə ağlımı almaq istəyirsən? Yox, Sənlik bir şey yoxdu, o özü çıxıb gedib Sənin yanına. Özüylə ruhumu da aparıb. Onları duyursanmı? Gör necə sarılıblar Sənə... Ruhumu nəfəsinlə çəkirsən içinə, ağlım da arxasınca sürünür, qorxuram yarı yolda qala...

Qadın: Qoy qalsın! Mənə o yox, ruhun lazımdır!!!

Rəssam: Onu nəfəsinlə necə isitdiyini duyuram! Ruhumun son dəfə nə vaxt belə dincəldiyini xatırlamıram.

Qadın: Onu öz ruhumla görüşdürdüm.

Rəssam: Hə... hə...

Qadın: Sarıldılar bir-birinə. Öpüşürlər, sifətlər bir-birinə qarışır, cizgilər itir. İndi ağız alında, qulaq burundadır.

Rəssam: Görürəm, duyuram... Sənin ruhunun dodağı mənim ruhumun gözü üstədi...

Qadın: Dodaqların sinəmdə gül ləçəyi tək açılır...

Rəssam: Sinəndəki bir cüt zirvə sərtləşib bərkisə də üz-gözümə qu tükü sığalı çəkir. Zirvələrin ucu ox tək gözümə batsa da gözüm dincəlir, uyuyur... Qollarımı belinə dolayıb Səni özümə qandallayıram. Başım qoşa zirvən arasındadı, ayaqların ayağıma dolanıb. Ruhum Sənə qovuşur, bir canda birləşirik. Bilirsən, Səni ruhuma da qısqanıram.

Qadın: Çıx get! Göndərdim özünə ruhunu. Mənim qısqanclardan xoşum gəlmir... Bir də belə yazma! Doğrudan elə bildim yanımdasan...

Rəssam: Monitordan atılımmı qucağına?

Qadın: Ruhuna baxma, sən ağırсан, saxlaya bilmərəm.

Rəssam: Səni görmək istəyirəm! Elə bu an...

Qadın: İndi? Elə evdəkilər də onu deyir.

Rəssam: Səni hər gün bir nəfəs daha artıq arzulayıram. Sən getdikcə gözəlləşirsən. Bu, kompliment deyil. Mən kompliment deməyi bacarmıram.

Qadın: Bir gün bir qadın kişisinə deyir ki, uzun illəri bir yerdə yola saldıq, ancaq sən heç vaxt məni tərifləyib kompliment demədin. Kişi gülümsəyib qadına deyir: “Komplimenti yalnız çirkin qadınlara deyərlər. Sən gözəl olduğundan buna ehtiyac duymadım”. Belə tez alışma! Tez alışan, tez də sönər... İnşallah görüşərik. Amma

hələ yox. Sabah Şəkiyə gedirəm. Dönəndə görüşərik... Səndən zövq alıram. Sıradan biri deyilsən. Bəlkə də ailəli insanla bu qədər yaxınlaşmağım səhvimdir, amma olsun. Özümü sənə rahat, güvəndə hiss edirəm... Çıxıram. Gecən xeyrə qalsın. Görüşərik, sağlıq olsa.

Rəssam: Mən də Sənə rahat oluram. Hüzur tapıram. Başımı dizlərinə qoyacaq qədər doğmasan. Ayılıb yenə görəcəm, sevinəcəm qədər xoşbəxtəm. Mütləq görüşək. İlk görüşə də elə bu şəkildəki ağ paltarı geyinərsən. Ağ paltarlı qız! Yuxun şirin olsun, qəddar Qadın! Get yat!

Qadın: Əsla! Öpdüm!

Səninlə yazışmaq telefonla danışmaqdan daha xoşdu. Ola bilər yanılıram, amma telefonda çox uzaq, soyuq idin dünən. Mesajlarında daha yaxınsan, əllərinin soyuqluğunu, nəfəsinin istiliyini, hətta dodaqlarının nəmliyini duyacaq qədər yaxınsan, doğmasan.

Əziz dostum! Sənə nə qədər rəğbət bəslədiyimi deməyəcəm, ona görə yox ki, uzaqdasan, yaxud mən kənardayam. Sadəcə nə qədər yaxın olduğunu özünün başa düşməyini istəyirəm. Telefonda soyuq, lap laqeyd də duyula bilərəm – telefonla danışmağı xoşlamıram. Əslində soyuq adam deyiləm... Səndən qorxmuram, sadəcə bəzi

əngəlləri aşa bilmirəm. Qəlbin çox kövrək bir uşağın qəlbinə bənzəyir, tozlu ayaqqabılarla içinə girmək istəmirəm. Orada yaralar da var, tapdayıb yenidən qanamasına razı olmaram. Sən mənim xoş xatirəmsən, istəmirəm xatirə olaraq qalasan, amma kim olaraq qalacağını da zaman göstərəcək.

Hər an arzulanan əzizim! Bu gün müxtəlif vaxtlarda yaranmış problemlər bir gündə boy qaldırdı, yaxamdan yapışdı. Sinirlərimi gərib üzülənədək uzatdı. Sakitləşmək üçün Sənin məktubundan yaxşı həb ola bilməzdi, ona görə Tanrıya şükür eləyirəm. Sənin bu retrovari şəklindən baxan gözlərinin sehri meşənin dərinliklərində, heç bir canlının əli çatmayan ağac oyuğundakı arı pətəyindən süzülən bal qədər şirin sözlərinə qarışıb damarlardan axıb sürətlə bədənə dinclik gətirən morfi kimi mənə ilahi məstlik verdi. Sağ ol buna görə. Deyəsən, mən bu məstliyi çoxdan, lap çoxdan unutmuşdum.

Son üç gündə başım yaman qarışıq oldu, sənə yazı bilmədim. Bəzən iş mənə hörümçək torunu xatırladır. İşin sonunda baxıram ki, tora düşən kəpənəyəm, çırpınıb ordan çıxmaq istəyirəm. Lakin o qədər yoruluram ki, azad olanda da artıq uçmağa təqətim qalmır. Amma sən fərqlisən.

Daha mübarizsən. Bəzən səni partizanlara bənzədirəm. Çox sakitsən, amma bu sakitliyin içində nə qədər təlaş, nə qədər zəfər arzusu var, onu bilirəm. Bəzən də şahin kimi göylərdən hər xırda nöqtəni görüb ona doğru uçmaq ehtirasın içindəki bütün hisslərə hakim kəsilir.

Olar ki, sən belə eləməyəsən? Heç olmasa bir cümlə yazasan, ya zəng vurasan? Mesajlarım havadan asılı, zəngim boşluğa söylənən söz kimi cavabsız qalır. Mən Səni qaçıрмаq istəyirəm bu qədər işin əlindən, Sənsə məndən qaçırsan. Məktubuma cavab vermirsən. İki-üç gün sonra isə cavab yox, yeni səhifədən, yeni abzasdan başlayırsan yeni mövzunu. Çox yorğunsan, zorla dincəlməyə məhkum edilməlisən.

Yorulmaqdan yazırsan. Dünən axşam Maykl Ceksonla bağlı bir verilişə baxdım. O, öləndə pis olmuşdum. Fanatı olmamışam. Amma deyilən kimidir, həqiqətən musiqi kralıydı. Daim oksigen vurulan otaqda yatar, özünə xüsusi diqqət edərmiş. Müsahibələrinin birində demişdi ki, yüz ildən artıq yaşayacaq. İndi bax, əlli yaşında öldü. Təbabət aciz qaldı, yardım edə bilmədi. ...Belə talelər qəlbimi ağrıdır... İnsan Tanrının yaratdığı ən dərkolunmaz varlıqdı. Taleyə qalib gələn olmayıb hələ. Təsəvvür edirsən, dünyayla bir

adın, milyonlarla fanatın ola, o da sənin xoşbəxtliyinə yetməyə. Bəxtindən kəsəsən rəngin qaradı deyə. Ağ olmaq istəyəsən! Guya rəngi ağlar bəxtəvərmişlər... Taleyini lənətləyəsən dünyaya qara gəldiyin üçün.

Amma mən başqa bir qaradərili tanıyıram, Amare, eritreyalı rəssamdı. Misir sərgisində tanış olmuşduq. Bir ingilislə mübahisəsi düşmüşdü. Londonda sərgisinə mane olurdu. Bilirsənmi ona nə dedi? Dedi ki, insanda əsas dərinin yox, qəlbin rəngidi. Sənin dərin ağ olsa da, qəlbin qaradı. Mənimsə rəngimin qaralığına baxma, qəlbim ağdı, molbertdə hələ üstünə rəng çəkilməyən kətan kimi... Onun bu sözləri təsirsiz ötüşmədi, növbəti il Londonda böyük bir sərgiyə dəvət aldı.

Şəklini nahaq dəyişdin. Burda narahat görünürsən. Sanki fikrini çatdırma bilməyəcəyin adamların əhatəsindəsən... Bu gün mənə boş mesaj göndərmişdin, mənası bəlli idi, amma mən susmağı tərcih etdim. Bəzən dəcəlliyim tutur. Dəcəllik – uşaqlıqdır, mən də hərdən uşaq olmaq istəyirəm, xüsusən də sənin yanında... Salamat qal. Böyük arzuların böyük insanı, özünə yaxşı bax! Görüşərik, sağlıq olsa.

Son vaxtlar çox darıxıram. Hər yerdə, hər kəslə darıxıram. Elə harasa tələsirəm. Bütün işlərimi yarımçıq qoyuram, birini bitirmədən o birinə başlayıram. Neçə yarımçıq rəsmim qalıb. Bir yerdə qərar tutmuram. Danışanda sözləri, yazanda hərfləri yeyirəm – sözü ikinci hecasından yazıram. Süfrədə ilk əl atdığım salfet kağızı olur, yeməyi bitirmiş kimi. ...Dünən, bu gün səninlə söhbətləşmək, yazışmaq, görüşmək istəyirdim. Amma harada olduğunu, kimlə olduğunu bilmirdim. Ara günlər olsaydı, işə zəng eləyirdim. Yəqin yenə işin çoxluğunu deyəcəkdin... Özünə güvənməyindən xoşum gəlir. İndi yalnız belə adamlar uğur qazana bilir. Sən zamana boyun əyməyənlərdənsən. Elə taleyə də. Özünə fatalist desən də, Səni taleyə boyun əyməyən kimi tanıyıram.

Mən taleyimə üsyan qaldırıb onu özümə tabe etmək istəmişəm. Buna nail olduğumu düşünmüşəm də. Əfsus ki, tale məni bizim müxalifət kimi cəbhə xəttindəək gətirdi, sonda ağ bayraq qaldırıb təslim oldu. Üsyan mənim məğlubiyyətimlə bitdi. Amma təəssüflənmirəm. Mənə elə gəlir, döyüşü uduzmuşam, müharibədə bayraq yenə əlimdə olacaq... “Qismət” sözü axırıma çıxacaq. Hətta siyasi mübarizəni də “ya qismət” deyib aparırıq. “Tutar – qatıq, tutmaz – ayran”.

Siyasi mübarizənin uğuru liderlərin keyfiyyətiylə düz mütənasibdir. Qınaq ünvanı xalq yox, onlar olmalıdır. Siyasətçinin beli xalqı özünə borclu bilməyə başlayanda qırılır. Amma normalda bunun əksi olmalıdır! Elə buna görədir yəqin, siyasət meydanımız “beliqırıq” siyasətçilərlə doludur.

Siyasi mübarizələrin də taleyi olur. Bəzən adamlara məğlub olanlar taleyinə hücum çəkir. Bu zamanda müxalif olmaq da bir igidlikdi. Bizdə müxaliflik başqa ölkələrdən fərqlidi. Uzun illər mübarizə aparasan, müxalifətdə qocalasan, qalibyyətin əlindən alına, işsiz qalasan, pulsuz olasan, sənə görə qohum-qardaşın da məhrumiyətlər yaşaya, xeyirdə-şərdə salam verməkdən çəkinələr, qızını almayalar, oğluna qız verməyələr...

Taleyimi bir vaxtlar özüm yazmaq istədim, o üzdən üsyan qaldırdım. Bu, uduzmağı xoşlama-
mağımdan irəli gəlir bəlkə də. Amma Tanrım buyurub: “Sənə yazdığım taleyin arxasınca get, getməsən zorla sürükləyəcəm”. Həqiqətən belədir. Hər şeyə rəğmən mən fatalistəm. Bunu sənə yazmışdım.

Taledən qaçmaq olmaz, amma sənə yardımçı olsun deyə ona kömək edə bilərsən. Paolo Koelyo “Kimyagər”ində yazır ki, həyatımızın hansısa anında özümüzdə nəzarəti itiririk, bax onda bizi tale idarə eləməyə başlayır. Təbii, mən tale deyiləm. Amma məndən də qaçırısan. Niyə? Bilirəm, canlı söhbətimizi Sən də istəyirsən. Bəlkə o üsyan qaldırdığım taleyin fəsadlarını mane olan! Bilmirəm!

Səndən əsla qaçmıram. Sadəcə vaxt eləyə bilmirəm. Bir də... qəlbimdə məsuliyyət deyilən bir yük var, onu ata bilmirəm. Ola bilər, bəlkə məni bu səddən aşırı bilərsən, amma başqa elə sədd də var ki... ona bəndənin gücü yetməz! Bütün həqiqətlər demək, yazmaq üçün deyil, mənim əziz dostum!

Səni tapmağıma sevinirəm. Sən mayesən! Axıb bütün boşluqları, çatları dolduran, tamamlayan maye. Sənlə ünsiyyətdən ilahi dinclik tapıram. Amma başa düşürəm: iyirmi yaş böyük, özü də ailəli biri Sənə nə verə bilər ki... Ürəyindən başqa nəyi var ki... Bilirsən, ürək nə vaxt günəşdən isti, buzdən soyuq, dənizdən çılgın, çiçəkdən titrək olur?

Əlbəttə, insan yanındakından hər zaman nəşə gözləyir. Mənə çox şey verə bilərsən, düşünmədiyim qədər verdin belə. Məsələn, ən dalğın vaxtında mənimlə söhbət etdin, hə, mənimlə. İki balanla yox, onların anası ilə yox, mənimlə. Demək, vaxtını mənə verdin... Tanrının insanlara bəxş etdiyi ən böyük hədiyyə vaxtdır, onun dəyəri yoxdur. Mənə sərf elədiyim vaxtda gözəl bir tablo yaradardın. Muzeyləri bəzəyəsi, könülləri fəth eləyəsi bir tablo. Mən dəyəri ölçülməyən qədər qiymətli vaxtını səndən almışam, bu, hər kəsə nəşib deyil. İndi bir də soruş: “Mənə nə verə bilərsən?” ...Ürəyini hallarını sorursan. Bunlar ürək qeyri-adi hisslər yaşayanda baş verir – bunun adı sevgidir. Bu hisslər ürəyi günəş kimi isidir. Bir fərqi var. Yandırdığını günəş külə, ürək isə yaraya çevirir. Hər dəfə xəyallar səni bürüyəndə qaysağının altından qanı sızan yaraya...

Yaran çoxmu dərinidi? Danış, bilmək istəyirəm! Danışa biləcəyini qədər danış! Sənin haqqında az bilirəm. Ailəli olmusan, ya sevgidən qalıb bu yara? Açıl mənə! İnan, bütün deyəcəklərini dinləməyə hazırım, ən acısını belə.

Üsyankar olmuşam həmişə. Sevgim uğrunda da ailəmə qarşı üsyana qalxdım. Bütün nəşlimlə

az qala düşmən oldum ona görə. Evliliyimizi fakt kimi qəbul elədilər. Dəli kimi sevirdim onu. Həyatımı onsuz təsəvvür edə bilmirdim. Ərimi ömrümə gəlmiş “ağ atlı şahzadə” sanırdım. Ən çox bacım istəmirdi evlənməyimizi. Bacım mənə ana olub bütün ömrüm uzununu. Anam mən uşaqları öldü. Dumanlı xatırlayıram üzünü, amma səsini min səsin içindən seçərəm. Məni bacım böyütdü. Dünyada ondan doğma sirdaşım yox idi, bir-birimizə salmışdıq mehrimizi. Nə atam, nə qardaşım onu əvəz edə bilərdi. Təsəvvür edirsən, sonunda bacım hərəkətimə görə məni bağışlayanı dünyanın ən xoşbəxt adamı olmuşdum. Sevgimi bacımı itirmək bahasına qazanmaq zülmündən qurtarmışdım. İki il sənin dediyin o nağılabənzər bir həyat yaşadım. Sonra, sonra bir günün içində həyat cəhənnəm oduna döndü... Sənə bunları niyə deyirəm, heç özüm də bilmirəm! Amma sənə bölüşməkdən çəkinmirəm. Ürəyimdəki buzlar əriyir sənə söhbətdə, sənə açıldıqca açılmaq istəyirəm. Niyə? Özüm də bilmirəm!

Əminəm, zəngimi eşitdin! Cavab verməsən də, xəbərin oldu. Bilirəm, indi ağlayırsan. Monitordan mənə baxan bu ilahi gözlərdən süzülən yaşı duyuram, görürəm. Göz yaşı necə də gözəlləşdirir adamı, İlahi?! ...Sənin əvvəlki

fikirlərinlə razı deyiləm – göz həqiqətən ürəyin proyeksiyasıdır. Ayna hər şeyin əksini, tərsini göstərdiyi kimi göz də ürəyin astar üzünü çevirir. Göz yaşı ürəkdəki kədərin üzdəki maye halıdır. Nə qədər qərribə olsa da, insanı sevinc yox, kədər kamilləşdirir. Gör bir kədər gözə necə yaraşır verir.

“Kədərin gözəl göz yaşı...” Bəlkə də bu söz qadınları ağladan kişilərin sonra könül almaq üçün quraşdırdığı bəhanədir. Nə biləsən...

IV Bölüm

Tanrının görünən tərəfi

Xüsusi xidmət orqanlarında adamları xəlvəti dinləyənlər, güdənlər haqda bir yazıda oxumuşdum ki, gizli kamerayla uzun müddət birini izləyən, yaxud xüsusi aparatla danışıklara qulaq asan şəxs bəzən güddüyü adamın həyatına varıb onun əsirinə çevrilir. “Özgülərin həyatı” adlı bir filmdə olduğu kimi. Məqsədi kommunist Almaniyasında yaşayıb Qərbi Almaniyada nəşr olunan jurnal üçün siyasi rejim əleyhinə məqalələr yazan yazıçını ifşa etmək olan xüsusi xidmət orqanı əməkdaşı evində quraşdırdığı dinləmə qurğusuyla yazıçının ən intim sirlərini belə öyrənir. Onda yazıçıya qarşı gizli bir ehtiram, sevgi yaranır – onu ələ vermir.

Mən də beləcə, özümü bu yazışmaların təsirində duyuram. Ciddi deyirəm! Bəzən onları anlayıram, bəzənsə müəmma olurlar. Belə olanda onlara daha da bağlanıram. Hədiyyəsini açmağa tələsən uşaqlar kimi bunun sonunu bilməyə can atıram. Qadın həqiqətən də gözəldi. Fotoları belə adamı sehrləyir. Onun əsirinə çevrilməmək hər kişinin işi deyil. Rəssamın hövsələsinə məəttəl qalmışam. Görüşü bu qədər uzatmalarını anlaya

bilmirəm. Oxuduqca bəzən onun yerinə özüm səhnəyə atılıb nələrsə eləmək istəyirəm.

Səhər zəng elədin. Qəlbin, düşüncən, duyğularınla bir nəfəs də doğmalaşdın. Bu gün səsin tam başqaydı. Səsini gördüm elə bil – üstünə kəlmə yazılmayan ağappaq varaq kimi, ləkə düşməyən qar kimi. Bu ağılıqda tək Sən vardın! Səsinə ilahi sonsuzluğa girmiş kimi atıldım... Səsindən keçib Sənin dünyana gəldim... Səndən bütün dünyalar bəmbəyaz görünür, dünya Sənlə təmizlənir, gözəlləşir... Səni vəsf eləməyə ağzımda sözüm də acızdı. Qadına sehrli sözləri deyənlər deyib, mən nə karəyəm ki... “Qoşa badam sığmayan dar ağızlım”, “Qar üstünə qan dammış tək al yanaqlım”, “...yer basmayıb yeriyan”, “Badam yesə boylu görünən incə bellim”. “Dədə Qorqud” dastanıındandı – bunlar da sənə demək istədiklərimin yanında zəif bənzətmələrdi.

Sa-lam!!! “Yenə göylərdədir şair xəyalın”. Qalxardım yanına... Amma “Səbir Allahdan, səbirsizlik Şeytandan” deyənlərin məsləhətinə əməl edib, sənə elə yerdən baxacam. Bu səhər qərribə ovqatdaydım. Səni niyə yığdığımı heç özüm də bilmədim. Nə danışdıq ki... Sən heç

dinmədin. Yazmağa yaxşısan amma. Gör nə duyğulu sözlər yazmısan! Gözəl sözlərdir, doğrudan da. “Badam yesə boylu görünən incə bellim...” Sən sevgiyə bir bax, bu sözlərin ağla gəlməsi üçün insanın sevgisi nə boyda olmalıdır, görəsən? Amma dünyanın ən böyük sevgisi insanda deyil, təbiətdədir. Sevgilərin ən ülvisi qaranlığın işığa olan sevgisidir. Bu sevgidə “qovuşmaq” sözü işə yaramır, bu sevginin adı “çevrilmə”dir. “Qovuşmaq” insan sevgisinin təntənəsidir. Qaranlıq isə öz sevgisi yolunda məşuqunun içində əriyib itir, onun özü olur – qaranlıq işığa çevrilir, işıq da qaranlığa. Allahın yazdığı ən böyük sevgi dastanı “Zülmət və İşıq” dastanıdır... Sənin yazdıqların da gözəldir. Bu gecə elə bu sözlərlə yatacam.

Bugünkü havaya nədi sözün? Əsl yaz havasıdı. Görüşəkmi? ...Bilirəm, yenə görüşməmək üçün bir bəhanə gətirəcəksən.

Bəzən səninlə danışmaqdan zövq alıram, amma bəzən məni məyus edirsən. Nə bəhanəsi? İşdən ezamiyyətə göndərmək istəyirdilər, başım qarışdı bu arada. Getmədim... Səninlə görüşüb-görüşməmək üçün bəhanəyə gərək yoxdur. Hər ikimizin bir-birimizi anlayacaq şüurumuz və ən əsası, ünsiyyət yarada biləcək dilimiz var. Mən

səndən gizlənmirəm, əsla, sadəcə səni çıxılmaz vəziyyətə salmaq istəmirəm. İstəmirəm səni keçmişə aparıb qəlbindəki yaraları oyadım, sonra atıb gedim. Demədiyinə baxma, ürəyində fir bağlayan yaraların var, bunu duyuram. Mən acının, hüznün nə olduğunu yaxşı bilirəm. Bunu sənə rəva görmürəm. Amma sən özün bu “səyahət”ə çıxmaq istəyirsən. İnad edirsən! Məni də çıxılmazlığa salırsan. ...Getmədim, çünki atam istəmədi. Bu günlər atama olmayan qədr ehtiyacım var. Onun əllərinə, onun sığınağına. Yığılıb qucağına qısılmaq istəyirəm körpə kimi. Elə bilirəm ondan qopsam yellər əsəcək, məni ayrılıqlar olan uzaq yerlərə aparacaq. Onda məni qorxu bürüyür... Dönüşü olmayan bir yola çıxmışam. Yanımdakı köhnə dostlar tədricən geridə qalıb, sonunda üfüqdə itdilər. Xəmiri yumşaq olub palçıq tək süzülən insanların kirli simasından usandım. Həyat bəzən bizi hər şeyə vadar edir. Əlimizin bulandığını görə-görə qolumuzu çirmalayırıq... Yoluma davam edirəm. Yeni ümidlərlə. Çox inamlıyam, daha bu dünyanın nağıllarına inanmıram. Sənə yazmışdım bir dəfə... Heç nədən qorxmuram ta.

Rəssam: Getmədiyinə sevindim. Amma heç nə başa düşmürəm. Aydın yaza bilərsən? Axı nə baş verir? Gah səni qorxu bürüyür, gah da heç

nədən qorxmadığını yazırsan. Yaz, danış mənə. Bu an, bu dəqiqə Səni mənim qədər başa düşən olmaz, bəlkə mən qədər, nə isə... Bilirəm burdasan...

Qadın: Nə anladım sənə? Dərinə getmə! Fikir vermə mənə. Bir də, bilirsən, qadınlar bahalı ətrə bənzəyir, qapağı nə qədər açıq qalırsa, bir o qədər dəyərini, ətrini itirir. Mən də özünə dəyər verən qadınlardanam axı... Sənə yavaş-yavaş açılacam.

Rəssam: Yox, mən heç də keçmişlə yaşamıram. Mənə Sənin indin maraqlıdı. Keçmişdə yaşadıklarını unutturmaq istəyirəm Sənə. Əslində elə özümün də unutmaq istədiklərim az deyil... Bu nə statusdu belə yazmışan burda: “Чтобы завоевать мужчину, женщине достаточно разбудить самое дурное, что в нем есть...”

Qadın: “Чтобы завоевать мужчину, женщине достаточно разбудить самое дурное, что в нем есть. Ты делаешь из мужчины бога, и он тебя бросает. Другая делает из него зверя, и он лижет ей руки и не отстаёт от нее”⁵. Oskar Uayldın aforizmləri interneti götürüb başına. Mən də bunu seçdim.

Rəssam: Niyə məhz bunu seçməyin maraqlıdı. Adətən belə fikirləri kişilərdən başı çəkmiş

⁵ *Kişini ələ almaq üçün onun ən çirkin hissələrini oyatmaq bəsdir. Əgər kişini Tanrı yerinə qoyub itaət etsən, o, səni tərک edər. Yox, kişiylə heyvan kimi rəftar eləsən, onda əllərini yalayar, dizinin dibindən ayrılmaz”.*

qadınlar deyir. Demək, Sən də yanında qalan “əl yalaqçı”sını atıb gedən “tanrı”dan üstün tutanlardansan... Amma mən bu sözlərdə o yazıq Uayldın qadınlara nifrətini duydum. Əslində bu, qadınlara təhqirdi.

Qadın: Sən elə fikirləşirsən? “Dorian Qreyin portreti”ndə sən düşündüyün kimi deyil. O sevir. Sevməyi bacarır.

Rəssam: Onu “tanrı”laşdıran, sonra da “vəhşi”ləşdirən qadın deyil! Onun bütün “çevrilmə”lərinin səbəbi uşaqlıqdan içində əzilmiş “mən”ini təsdiqləmək ehtirasıdır.

Qadın: Ola bilər, bəlkə də, nə bilim... Hər halda xoşum gəldi bu fikirdən, mən də yazdım statusuma.

Rəssam: Amma mən bayaq Sənlə danışanda qulağına sevdiyim bir misranı pıçıldamaq istədim, Nazim Hikmətin bu misrasını: “Səni sevmək şam meşəsində nəfəs almağın bəxtiyarlığına bənzəyir”. Demədim!

Qadın: Gərək deyəydin... Bilirsən, keçmişdə Ay sevgililərin “görüş yeri”ymiş. Harda olsalar da, gecələr vədələşdikləri vaxtda çıxıb Aya baxarmışlar. Həmin anda sevgilisinin də Aya tamaşa elədiyinə əmin olan aşıq orda onun baxışlarını görmüş sanki, onunla söhbət edirmiş, beləcə, təmas qururmuşlar...

Rəssam: Sonra...

Qadın: Sonrası qalsın sonraya...

Rəssam: Kinonun şirin yerində aparatı xarab olan kinomexaniksən elə bil... Səhər mənə zəng vur! Gözləyəcəm!

Bir həftə yazmamağımın səbəbi çəkilib kənar-
dan Səni müşahidə etmək, “nə edirəm”, “niyə
edirəm” suallarına cavab tapmaq istəyi ilə bağ-
lıydı. Nəyə görəsə mənə elə gəldi ki, həddindən
artıq təkid edirəm. Sən də alicənablığımdanmı,
tərbiyəyəndənmi, bilmirəm, məni qırmırsan. Əlbət-
tə, Sənlə ünsiyyətdə olduğum müddətdə çox
dəyişiklik var, həm ovqatımda, həm də insanlara
etibarımın bərpasında, çoxdan, lap çoxdan
duymadığım əvəzsiz hisslər yaşayıram. Amma
əvvəl də yazdığım kimi, həyat mənə hisslərimi
cilovlamağı öyrədib. Səninlə münasibətdə isə heç
bir fikir və hissimi cilovlamayacağımı yazmış-
dım. Bir müddət sakitləşmək üçün ara verdim.
Dedim bəlkə yenə lap çoxdankı macərəpə-
rəstlikdi. Düşünmək üçün vaxt lazım idi. Düş-
ündüm də. Bu günlərdə telefona, kompüterə
narkoman iynəyə baxan kimi baxırdım. İçimdəki
səs “Dayan”, “Sakit ol” deyirdi. Tam sakitləş-
şənədək sənə yazmamaqda, zəng etməməkdə
qərarlı idim. İçimdəki “mən” qoymurdu...

Və... “sakitləşdim”. Duyğularımı gizlətməyi
öyrənmişəm. Bacararammı? Bunu bir daha
yoxlamağa imkanım oldu. İndi Sənə tam soyuq

başla yazıram. Bunları dünən axşam yazacaqdım, alınmadı. Sabaha saxlayıb işə – Səninlə “görüşə” qaçdım. İndi internetdə Sənin şəklilə söhbətləşir, son günlərin acısını çıxarır, klaviaturadakı hərfləri quş kimi dənləyirəm.

Həyatda hamının kiməsə, nəyəsə ehtiyacı var. Umudsuz adam vəhşiləşir, umudu kəsilən cəmiyyət də həmçinin. Biz səninlə belə vəhşi cəmiyyətdə yaşayırıq. Sadəcə bizi quduzlaşmaqdan qoruyan ətrafımızdakı hələ də salamat qalan tək-tük insan, onlardan aldığımız “yeni qan”dı, enerjidi. Sən mənim həyatıma ən son girmiş belə adamsan. Qəlbimin çoxdandı belə sakini olmayıb. Səndən aldıqlarımın ölçüsü yoxdu. Hər dəfə bura Sənlə görüşə ibadət otağına girmiş kimi gəlirəm. Tanrı dərgahı kimi gəlir mənə. Katoliklərin işi rahatdı, ürəklərini boşaltmağa keşişləri var. Mənim də rahibəm Sənsən.

Uşaqlığım Şuşada keçib. Qərribə şəhər idi. Adı, tarixi, iqlimi adamlarının xarakterinə təsir eləmişdi. Cibində pulu olmayan da özünü bəy kimi aparırdı. Amma hər adam duymazdı ki, bu qürurlu insanların sinəsində necə kövrək qəlb döyünür. Yayda ölkənin hər yanından adamlar axışırdı Şuşaya. Bəzən gələnlərin sayı yerlilərdən üç-dörd dəfə çox olurdu. Onda şuşalılar başını elə dik tutub gəzərdi ki, elə bilərdin hər biri bir dağın sahibidi. Amma elə ki yayın sonunda gələnlər qayıdıb gedirdi, şəhər ziyarətçiləri dağılışan yas

evinə dönürdü. Şəhər də, adamları da sükuta qərq olurdu. Payız yağışları isə bu ovqatın nisgilini daha da artırırdı. Yarpaqlar saralır, şəhərin başını duman-çən alırdı. Adamlar növbəti yayın şux būsətini həsrətlə gözləyirdilər.

Müəllim ailəsində böyümüşəm. Şəkil çəkməyə həvəsim heç məktəbə getməmişdən oyanmışdı. Atamgil məşhur şuşalı rəssam Mir Möhsün Nəvvabın nəslindəndilər. Qabağıma vərəq, rəngli karandaşlar tökürdülər ki, cızma-qara eləyim. Babam mənə “bala Nəvvab” deyirdi. Deyib-deyib axırda məni rəssam elədilər.

Neçə gündü zəngini, mesajını hava-su kimi gözləyirəm. Sənsə burdakı şəklinlə donmusan, daş bütə dönmüsən. Mən sənin daş bütünlə can çəkdim bu bir həftəni. Sənin bütün də səsin qədər doğmadı. Ağappaq səs, bir də bu daş büt mənə uzun müddət bəsdı. Öz yoluma davam eləməyə. Sənlə, ya sənsiz... Bugünkü telefon söhbətimiz çox sərt alındı. Günahkar axtarmaq fikrim yoxdu. Amma mənim üçün çəkilən xətti basdıgımın fərqi deyəm. Bunun günah olub-olmadığını bil-mirəm. Heç vaxt sərhədləri yarmaqdan çəkinməmişəm. Bu, bir hobbi deyil, bu, sərhədlərə olan nifrətimdəndi. Xüsusilə mənim iç dünyama aid sərhədə dözüümüm yoxdu. Əlbəttə, bu sərhədi

keçəndə gül-çiçəyə umud etməsəm də, top-tüfəngi də arzulamıram. Hər nədirsə xoşdu, Səndən atılan hər şeyə şadam; istər gül olsun, istər güllə. Onu dəqiq tutmusan ki, mənim orta çaplı hissim yoxdu – ya yüz faiz varam, ya yüz faiz yox. Səni tam başa düşürəm, çox gözəl anlayıram... Qorxma, Səni incitməyəcəm... Bir gün qəfil gəldiyim kimi, qəfil də gedəcəm...

Salam, mənim əzizim. Məktubunu oxudum, bölüşdüklərin səni mənə daha da yaxınlaşdırdı, doğmalaşdırdı. Bu yazdıqlarında bir nisgil var, sanki sənə məxsus bir əşyanı, yox, adi əşya deyil, sənə məxsus bir qiymətsiz yadigarı alırdılar əlindən. Uzağa baxırdın, amma hər şey o qədər dumanlı idi ki, orda baş verənləri ayırd edə bilmirdin, sanki buludların arasında uçan dağı görmək istəyirsən, havalar qızdır, qar ərimir, bulud çəkilir, sən isə yenə ümidini itirmirsən. “Oraya mütləq gələcəm, bir vaxtlar getdiyim kimi” deyib, kənardan öz vaxtını gözləyirsən. Zaman insanı necə də dəyişir! Səninlə tanışlığından bu günə çox dəyişmişəm, məni dəyişdirən sənsən, mənə olanlara sənənin bucağından baxa bilməyimdi.

Bilirsən, mənə ən doğma olanları itirdim, birini Allahım aldı, o biriləri özləri çıxıb getdi, sonucda mənə acı xəyallar qaldı.

Ta heç kəsə bağlanmayacağıma söz vermişəm, daha bir ayrılığa dayana bilmərəm. Kiminsə qəlbinə girib sonra “əlvida” deməyin anlamı yoxdur... Qəlbim o qədər kövrək olub ki, xatirələri qovuram. Bəzən mənə elə gəlir ki, artıq göz yaşım qalmayıb, amma o yadıma düşəndə gözüm bir çeşmə olur. Bu səbəbdən hissələrimi çox uzaqda gizlətmişəm. Sənə verə biləcəyimdən artığını məndən istəmə! Məni üzərsən, gül kimi solaram!

Yazdıqlarının, yaşadıklarının eskizini sanki özüm çəkmişəm. Böyük sevgi yaşayan kimiyəm. Bilirsən, sevgi həyat dramının ilk və son səhnəsidir. Mən o səhnəni, Sənin sevginin şəklini çəkəcəm, mütləq çəkəcəm. Amma bu təəssüfə anlamıram. O böyük sevgi ər ola bilməz gedəsən, arvad ola bilməz alasan. Böyük sevgi həmişəyaşıl ağac deyil. Daimi olan şeyin adı sevgi yox, vərdişdi, məsuliyyətdi. Tanrı Sənə hər kəsə vermədiyini verib. Sən onu dadmısan. Daha nə istəyirsən?! “O” dediyin sənə daim qalsaydı, daha “O” olmazdı! Səni duyuram, Sənə sevinirəm. Həqiqətən Sən mənim təsəvvürümdəki-sənsə, Yaradana inamım bir baş da artır. O, mümkünsüzü mümkün edəndi. ...Səni hiss edirəm, içinə girib gəzirəm hərdən, ürəyin nə boydadı, hansı havanı udursan, bilirəm. Boyun,

çəkin də bəllidi sanki. Sən qoynumda gizlədəcək qədərsən. İnsan bağına əzizini sıxar. ...Sənin için ümmandı. Mən burada qalmaq istəyirəm, fərqi yoxdu, istər balıq, istərsə də yosun kimi.

Qadın: Balıq olsun, ya yosun, fərq etməz, əsas odur ki, öz dənizində olasan. Başqası sənin deyil. Qadın da eləcə, kişi də həmçinin. Başqası elə başqasındır. Dul qadını sevmək “second hand”dən paltó alıb geyinmək kimidir. Beynini belə şeylərlə yorma, gecdir, yataq! Röyalarda görüşək! Gecən xeyrə qalsın!

Rəssam: Ehtiras sevgi çırağının yağıdı! Sevgi üçün bakirə, subay, dul, qoca, cavan yoxdu. Sevgi bütün mövcud olanları təzələyə bilən enerjidi, onun reinkarnasiya qabiliyyəti var. Sevgi ağ varaqdı, təzə sətirdi, doğuluşdu. Onun “second hand”i olmur. ...Sənin də gecən xeyrə qalsın!

Bu gecə çatdaydım, dedim bəlkə görərəm Səni. Görmədim. Amma əvəzində yenə nəsə kəşf elədim. Budəfəki kəşfim Sənin barmaqlarını. Yeni qoyduğun şəkildəki nazik, uzun barmaqların. Kim nə deyir, desin, nazik, uzun barmaqlar gözlərdən sonra qadın gözəlliyinin ikinci əsas şərtidi. Barmaqların mübarək!

Sözlərin məni valeh elədi. Məni hər gün yenidən kəşf edirsən, bunun üçün nə deyim sənə... Təşəkkür etməyəcəm, sadəcə olaraq “xoşuma gəlir” deyəcəm. Bilirsən, uşaq vaxtı həkim olmaq istəyirdim. Sonralar alınmayanda qərara gəldim ki, həkim oğlanla ailə quracam, amma həyat yoldaşım həkim olmadı. İndi deyirəm ki, qızım olacaq və mən onu göz həkimi edəcəm. Barmaqlarıma gəlincə isə, uzunluğu piano çalanda işimə yarayır. Bir də pis adamların gözüne soxmaq olar.

Ax, bu qızım barmaqları,
Barmaqlarıma dəymədi.
Ürəyim ağrıyan gecə
Gəlib qapımı döymədi.⁶

“Verə biləcəyimdən artığını istəmə” yazmışsan, əməl eləyəcəm. Mən də nəfsim və istəyimdən artıq götürmürəm. Amma bunların ölçü meyarı nədi, bilmirəm. Ritorik danışıram, həqiqətən əməl etməyə çalışacam, çalışıram da. ...Hər gün səni kəşf edirəm, dönə-dönə. Sən də Da Vinçinin “Mona Liza”sı tək yüz illər boyu kəşf olunub qurtarmayacaqsan, deyəsən. Səni hər gün yenidən tapmaq uşaq sevinci yaşamaq qədər

⁶ *Şeir Ramiz Rövsənindir.*

gözəldi. Yorulmaram. ...Sənin qızın olacaqmış. Bu, böyük bir sürprizdi. Sən nə qədər sirlisən, ay qız! Yaz mənə, açıl mənə.

Çox gözəl şeirdir. Mənə aldığın kitabda oxumuşdum... İnsanları sınınamıram, onlara etibar etmək istəyirəm. ...Qızımın olmasını arzulamışam, amma bu nə zaman olacaq, olacaqmı? Bilmirəm! Əvvəl gərək onun atası ola... İstənilən halda bilirəm ki, nə vaxtsa olacaq... Qəlbimdən çox şeyləri atmışam. Xəyallarımın dalınca düşməmək üçün uzaqlara getdim. Getdim, bu böyük şəhəri onlara bağışladım. Getdim, onları burdakı küləklərlə baş-başa qoydum. Heç burda da qalmadılar. Acı xatirələrlə dolu şəhəri mənə qaytarıb getdilər...

Nə yazacağımı bilmirəm. Başım dumanlıdı. Anlamaq, duymaq üçün yazışmalarımıza bir də baxdım, dedim, bəlkə suallara cavab taparam. Amma əksinə, duman daha da qatılaşdı. Sən əvvəl daha aydın idin. Son günlər başa düşmədiklərimin sayı artır. Görünür, dərk etmək qabiliyyətim korşalıb, ya gözümü pərdə tutub. Bilmirəm. Ola bilər, “mənə açıl” deməkdə yanılıram, fikirləşirəm ki, haqqında nə qədər çox bilsəm, Sənə bir o qədər yaxın olaram. Sən bütün vücudunla, bütün keçmişinlə tamsan, bütövsən,

elə beləcə də doğmasan. Səndən eşitdiyim hər şeyi qəbul edə biləcəyimi düşünürəm. Görünür, hələ çox şeyi dərk və qəbul edəcək qədər kamil deyiləm. Bəlkə də bunun başqa səbəbi var, bilmirəm. ...Sən qəzəblisən. Qəzəbli başda ağıl olmaz. Keçmişlə yaşamazlar. Amma Sən nəinki yaşayırsan, keçmişlə döyüşmək istəyirsən. Dünyada hələ kimsə onunla döyüşü qazanmayıb. Döyüşü gələcəklə apararlar. Sənin “inamlıyam” sözündə inamsızlıq duyuram. İnsan inamsız yaşaya bilməz. O isə yalnız gələcəkdədi. Gələcək ona görə sevilir ki, ağzıbağlı mücrüdü. Hər bir insan həyatının dönüş anında özü-özünə hesabat verir. Qırx, əlli yaşı keçəndə məndə də belə oldu. “Əllinin” sual-cavabı daha ağır idi. Amma bütün hallarda məni bu məşəqqətli suallardan gələcəyə olan (bəlkə də mənasız) inam xilas eləyib. Nəsihətə qulaq asmaqdan, kiməsə nəsihət verməkdən zəhləm gedir. Deyəsən, müdrək görkəm alıb sənə nəsihət verirəm bayaqdan. Boş şeylərdi, fikir vermə. Ciddi işlərlə məşğul ol! ...Bilirəm doğum günün yaxınlaşır. Aparıcı müsabiqəsində sənin haqqında informasiyada oxumuşdum. Yaxşısı budu, ad günündə mənimçün çalacağın musiqini, onu dinləyəcəyim günü təyin elə! Pianosu olan yer seçək.

Bilirsən, həyatımdakı insanları – istər dostlar, istər ailə üzvlərim – spartalılara bənzədirəm. Eynən 300 spartalı kimi bir-birinə dəstək durmağı bacaranlar. Hamının bir amalı var, qalxanı ilə biri digərinin kürəyini düşmən zərbəsindən qorumaqdan qürur duyur. Budur ətrafım. Orada çox adam yoxdur, amma olana şükür edirəm. “Gələcək” yazırsan... İnsan öz gələcəyinin quludur. Əsas zaman deyil, insandır. İnsan zamanın mövcudluğunu təsdiq edən sübutdur. İnsansız zaman yoxdur! Folknerin qəhrəmanı kimi düşünənlərdənəm – “Sabah elə bu gündür!” Keçmiş tanıyıb bildiyim, gələcək qorxduğumdur. Doğum gününə gəlincə, mənim üçün sıradan bir gündür. Mən ildə bir gün deyil, hər gün böyüyürəm!

Rəssam: Hara gedirik vuruşmağa, silahdaş? Məni də spartalıların sırasına alarsanmı? Məktublarına baxıram, sanki bir yox, bir neçə adam yazır bunları. Ya da bir adamın çox müxtəlif ovqatlarında yazılıb. Bəzən ayırd eləyə bilmirəm bunların hansıyla danışırım. Ətrafındakıları spartalılara bənzətməyin inandırıcı gəlmədi mənə. Məncə, əksinədi, sənə zərbələr elə ətrafındakılardan dəyib.

Qadın: Özünü psixoloq kimi aparma! Ondansa de görüm məni necə görmək istəyirsən? Sənə hansı halımda maraqlıyam?

Rəssam: Əvvəlki nikbin, umudlu qızı axtarıram. Son vaxtlar kədərli və umudsuzsan.

Qadın: Əsla yox! Ümid optimistlərin anasıdır! Əminəm ki, hər şey yaxşı olacaq... Bilirsən, mən bilmirəm səninlə görüşəndə nədən danışacağım!

Rəssam: Sənin kimi ağıllı bir qadının söhbət üçün mövzusu yoxdu? Bəlkə obyekt maraqlı deyil? Pianoda nə çalırsan? Sevimli musiqin hansıdır? Biz heç danışmaya da bilərik. Sən çalarsan, mən dinləyəm, bu da olar söhbət. Sükutun səsi!

Son vaxtlar blyuzu sevirəm. Amerikanın qullar işləyən pambıq tarlalarında yaranıb. Qullar və arzular. İlk baxışda təzadlı səslənə bilər, amma belə deyil. O, qovuşuq kimidir, gecəylə gündüzün təmas xətti, alatorandır sanki. Qovuşuqda doğuş var, doğuşda həyat. Arzusuna qovuşmaq istəyən qul bununla yenidən doğulacağına inanır elə bil... Pianonu da özüm üçün çalırım. Səninlə görüşəndə çalmyacam, çünki mən səni dinləməyə gələcəm. Səni eşitmək istəyirəm. Sənə baxmaq istəyirəm, mənim üçün çox maraqlısan, sirlisən, davranışın, fikirlərin. Mənə elə gəlir ki, heç də göründüyün kimi deyilsən.

▲
Bilmirəm kimin sözüdü, deyir: “Kişilər qoyun kimidi, elə bilirlər, gördükləri ot yediklərindən dadlıdı”. Bu deyimi dəyişib başqa anlamlar üçün də istifadə etmək olar, məsələn: “İnsan onu sevnələri öz sevdiklərinə qurban etməyə hazırdır”. Bu, əvvəl-əvvəl şirin olsa da, sonda faciədi, morfi məstliyi və morfi faciəsi kimi.

▲
Rəssam: Dünən axşam telefonun bağlı idi. Zəng eləmişdim. Bu axşam ”İbrus”da maraqlı tamaşa var. Deyəcəkdim gəl birlikdə baxaq. Amma Sən bu məktubu oxuyanda artıq tamaşa bitmiş olacaq yəqin. Güman edirəm, ilk görüş və ilk söhbət üçün bu, bir aralıq mövzusu olar. Sən axı nədən danışacağımızı bilmirsən...

Qadın: Salam! Qubadan qayıdırıq. Tədbir uzandı bir az. Amma tamaşaya çatacam.

▲
“İbrus” teatrında Rüstəm İbrahimbəyovun “O və onlar” tamaşasının premyerası oldu. Tək getdim. Fəxrəddin Manafov, Mehriban Zəki rollarını usta oynadılar. Belə tamaşadan sonra teatrı sevməmək olmur! Görsəydin Səni necə həyəcanla gözlədim ötən axşam – ürəyin ağrıyardı, qıymazdın mənə, ayaqyalın qaçardın!

Elə inanmışdım ki gələcəyinə. Bütün tamaşa boyu gözüm qapıda qaldı.

Çatmışdım, əzizim. Maşını Nərimanovun heykəli yanında saxlatdım. Burdan teatra kəsə yolla, pilləkənlə də düşmək olur. Amma düşmədim, eləcə oturdum heykəlin yanındakı skamyada. Bəlkə də tamaşa bitənəcən oturdum, düz iki saat. Eləcə, tək-tənha oturdum orda. Gəlmədim, gələ bilmədim. Sən Allah bağışla, gərək gələcəyimi yazmayaydım... Bilirsən, sənle danışanda rahat oluram. Mənə elə gəlir ki, məni təəccübləndirmək istəyirsən, heç kəsə deyə bilmədiyini, heç bir yerdə yazmadığını mənle paylaşmaq istəyirsən. Bunları sevə-sevə dinləməyə hazırım. Səndən zövq alıram. Sən başqasan. Ürəyin gəncdir. Göründüyündən də sadəsən. Gözlərin çox görüb, amma gördüklərini dilin az deyir. Məncə, sən demək istədiklərini tablolarla danışırısan. Sənin tablolarını görmək istəyirəm. ...Məni sözlərlə deyil, davranışınla da göylərə qaldırmısan. Hərdən o qədər müəmmalısan, bəzən isə elə bilirəm, uzun illərdir tanıyıram səni. Bəlkə məni özün o qədər yüksəyə qaldırırsan ki, səni yuxarıdan daha aydın görüm... Mənim üçün çox dəyərlisən. Səni itirmək faciə olar.

Səndən ötrü çox darıxıram!!! Mənim bu sözlərim səni ucalda bilər, amma məni alçaltmaz Sənin yanında... Səmimiyyətinə heyranam. Dəfələrlə sənə hirsələnmişəm, bəzən lap ağ eləmişəm. Bütün hirsim Sənin səmimiyyətinin qarşısında mum kimi əriyir. Sən həqiqətən də tapıntısan... Mənlik bir iş yoxdu, özün ucalmısan mənim dünyamın ucalıqlarına. ...Sən axı nə vaxt tabloları baxmaq istədin, mən qoymadım?

Sərt davranış əslində kövrək ürəyin təzahürüdür. Ərk edib demisənsə, demək, məni əzizin sanmısan. Ondan böyük dəyər olarmı? Bizi ucaldan bizim əməllərimizdi. Ağılına gəlməyən ucalıqdasan. Oradan yerə enmək ehtimalın yoxdur. Ən azı ona görə ki, mən səni olduğun ucalıqda seyr etməkdən hədsiz zövq alıram.

Görüşümüzlə hələ çoxmu var, Səncə? Bəlkə heç tələsməyək, necə ki, Sən tələsmirsən. Lap ilin sonunda, yeni il qabağı görüşərik. O vaxta qədər də bir-birimizi daha yuxarılara qaldırırıq. Yerə kosmosdan baxırıq. Nə fikirləşirsən? Bilirsən Yer kosmosdan necə doğma görünür? Çünki sən qalxdıqca o kiçilir. Hər şeyin balacası doğma olur axı! Məncə, kosmosdan Yerə baxmaq qədər maraqlı, həyəcanlı seyr ola bilməz. Sənin indi

qoyduğun şəklinə tamaşa eləmək buna aid deyil, bu, başqa zövqdü!!! Yerə ucsuz-bucaqsız kəhkəşandan, milyonlarla ulduzun arasından baxanda burdakı pisliklər – tanrılıq iddiaları, satqınlıqlar, yaltaqlıqlar – necə də cılız görünür!

Kosmosu istəmirəm, bəlkə də özüm Aydan gəlmişəm deyə... Yer kürəsini bəyənirəm. Mən də o fikirdəyəm ki, Allahın əlamətləri göydəki yox, yerdəki dünyadadır. O gün bəhs etdiyimiz Koelo öz “Kimyagər”ində dediyi kimi: “Dünya sadəcə Tanrının görünən tərəfidir”. Ona görə burada qalmaq fikrim var. Burdan sənə baxmaq daha maraqlıdır... Hansı şəklimi daha çox bəyəndin yenilərin içərisində? Həyatda heç də şəkildəki kimi deyiləm. Deyirlər daha sirliyəm. “Bakalım” sən necə tapacaqsan məni.

Açığı, çətinlik çəkirəm seçməyə. Sən bunların hamısı ilə bütövsən, tamsan. Birində barmaqlar, o birində qamət, digərində baxışlar, bir başqasında dodaqlar. Deyəsən, dodaqlarının gözəlliyindən yazmamışdım heç. İndiki şəklini hələ dəyişmə. Qoy barmaqlarınla “ oynayım ” bir az da. ...Sabah Qırğızıstana gedirəm. İssık-Kul sahilində bir konfransa qatılacam. Türk xalqları rəssamlarının sərgisini də planladım bəlkə. Üç günə qayıdıram.

Sonra görüşə bilərik – əlbəttə, istəsən. Hansı günü istəsən, görüşərik.

Bu vaxt oralar soyuq olar. Özündən muğayat ol! Zamanı tələsdirməyə, onun əvəzinə nələrsə etməyə qalxma! Vaxt öz vaxtında gəlir həmişə... Görüşərik, sağlıq olsa. Salamət qayıt!

Sən də salamət qal! Ordan – “Tanrının görünən tərəfindən” sənə zəng vuracam.

V Bölüm

Qaraçı qız

Rəssamın yazdıqlarına məəttəl qalmışam. Elə bil bunları Rəssam yox, hansısa yazıçı yazıb. O, yazdıqlarını rəssam incəliyiylə təsvir etməyi bacarır. Dili də çıxışlarındakı dilə qəti bənzəmir, şirin, axıcıdır. Şəxsi tanışlığım olmasa da müsahibələrindən, rəsmi tədbirlərdə çıxışlarından onu quru, boz adam təsəvvür edirdim. Yaradıcı şəxsdən daha çox keçmiş dövrlərin bürokrat partiya xadimi təsiri bağışlayırdı. Rəssamlar İttifaqının xarici əlaqələr üzrə katibi kimi əsasən sərgilərin, rəsmi tədbirlərin təşkilatçısı, BMT, YUNESKO, TÜRKSOY, başqa beynəlxalq təşkilatlarda təmsilçi kimi tanınırdı. Bəlkə də ittifaqa uzun illər rəhbərlik edən dünyə şöhrətli qocaman rəssamın kölgəsində qalmışdı deyə başqa keyfiyyətləriylə ictimaiyyətə açılmayıb. Görünür, qoca rəssam onu yaxşı tanıyırmış. Demək olar, təşkilatın əksər işini ona həvalə etmişdi.

Yazı ilə danışığın fərqi var. Danışığ canlı olduğundan adam öz fikrini çılpaq deyir, onu müxtəlif donlara bükməyə vaxtı çatmır. Düzdü, bunu bacaran adamlar nə qədər desəndi. Belələrini nəzərdə tutmuram, ümumi deyirəm.

Danışıqda ağızdan çıxan daha sənin deyil, onun redaktəsi müşkül olur. Amma yazı başqadı, yazıda düşünmək imkanın var, bəyənmədiyin fikri pozub təzədən yazı bilirsən. Burda da eləcə, onların yazıları ölçülü-biçilidi. Özü də səmimidi. Araları açılıb. Zarafatlarından qalmırlar. Bir xeyli adi gündəlik söhbətlərini çıxartdım. Məişət tipli söhbətlərin mətni yorucu edəcəyini düşündüm. Bəlkə də düz eləmirəm. Bilmirəm! Əsas bu mətnlərlə nə edəcəyimə qərar verməkdir. Hər şey bu andıra qalmış qərardan asılıdır. Lazım olarsa, çıxartığım yerləri qaytarıb yerinə qoymaq asandır.

Şənbə gecəsi Səni çox incitdim. Deyəsən, vaxtsız zənglərim, mesajlarım çox oldu. Yəqin halımı duyub, üstündən keçərsən. O gün Aydan gəldiyini yazmışdın. Şənbə axşamı Aya baxırdım. Ayın əksi İssık-Kulun sularında xəfif mehdən tərپəşə durmuşdu. Nişanələrini axtarırdım. Tapdım da! Ay üzündə gözlərin, qaşların apaydın idi, sonra dodaqların da göründü. Ay Sən oldu.

Uzaq sahilləri çəpərləmiş dağlaracan səpələnen ulduzlar səmada nur saçırdı. Bax, Sənin burdakı gözlərin kimi. Gecə qaranlığında ulduzlar işıqları sönmüş teatr zalından səhnəyə baxan tamaşaçıydılar sanki. Onlar da Sənin gözəlliyinə

ağzıaçıq qalmışdılar. O gecə Ayın sulardakı əksi ruhumuzun görüş yeriydi – su üstündə qurulmuş teatr səhnəsi kimi. Tanrı dağlarından əsən soyuq küləklər pıçıltıyla söylədiklərinin əks-sədasını öz qanadlarında gətirirdi. Sanki şaman duasıydı. Dodağından qopan kəlmələr nəfəsin kimi istiydi, küləklər soyuda bilmirdi. Nəfəsin nəfəsimə qarışmışdı. Sevişirdilər. Öpüşümüz sulara səpələnmiş ulduzları da ehtirasa gətirmişdi, gözləri dörd olmuşdu – sayrışırdılar. O gecə bütün kəhkəşan bizim sevgi tamaşamıza durmuşdu. Dan yeri çırtlamamış Ay çəkiləndə, özüylə bizi də aparanda göy üzünün ulduz tamaşaçıları ayaq üstə bizə alqış yağdırırdı...

Burda olduğum günlərdə yanımdan heç ayrılmadın. Hər yanda vardın. Hər yer Sən idi. Bilmirəm bu hal Sənə nə qədər tanışdı. Bəlkə Sən də nə vaxtsa yaşamısan bunları. Duyğuları yazmaq mümkün deyil! Onun heç mində birini də olduğu kimi kimsə yazı bilməz! İnsan söz qarşısında acizdi, bəlkə də buna görə sözlə deyə bilmədiyini əli, hərəkəti, əməliylə göstərir. Vaxt gələcək insan qəlbinin, ruhunun da rentgen kimi şəklini çəkən aparat kəşf olunacaq. Bax o gün dünyanın bütün sevgiləri atəşfəşanlıq edəcək.

Dilləri açılacaq! Dinmədən danışa bilmək insanın son kəşfi olacaq!

Təyyarədəyəm. Qəribədi, təyyarəmiz Bakının üstüylə uçur. Bakıya Bakıdan keçib gedirəm. Türk Hava Yollarında Bişkekə yol İstanbuldan keçir. Xəzərin şərq sahili, ucsuz-bucaqsız çöllər, səhralar göydən olmayan kimi gözəl görünür. Qumlu təpələr, qırıq dərələr Ayın kosmosdan görünən səthinə bənzəyir. Qoca Şərqin tarixi kino lenti sayaq sürətlə keçir göz önündən. Dünyanı lərzəyə gətirən orduların aylarla keçdiyi yolu dəqiqələrdə keçirsən. İllüminatordan aşağıya, Türküstan çöllərinə tarix vərəqləyirmiş kimi baxırsan. Qəribə duyğulardı...

Şərq demiş, yadıma bir Şərq rəvayəti düşdü. Vaxtım boldu, mən yazım, sən oxu.

Bir gün varlı bir tacir dükanı qarşısında oturubmuş. Çarşablı bir qadın ona yaxınlaşıb əl açır. Tacir pul kisəsini çıxarıb qadına bir mis sikkə uzadır. Pulu dilənçinin ovcuna qoyanda çarşab qadının başından düşür, üzü görünür. Tacir gördüyü gözəlliyə heyran qalır. Ona əl açan Ay parçası bir qızmış. Qız cəld çarşabını başına çəkib çaparaq aralanır. Onların bir anda toqquşan baxışları tacirin ürəyinə vəlvələ salır, qığılıcımla alova dönür, vulkan kimi püskürür. O, itaətkar qul kimi qızın arxasına düşüb gedir.

Belə bir gözəlin dilənməsində sirr olmamış deyil! Yol boyu ürəyində boy verən dəli ehtiras marağa qarışır. Bir xeyli küçə keçir, tin dönürlər. Sonunda qız böyük bir imarətə girir. Tacir marağından elə bil bu andaca çatlayacaqdı. Tərəddüd etmədən imarətin darvazasını döyür.

Onu içəri alıb bir otağa gətirirlər. Çox keçmir, evin sahibi gəlir. Tacir görür ki, bu, çox varlı bir qaraçıdır. Salamdan sonra tacir başına gələni ev sahibinə danışır. O qızı xəbər alır, bu sirri açmasını xahiş edir. Öyrənir ki, o, ev sahibinin qızıdır. Tacir qızı almaq istədiyini, nə qədər lazımsa pul verəcəyini söyləyir. Ev sahibi razılaşmır.

Ordan havalı ayrılan tacir özünə yer tapmır. Qızı başından çıxara bilmir. Ona dəli bir eşqlə aşıq olur. Səhəri yenə qızgılə gedir, o biri gün yenə. Amma varlı qaraçını razı salmaq mümkün olmur.

Tacirin inadından dönmədiyini görən qaraçı axırda bir şərtlə qızı ona verə biləcəyini deyir: “Sabah obaşdan şəhər darvazası ağzına çıxarsan, bütün günü dilənərsən, gün boyu yığdığın pulu axşam gətirərsən, qızı sənə verərəm”.

Tacir eşitdiklərinə inanmır: “Mən sənə kisə-kisə qızıl verərəm, qara qəpikləri neyləyirsən?”

Qaraçı deyir: “Mənə sənənin gətirəcəyin qara qəpiklər lazımdı”.

Tacir yenə ordan kor-peşman ayrılır. Şəhər əhlinin tanıyıb ehtiram elədiyi bir adam indi küçəyə çıxıb necə dilənsin?

Bütün gecəni yata bilmir...

Səhər tezdən şəhərin darvazaları açılanda üzübəşi bağlı tacir qala divarları dibində oturub şəhərə girən karvan əhlinə əl uzadırdı. Keçənlər bu qəribə dilənçinin ovcuna pul basırdılar.

Axşam tacir diləndiyi pulları da götürüb qaraçının yanına gəlir, ona bir kisə qara qəpik uzadır. Qaraçı pulu alıb deyir: “Mən hardan bilim ki, sən bu pulları dilənmisən?” Tacir deyir: “Dilənmişəm! Bütün günü şəhər darvazasının ağzında oturmuşam”.

Qaraçı onu sınaycı baxışlarla süzür: “Yaxşı, baxarıq! De görüm, ovcuna ilk qəpik qoyulanda hansı duyğuları keçirdin? Nə oldu?” Tacir başını aşağı dikib dərin fikrə gedir. Sonra baxışlarını pud daşı kimi qaldırıb bu sözləri deyir: “İlk qəpiyi mənə elə mən yaşda bir tacir verdi. Pulu ovcuma basanda canımdan üşütmə keçdi. Gözüm qaraldı, bədənimi soyuq tər basdı. Alnımda sıralanmış tər dənələri üzümə axdı. Bir-iki dəfə də tərlədim, sonra daha belə olmadı”.

Qaraçı qalxıb əlini tacirin çiyininə qoyur:

– Düz deyirsən, pulları dilənmisən. QIZI verirəm!

– Səni anlamıram. QIZI əvvəldən niyə vermədin ki, bu qara qəpiklərdimi onun dəyəri?

– Yox, mənim qızımı heç bir qızıl pul əvəz eləməz. Onu yalnız dəlicəsinə sevən birinə verəcəyimi əhd eləmişdim. Mənə sənin qızılların lazım deyil. Mən səndə daha qiymətli olanı aldım. İnsanda ən dəyərli şey üzünün həyasıdır. Ovcuna pul basılan anda səndən çıxan o soyuq tər sənin şərm-həyan idi. Mən səndən onu aldım.

Görürsənmi, əzizim, sevgi insanı haralara aparır, nələrə vadar eləyir...

Bakıya bu gecə çatdım. Göndərdiyin mahnını dinlədim. Tərifə dəyərmiş. Sözləri də, musiqisi də əladı. İfaçını tanımıram, ilk dəfə eşidirdim. Pis oxumur. Amma mənə, Rəyada daha yaxşı alınırdı. Bu mahnı zil yox, bəm səs üçündü.

Salam! Xoş gəldin, əzizim! Necə keçdi səfərin? Yazdıqlarından anladığım qədər maraqlı günlər yaşamısan. O gecə İssık-Kul sahilindən yazdığım mesajlar aləm idi. Məni əsla yormadın, sadəcə evdə idim, dərhal cavab yaza bilmirdim. Amma hər mesajından zövq aldım. Özümü Ayın sudakı əksində qurduğun səhnədə duydum, özü də sənin qolların arasında. Öpüşlərin ağılımı aparmışdı, bəlkə də suyun dərinliklərinə batırmışdı. O gecə bizə ağıl lazım deyildi ki... Ölürəm də

ağılsız anlar üçün. Mənə yaşatdığın o gecəyə görə sənə təşəkkür edirəm. Öpürəm!

Pritçana da söz ola bilməz. Soruşmuram sən də o tacir kimi edərdinmi deyə. Çünki cavabını bilirəm... Bəstəni dinlədiyən üçün də sağ ol. Bəyənməyinə sevindim. Zövqü dartışmazlar, amma mənə, bu mahnı yalnız onun ifasında yaxşı alınır. İlqar Muradovdu adı. Əsas nəfəsin həcmi deyil, idarə olunmasıdır: bir ciyər dolusu nəfəsi boşuna bağıra da bilərsən, Koroğlu nəbəsi kimi, “Qarabağ şikəstəsi”, Şubertin “Ave Mariya”-sını oxuya da. Mənə gəlincə isə bu mahnını həm oxuyuram, həm də çalırım. Amma bunların heç birini sənin üçün etməyəcəm. Səninlə görüşdə yalnız özümdən danışacam, bir də səni dinləyəcəm. Bilirəm ki, mənə sinə dolu deyəsi sözün var. Görüşərik, sağlıq olsa.

Dünənki telefon söhbətimiz ləzzət elədi. Türklər demiş, maləsəf, hər vaxtkı kimi az oldu. Yaman çox sualın varmış. Özü də cavabını bilmədiyim suallar: “Niyə mənə həmsöhbət seçdin?”, “Məndən gözləntin nədir?”, “Niyə məhz mən?..” Mənim üçün də maraqlıdı. Ümumiyyətlə, cavabı bilinməyən suallar ya maraqlı olur, ya bezdirici. Məncə, Sənin suallarına birlikdə cavab tapmalıyıq. Əsas odur nəyi harada

axtardığını biləsən. Yolunu, istiqamətini deyim Sənə...

Bu sualların cavabı bizim indiyə qədərki yazışmalarımızdadı. Necə başlayıb, nədən başlayıb, hara gəldiyimizə nəzər salsan, cavab tapacaqsan. Mənim cavabım mesajlarımdadı. Bu gün zəng vurmaq istədim. Dünənki kimi yenə vaxtın olmaz deyə vurmadım. İndi çıxıram. Amma növbəti həftə ərzində, kəsəsi, ad gününədək görüşmək istəyirəm. Bilirəm “sıradan bir gündü” Sənin üçün. Amma doğum gününün, özü də 30 yaşın necə sıradan bir gün olduğunu başa düşürəm. Hər halda həmin gün evdəkilərlə olacaqsan. Başqa gün olsun, “sıradan bir gündə” görüşək. Vədələşək. Vaxtı sən de!

Şopenin musiqi gecəsinə iki dəvətnaməm var, bu axşama. Polşa səfirliyindən göndəriblər. Sənlə də gedərəm. Kimin görəcəyi, nə deyəcəyi eynimə deyil. Gedəkmi? Yenə susacaqsan, bilirəm. Deyim ki, Sən elə susanda da heyrətləndirirsən. “Gözəl” yazmıram, çünki mənim duyğularımı ifadə eləməyə gücü çatmır bu sözün. Sən elə susanda da danışırsan, eşidirəm Səni. Olsun, Sən sus, mən də Səni dinləyim. Kor kimi qaranlıq dünyamda təsvirini yaradım.

Maraqlı şəkildi. Sənə bənzətmək o qədər də asan deyil. Yalnız qaşlarından oxşadıram. Əvvəlki şəkillərin heç birində fotoaparatin obyektivinə baxmamısan. Gözlərinin içini ilk dəfədi görürəm. Dünən kənardan seyr elədiyimi nəzərə almasam, deyərdim Səni ilk dəfə görürəm.

Salam! Hə? Məni görmüsən? Onda görüş birtərəfli keçdiyindən sənin görüşün olub, bizim yox. Mən görüş saatımızı hələ də gözləyirəm. Bilirəm, zarafat edirsən. Dünən yox, amma bu gün çox istərdim məni görəsən. Son tədqiqatımı prezentasiya edirdim. Bu gün qeyri-adi idim. Geyimim də başqaydı. Gözlərim də ayrı cür parıldaırdı. Nə bilim, mən bəyəndim. Hamı mənə baxırdı: paxıl baxışlar da gördüm, sevsəvsə baxanları da. Sən də sevərdin, mütləq sevərdin.

Çox istərdim görüm. Bilsəm gələrdim, lap dəvət eləməsən də. Deyirlər dost dar gündə tanınar. Amma elə deyil, adamlar sənin pis günündə yox, şad gündə əsl simalarını göstərirlər. Dar gündə tanımadığın insanlar belə sənə rəhm edər, əl tutar. Əsl dost insanın şad gününə qəlbən sevinəndi.

▼
Sənə məəttəl qalırım. Ürəyimi oxuyursan, dilimin ucundakını deyirsən. Bu haqda bir Skandinav pritçası var. O gün sən bir Şərq rəvayəti yazdın, qoy mən də bir Qərb pritçası danışım.

Bir gün qoca vikinq Qrimr dostları ilə yeyib-içəndə bir nəfər belə sadıq dostu olmadığından gileylənir. Dostları etiraz edirlər. Biri deyir: “Yadına sal! Sən sürgündə olanda birinci sənə yardım əlini mən uzatmadımmı?” O biri deyir: “Düşmənlər evinə od vurub yandıranda təzə ev tikməyə sənə kömək eləmədimmi?” Üçüncü deyir: “Döyüşdə səni düşmən zərbəsindən kim xilas elədi? Mən!” Qrimr onlara belə cavab verir: “Sizin mənim üçün nələr etdiklərinizi yaxşı xatırlayıram və sizi sevirəm, siz mənim başı-bəlalı, bədbəxt günlərimin dostlarısınız, buna görə hamınıza minnətdaram. Amma nə gizlədim, xoşbəxt günlərimdə dostum olmayıb. Mənsə nadir hallarda xoşbəxt olmuşam. Bir dəfə ov vaxtı kralı xilas elədim. O, hamının yanında məni qucaqlayıb özünün ən yaxın dostu adlandırdı. Hamı mənə xoş sözlər deyirdi, yalnız dostlarım susurdu. Mənim daha bir xoşbəxt günüm, başçılıq elədiyim dəstənin danimarkalılar üzərində qələbə çaldığı gün idi. Məni xalqın xilaskarı hesab edirdilər, lakin burda da dostlarımın ürəyi susurdu. Neçə belə misal çəkərəm. Onu dəqiq bilirəm ki, xoşbəxtlikdə dost olmur...”

▲
Rəssam: Ağıllı adammış o vikinq... Yaxşı, bu şəkli nə vaxt çəkdirmisən? Klassik gözəllik var bu rəsmdə. Çox gözəlsən, istənilən rəssamı dəli eləyərsən. Portretini çəkmək üçün sürünərlər arxanca...

Qadın: İki il əvvəl çəkilib. Adi küçə rəssamı çəkib. Kiyəvdə, parkda. Əlli qrivnaya.

Rəssam: Elə demə! Rəssamın adisi olmur. Duyumu kasad rəssam ola bilər, amma bu da ona adi deməyə əsas vermir. Bir dostum var, Adil Mirseyid, rəssamdı, həm də gözəl şeirlər yazır. O deyir ki, palitraya rəng sıxanda boyaların düzlü- lüşü ona heca vəznini xatırladır. O ritm itəndə harmoniya pozulur. Fırça rəssamın harmonik dünyasını tarazlayan alətdi, musiqiçinin alətini kökləyən not kimi. Hər kimdisə eşqlə çəkib Səni, şeir yazırmış kimi. Vurulubmuş Sənə...

Qadın: Yox, mənə vurulan bir Rəssam tanıyıram. Başqası yoxdur!

Rəssam: Ad günündə də görüşməyə? Yüz il oldu virtual dostluğumuz.

Qadın: Tanışlığımız virtual olsa da, realda doğmalaşdıq axı deyəsən. Səbrinə bələdəm. Bilirəm, bir azdan üsyan qaldıracaqsan, hövsələdən çıxacaqsan. Buna yüz faiz əminəm. Amma hələ tələsmə! Görüşərik, sağlıq olsa. Mütləq görüşərik.

Rəssam: “Görüşərik, sağlıq olsa”. Lap televiziya aparıcılarının sağollaşmasını xatırladır. Mən tamaşaçı, dinləyici olmaq istəmirəm. Mənə canlı təmas lazımdı. Məni canlı efirinə dəvət elə, rejissor dostum!

Qadın: Mütləq edəcəm. Bəlkə gələn həftəsonunda. Baxarıq.

O günkü “adi, küçə rəssamı” sözün heç yadımdan çıxmır. Səni qınadığımı qəti ağlına gətirmə! Küçədə şəkil çəkən rəssam görəndə çoxları belə düşünür. Getdiyim şəhərlərdə həmişə gözüm küçə rəssamlarını gəzir. Bəzən saatlarla onların işinə tamaşa edirəm. Bir dəfə Parisdə Sena sahilində Vilnüs Rəssamlıq İnstitutunda bir oxuduğum dostumla rastlaşdım. Turistləri gəzdirən qayıq Notr-Damm kilsəsinin yanından keçəndə onu körpünün altında şəkil çəkən rəssamlar arasındaca gözüm aldı. Dərhal tanıdım. Bu qəfil görüşə elə sevindik ki. İki gün ayrılmadım ondan, onun təzə rəssam dostlarından. Heç hotelə də getmədim. Onlara qoşulub bütün günü turistlərin rəsmlərini çəkir, fransız çaxırını içirdim, axşamlar da özümüzü verirdik onların sevimli kafələrinə. Parisdə ucuz yeməxanalar da varmı şən demə. Möhkəm yeyib-içəndən sonra düşürdük küçələrin canına. Gecələr Paris alışıb yanır. Belə gecələri sərxoş başla gəzmək bir

başqa aləmdi. Tələbəliyimizin Vİlnüs günlərini yaşadıq yenidən. Kirayələdiyi birotalı kasıb evində səhəri bir başqa ovqatla açdım. ...O, tələbə vaxtı hamımızdan istedadı ilə seçilirdi. Yeniliklər eləməkdə hamıdan ürəkli idi. Müəllimləri də heyran qoyurdu. Sonra tale onu haralara gətirib çıxartdı! Bir dəfə də həyatından gileylənmədi. Bilirsən, bax o “adi küçə rəssamı” ilə keçirdiyim iki günü ömrümə bəzək günlərdən sayıram. Gündüzü körpü altında şəklini çəkdiyən adamların iç dünyasına baş vurmağa cəhdlə keçən, axşamı bir kafə küncündə səni anlayan köhnə dostunla baş-baş qalmaqla ötən gün. Qayğılardan uzaq xoşbəxt bir gün.

Svarovski mən də sevirəm. Bu gün çox qərribə bir şəkildə hədiyyə aldım. Özünü nə qədər poçtalyona oxşatmağa çalışsa da, kiminsə dost xahişini yerə salmayıb özəl missiyası hər hərəkətindən açıq görünən yaraşılıqlı bir “poçtalyon” mənə Svarovski firmasının xüsusi bağlamasında gözəl boyunbağı və dəniz üfüyündə doğan günəş tablolu gətirmişdi. Tablonun arxasında bu sözlər yazılmışdı: “Günəş də hər səhər “sıradan bir gündə” doğur”. Sonra tarix və imza... Bu “poçtalyon”un mənə iş yerimi necə tapması da sürpriz oldu. Çünki bunu heç onu göndərən də bilmirdi axı. Səncə, bunu kim göndərə bilər?

...Mən deyim kim göndərib. Bunu son aylar həyatıma internet fəzasından gələn birisi göndərib. Mən onu nə vaxtsa, dünyanın hansı dənizindəsə doğmuş günəş tablosuna atdığı imzasından və mənim ona dediyim “Ad günləri mənim üçün sıradan bir gündür” sözlərimi özümə qaytarmasından tanıdım... Sən məni heyrətləndirməyi bacarırsan. Hələ heç kim bunu sənin kimi edə bilməyib. Boyunbağın aləmdir. Onu sənin boynuma dolanan qolların bilib bağladım. Alışib yanır. Hər qaşu mənə deyəcəyin sözlərin anonsudur sanki. Bir rəssamın haldan-hala düşən ovqatının min bir çalarındır elə bil. Onu sinəmdə sən deyib daşıyacam. Tablona isə söz tapmıram yazım. Dəniz sularında barmaq izlərin aydın sezilir, azan səyyahlara yol göstərirmiş kimi durur. Sən çox istedadlı rəssamsan, dahisən.

...Günəşə isə sənə baxırmış kimi baxacam hər səhər. Ömrümə təzə doğan günəş kimi. Sənə sevinirəm, mənim əzizim. Təşəkkür edirəm hədiyyələrin üçün.

Açığını deyim, bu yazışmaları birinci dəfə oxuyanda daha çox sevişmə yerlərinə rastlaşacağıma ümid edirdim. Uşaq vaxtı “Min bir gecə” nağıllarını oxuyanda onun intim yerlərini səbirsizliklə gözləyirdik ey, bax, burda da seksual səhnələr gəzirdim. Karın könlündəki məsəli olmasın, demirəm ha, fikrim-zikrim elə bu idi.

Amma kişiyə qadın təklidə, özü də gizlidə ta nə etməlidir ki?! Belə deyilmiş. Yazışmaları bir neçə dəfə oxuyanda anlayırsan ki, onların bir-birindən gözlədikləri intim həyat yox, başqa istəklər imiş. Məndə bu yazışmaları topalayıb ortaya çıxarmaq həvəsini də elə bu duyğu yaratdı.

Nəhayət, biz görüşdük... “Poçtalyon” özüylə Sənin qoxunu gətirdi. Tək qoxunu yox, Sənin ruhunu, özünü gətirdi elə bil. Qayıdanda onun simasında dünyanın ən doğma varlığını gördüm sanki. Qeybdən gələn səs kimi idi, o dünyadan müjdə gətirən mələk üzlüydü o. Onu Sən bildim, istədim sarılam boynuna. Bəs necə? Sənin yanından gəlirdi axı... Bilirsən, nə qədər sorğu-suala tutdum onu?! Axşamacan ayrıldım ondan.

Hörmət etdiyim kəslərə iltifat göstərməyə çalışıram, onları daha çox sevmək istəyirəm, amma mənə öz “eqo”m da əzizdi. Bu da mənim xasiyyətimdi. Ad günündən sonra nə baş verdiyini, Səndəki bu dəyişikliyi, soyuqluğu anlamağa çalışıram. Hiss edirsənmi, son telefon danışqlarımız sərt keçir. Könlünə dəyən nəse etdimsə, hansısa sözüm qəlbinə toxundusa, bunu mənə başqa cür də duydura bilərsən. Bəlkə məni özündən uzaqlaşdırmaqdı qəsdin? Sanki özüm

getməyimi istəyirsən, “get” deməyə dilin gəlmir. Bu axşamkı sms-lərim sərt idi, indi bir də oxudum. İnan, bunu qəsdən eləmədim, sadəcə etinasızlığa dözümlüm yoxdu. Çünki heç kimə, özəlliklə sevdiklərimə etinasız ola bilmirəm. Onlardan laqeydlik görəndə isə dəli oluram. Hər an Səni düşündüyümü anlatmaq, hiss etdirmək istəyirəm. Sənin də belə olduğunu bilməyə, duymağa haqqım yoxdumu? Mənə sarı gəl... Məni uzaqlarda axtarma... Çox yaxındayam... Lap pəncərənin dibində, qapının ağzındayam...

“Sənə sonsuz hörmət və ehtiram hissi duyuram. Bu hisslər nə zaman ehtiyaca dönsə, o saniyədən dostlar siyahısından çıxacaqsan”. Bu gün yazdığım mesajdı bu. Sənin dostlar siyahında olmaqdan fəxr duyuram, ordan çıxmaq nədi, qayalara çapılan ad kimi ismimi qəlbinə yazmağa iddialıyam. Amma “ehtiyac” sözünü niyə belə hörmətdən saldın, bilmirəm. Sənə olan ehtiyacımın miqyasını bilsəydin, əminəm, bu sözə hörmət edərdin. Sənə ehtiyacım var!

Mən bu sözləri Sənin də ciddi ünsiyyətə ehtiyacın olan vaxtı yazıram. Söhbətdən qaçsan da, duyuram ki, ünsiyyətə, danışmağa, ağlayıb boşalmağa gərəyin var. Özü də heç vaxt olmayan kimi. Əsl səbəbini bilməsəm də...

Sənə duyduğum istəyin qaynağını bilmirəm. Bir onu bilirəm ki, sənle söhbətə gələndə elə bil yuyunub gəlirəm, namazdan əvvəl dəstəmaz alanlar kimi. İçimin kiri, pası da təmizlənir. Sənin qabağında ürəyim qat-qat açılır, görünməyən bir künc-bucağı qalmır. Bilirsən, bəzən adam istəmədiyi, xoşlamadığı işlə məşğul olur. Amma əsl faciə odu ki, sən istəmədiyən, xoşlamadığın ömrü yaşayırsan.

Bakıda sürətlə uğur qazandım. Çox bağlı qapıları açmağıma xanımımın ailəsi kömək elədi. Onunla tələbə vaxtı tanış oldum. Çox tez ünsiyyət qurduq, sonra bu, sevgiyə çevrildi. Sosial statusumuz çox fərqliydi. Onun babası məşhur inqilabçılardan olub. Atası respublikada o yüksək vəzifə yox idi işləməsin. Bir sözlə, ali təbəqənin adamlarıydılar. Onun qohum-əqrəbasıyla mənimki tutmurdu. Hamısından zəhləm gedirdi. Mənə yad idilər. Heç birinə fikir vermirdim. Məni yalnız onun sevgisi maraqlandırırdı. O, təkid etməsəydi, dirəniş göstərməsəydi, evliliyimiz də baş tutmayacaqdı. Sonra illər keçdikcə onların iradəsi altında yaşadığımı anladım.

Evliliyimizin ilk illəri təlatümlü dövrə düşdü. Doxsanıncı illərin əvvəllərində baş verənlər böyük dəyişiklərdən, umudlardan xəbər verirdi. Dəyişiklik oldu – həyatımızın altı üstünə çevrildi. Sonunda doğulduğum şəhər, böyüdüyüm dağ-dərə, umudunda olduğum azadlığı da itirdim.

Müstəqillikdən sonra kommunist zümərəsi canharay dönüb demokrat oldu, yenidən ölkəyə yiyələndi. Tək ölkənin yox, elə bizim də taleyimizə sahib çıxdı. Qohumlarımın simasında bu eybəcərlikləri hər gün görməyə məhkum edildim. Gördüklərim içimi didib-dağıdır, məni zərrə-zərrə kiçildir, əridirdi. Adamın ən dəhşətli halı özünü sınımış, alçaldılmış, çarəsiz duyduğu halıdır...

Bu gecə gözüm elə hey Səni gəzdi. Gəlmədin ki, gəlmədin. Axtara-axtara qaldım, Səni tapmaq istədim, amma harda axtarım, bilmədim!

“Görünmədin bir kimsəyə,
Çətin mən də tapım səni.
Qanadım yox uçum göyə,
Göy üzündə tapım səni.

Bir buludun üstündəmi,
Göyə qalxan tüstüdəmi,
Məsciddəmi, kilsədəmi,
Hansı dində tapım səni?

Mən bu Allahsız ölkədə
Azmışam yolu bəlkə də.
Hansı dalanda, döngədə,

Hansı tində tapım səni?

Kim bilir, necəsən, necə!?
Kim bilir, bəlkə bu gecə
Sən idin qarımdan keçən,
Tanımadı qapım səni”⁷

Qaçma məndən, xahiş edirəm!

Salam, mənim uşaq kimi küsəyən əzizim. Canım mənim, niyə səndən küsum ki? Ara-sıra məni danışdırmaq üçün mü deyim, ya qıcıqlandırmaqdan ötrümü, düzünü desəm, bilmirəm, amma istənilən halda məndən cavab almaq üçün sərt sözlər göndərmisən mənə. Bunu sənın xasiyyətin bilmişəm. Lakin son iki mesajında artıq ultimatum verib məni açıq davaya çağırırsan. Sevdiklərimlə dava etmirəm, bu zəif yerimi bilib üstümə əlisilahlı gəlirsən!

Sənə olan münasibətim günbəgün dəyişir, daha da dərinləşir. Amma bəzən səbirsiz, dözülməz olursan... Qəlbinə fikir ver, yad duyğular girməsin. Məni axtarmaq lazım deyil, mən yalnız bir yerdəyəm. İssıl-Kul sularında Aym əksi düşən səhnədəyəm, sən qurduğun

⁷ Müəllif Ramiz Rövşəndir.

səhnədə. Gəlinlik gərdəyində aşiqini gözləyən məşuq kimi gözüm qapıdadır...

Yazmadığıma, demədiyimə baxma! Hərdən elə fikirləşirəm ki, Allahım yaşatdığı acıların əvəzi kimi göndərib səni mənə. Məni fikir xaosundan, acı duyğuların burulğanından qurtarmaq üçün gəlmisən. Amma birdən də məndən imdad diləyən birinə oxşadıram səni. Məndən ha! Saman çöpündən!

Həyatımın mənası iki doğmam haqda yazmışdım sənə. Bacım, ərim haqda. Həyatımı mənasız bir insan ömrünə də elə onlar çevirdilər. Təsadüfən yataqda tutdum onları. Sən demə xeyli müddət imiş görüşdükləri. Üzümə gülə-gülə mənə xəyanət elədilər. Ən doğma iki adamı bir gündə itirmək, özü də xəyanətə görə itirmək çox ağır zərbə oldu mənə. Yaşadığım şok məni elə bir quyuya saldı ki, çıxılması mümkünsüzdü. Depressiyam uzun sürdü. Xəstə yatdım aylar uzununu. Sonra eşitdim ki, İstanbula köçüblər... Niyə danışırım bunları sənə, özüm də bilmirəm! Amma sənə də deməyib, kimə deyəcəyəm ki... Özün də bilmirsən nə qədər doğma adama çevrilmişən...

Elə hiss edirdim ki, həyat bu qıza sərt silləsini çəkib. Ürəyimə dammışdı. ...Gənclik illərimizdə ağıllı, oxumuş, eyni zamanda həyatın acısını dadmış qızların bir obrazı vardı: dərin düşüncəli

baxış, bir qədər hüznü çöhrə, asta yeriş, uzun qara palto və ən əsası, şəvə kimi qara saçlardan aydın seçilən ağ tellər. Çoxları bunu dəb kimi qəbul eləyirdi, birinə yaraşsa da, o birinə yaraşmırdı. Bu obraza şeirlər də yazılırdı. Elə bil belə qadın tipi bizə Baltik ölkələrindən gəlmişdi. Mənə elə gəlirdi ki, bu qadın obrazını Raymond Paulsla Alla Puqaçova öz mahınlarıyla birgə yaradıblar. Bilmirəm!

Səndə bu obrazın cizgilərini görürəm. Amma Sən kədərli görünmək istəyən yox, onu yaşayan, keçirdiyi acıları bütün varlığı ilə gizlətməyə çalışan qadınlardansan. Kədər insan qəlbini görənlə teleskopdu, hüceyrələri görənlə mikroskop kimi. Mən Səndən gözümlə yayındırmıram. Gözlərimdən axan acı sellər qəfil oldu deyər gözlərim onun qəbuluna hazır deyildi bəlkə də. Günəşin şüa selinə baxa bilməyən gözlər də belədi. Bu qədər kədərlə gözümlə günəş parlaqlığını belə saxlaması möcüzədi. Sənin gözlərin günəşin təzəcə doğulan çağıdı, bala günəşdi sanki. Sənin mahiyyətin bu fotolardan baxan bir cüt günəşdədi, məni sehrinə bürüyən, üstümü örtən baxışlarındadı.

Sənə Sənin acı günlərində rast gəldim, başa düşmədimsə, bunu laqeydlik bilmə! Başqalarının acısı uzaq, soyuq olur, sönmüş ulduzlar kimi uzaq və soyuq. Sənə yaxın gəlib uzağı yaxın eləmək, soyuğu isitmək istəyirəm. Hər şeydən uzaqlaşdığım bir vaxtda tanımadığımı, çatda təsadüfən

rastlaşdığın birisinin bir-iki ay sicilləmə mesajları Sənin hələ soyumayan, qaysaq tutmayan yarana məlhəm ola bilməz. Bəlkə də usandırıb bezdirər. Mən bunu indi başa düşürəm. Bir şeyi anladım bu gecə, sənə ərkyana, atmacalı ifadələr yox, isti, ana qucağıtək təhlükəsiz, qayğısız yer lazımdı. Sənə hər şeyi unutmaq lazımdı.

...Sənə qadın olmaq lazımdı. Sənə “işgüzar qadın” yox, sadəcə qadın olmaq gərəkdi. Kişini qadın kişi elədiyi kimi qadını da kişi qadın eləyir. Mənim Qadınım da belədi. Kəpənək qanadları tək incə, zərif... Sevgisi yolunda Sibirədək gedən dekabrist xanımları kimi mübariz, vəfalı, aydın düşüncəli və gözəl.

Mən səni belə gördüm, duydum, tanıdım...

Qəlbindəki yaran çox dərinədi, bilirəm. Hələ desən, özündə bu qədər güc tapıb ayaqda qalmağına mat qalırım. Sən bunları mənə yazmaya da bilərdin. Görünür, Sənin etibarını qazanmışam. Yara sarımağı bacarmıram, məndə əksinə alınır. Çibanı basıb irini çıxarıram. Çox incitsə də, sonunda sakitləşir...

Bilmirəm nə yazım. Mənə elə gəlirdi, artıq sənin üçün tam aydınam. Amma görürəm məni düz anlamamısan. Tənha deyiləm, bilsən qəlbimdə nə böyüklükdə istək daşıyıram... Beynimdə nələr var... Bir bilsən... İnsan sevməyi

bacarmalıdır. Yanında olmayanları da, lap tanımadıqlarını belə, yoldan keçəni belə. Bilirsən, sənə də sevirəm. Anlaya bilmədiyim fərqli bir hisslə. Bunu çəkinmədən deyirəm: sənə ehtiyacım yoxdur, amma sən olmasan, üzülərəm... Əslində heç kimə ehtiyacım yoxdur, amma o “heç kimlər” olmasa üzülərəm. Qollarımı bir də yana açmağı bacararam, qoynuma aldığımı isə daha buraxmaram. Orxideya gülü şikarını tutduğu kimi. Bağrında boğub öldürsə belə buraxmadığı tək. Bunun adı sevgidir, vərdiştir, ya asılılıqdır, daha orasını bilmirəm. Nədir, orxideyanın qurbanımı olmaq istəyirsən!? Çalış müvazinətini itirib ora düşmə... ÖLƏRSƏN!

“Sənə ehtiyacım yoxdur!” yazırsan. Bunu bildim, amma “heç kimə ehtiyacın olmaması” nə deməkdi?! Dünyada canlı-cansız hər şeyin nəyəsə, kiməsə ehtiyacı var. Yer olmasa, Ay neylərdi? Çoxdan orbitindən çıxıb məhv olmuşdu. Daş daşlığıyla belə torpaqsız heçdi. Heç kimə ehtiyacı olmayan yoxdu. Tanrının da kiməsə ehtiyacı var, inan! Bilirsən Tanrının kimə ehtiyacı var? Bəndələrə! Ehtiyacı olmasaydı, yaradardımı onları...

“Sevgi”, “vərdiş”, ya “asılılıq”. Bunların yaşı bəşəriyyətin yaşı qədərdir. Həvvanın Adəmə sevgisi vərdişə çevrilmədimi? Belə olmasaydı,

onun yadına meyvə düşərdimi heç? Sevginin vermiş çevrilməməyinin yalnız bir yolu var – ÖLÜM! Ən sadıq sevgi kəpənəyin həyata sevgisidi. Bir gün yaşayır, amma bir günlük ömrünü həyat eşqiylə uçur.

Orxideya çox gözəldi, cəlbedicidi. Bəzən adam elə belə yerdə, orxideyanın qoynunda, onun ləçəkləri arasında ölmək istəyir. Bundan bəxtəvər ölümü var?

Qadın: Salam, əzizim! İnşallah yaxşısan. Bəlkə də məndən inciksən, haqqın var. Son zamanlar mənə çox “merak” edirsən, əndişələnirsən mənimçün. Bilirəm, bu artıq çatda yaranan sıradan bir söhbətin davamı deyil, bu, insanın qəlbində cücərən maraq və o marağın törətdiyi fəsadlardır. Sənə ehtiyacım yoxdur, lakin mənə lazımsan yazmışdım. Bilirsən, adını unutduğum bir xalq var, onlar kişiləri altuna, qadınları isə paltara bənzədirlər. Yəni kişilər istənilən halda, hər zaman dəyərlidirlər, lakin qadınlar əlbisə tək işləndikcə dəyərdən düşürlər. Sən mənim üçün zinət əşyası deyilsən, sən mənim qəlbimdən xəbər verən səssən, sənə ehtiyacım yoxdur, çünki qəlbimdə nə baş verdiyini özüm də bilirəm. Mənə lazımsan, çünki qəlbimdə hələ də sevgi olduğunu unutmağa qoymursan. Həyat hər

zaman bizi gözləmədiyimiz anda yaxalayıb zərbə
sini vurur, nə qədər zalım olduğunu anladar.

Adəmlə Həvvanın sevgisindən yazdın. Yaxşı
ki, onun günahını yada salmadın. Axı siz kişilər
Həvvanın günahını biz qadınların boynuna
biçdiniz. Cənnətdən qovulmanın bədəlini min
illərdir bizə ödədirsiniz.

Nəysə, yenə filosofluğa başladım. Məndən
inciməmişən?

Rəssam: Səndən inciməkmi olar?

Qadın: Niyə də yox? Sonucda mən də
bəndəyəm. Bəndə günahsız olmaz.

Rəssam: Bəndə olanda inciyərəm. Hələ
mələksən.

Qadın: Olmaya sən də cənnətə, onun
mələklərinə inanırsan?

Rəssam: İnanmaq istərdim, amma...

Qadın: Dinlərin cənnəti ürəyinə yatdırsa,
özün ayrı bir cənnət qur xəyalında... Deistlər kimi
Tanrını dindən kənarıda görürsən.

Rəssam: Eynən elə. Tanrıya tapınmaq üçün
kiminsə köməyinə gərəkmi var?!

Qadın: Amma səmavi dinlər öz kitablarında
ilahi hökmlərin Allahdan gəldiyini yazır. Bizim
dinimiz son göndərişdir, demək, dinlərin ən
kamilidir.

Rəssam: Xristian dini yunan və Roma kimi
əzəmətli mədəniyyətin, islam isə bədəvi ərəb

ənənəsi üzərində bərqərar olub. Bu fərqlilik günümüzdə belə özünü aydın göstərir.

Qadın: İslamın sərhədləri böyüyəcək, gələcək onundur – onun Quranı var!

Rəssam: O vaxt mən olmayacam... Mən Tanrını insan yaradan halıyla sevirəm, sonrakı hadisələr mənə maraqlı deyil. Nəysə... Sabah gənc bir dostumun sərgisidi. Maraqlı əsərləri var, bəzilərini görmüşəm. Saat üçdə İçərişəhərdəki qalereyada olacam, gəlsən, sevinərəm. Sonra bir müddət olmayacam. Gələn həftə uzaq bir səfərə çıxıram. Braziliyada beynəlxalq bir sərgidə mənim də rəsmlərim nümayiş olunacaq. Açılışına gedəcəm.

Qadın: Səfərin uğurlu olsun. Özündən muğayət ol, mənim tacir dostum, rəsm bazarında qaraçı qız əl uzatsa, heç nə vermə, baxma da, yoxsa sehrinə düşüb orda qalarsan. Qayıt gəl! Qayıdanda mütləq görüşəcəyik. Son kərə söz verirəm! Sənə sözüm olacaq, YALNIZ SƏNƏ! Mənə çox lazımsan!!! İmza: sənə əl açan qaraçı qız!

VI Bölüm

“Qum deryasının kapitanları”

Qadının yaşadığı dəhşətdi. Ən doğma iki adamı ona xəyanət edib. Bu, tək xəyanət deyil. O, təhqir olunub. Bilmirəm hansı daha ağırdı - xəyanət, ya təhqir?! Halına acıyıram. Açığı, əvvəl onunla görüşmək, söhbət eləmək istəyirdim. Etiraf edirəm ki, bir qadın kimi kişi ağımdan keçən anlar da az olmayıb. Amma bu açıqlamasından sonra bütün bu duyğularım tamam başqa hisslərlə əvəz olundu. Onunla təmas üçün güclü iradə, böyük sevgi, heç olmasa onun daşdığı ağırlıqda kədər olmalıdır.

Sözün düzünü desəm, məni Qadından çox Rəssam maraqlandırır. Hər dəfə onun yazdıqlarını oxuyanda yazışdığı Qadın yox, arvadı gəlir gözümün qabağına. Xanımın qarşısında özümü müqəssir hesab edirəm, elə bil günah işlədən onun əri yox, mənəm. Bu sirri ona deməsəm, günah etmiş olaram. Amma necə deyim? Deyə bilərəmmi? Desəm, ondan da betər günaha batmarammı?

Gic-gic suallarla beynimi yormağ istəmirəm. Onlar sadəcə yazışıblar. Ortada xəyanət adına bir şey yoxdu. Bir də ki, “xəyanət”, “günah” nədi

axı? Bu yazışmalarından sonra, onların yaşadığı bu duyğuların qabağında bu sözlər yenə öz əzəli anlamını saxlayırdımı? Bilmirəm!

Görüşdən sonra vəziyyət necə olacaq, hadisələr hara səmt alacaq? Real görüş onları pəjmürdə edəcək, ya daha da yaxınlaşdıracaq? İndi onların həyatını özlərindən xəbərsiz izləyən biri kimi bu suallar hər anıma hakim kəsilib.

İçimdə həm də belə bir şübhə oyanıb – onlar həqiqətənmi görüşmək istəyirlər, yoxsa belə söyləmələri özünüaldatmadı, əslində görüşdən qaçırlar?

Rio-de-Janeyroya cümə gecəsi çatdım. Məni “Avenida Atlantica” hotelinə yerləşdirdilər. Sabah sərginin açılışıdı. İki gündü haldan düşənədək gəzirəm. Elə yekə şəhərdi ki, özünü səhrada qum dənəsi sanırsan. Bunu gücsüz insanlar anlamında demirəm. Küçələrdə rastlaşdığın adamlara zəif, gücsüz, umudsuz demək olmur. Burda hamının üzündə qəribə bir arxayınlıq var, gözləri həyat eşqiylə doludu. Mən bu gözlərdə kədər görmədim. Amma kədərsiz adam olurmu?! Görünür, buranın adamları kədərlərini qəlbin arxa otaqlarında gizlətməyi bacarırlar.

Şəhərin kasıb məhəllələrində yaşayanların da üzü gülür. Xoşbəxtlik varlı olmaqda deyil, bir

kəlmə xoş sözün, bir loğma çörəyin, bir udum azad nəfəs almağın bəxtiyarlığını yaşamaqdadı.

Favela deyilən gecəqonduları gəzmək maraqlı olsa da, çox təhlükəlidir. Buralar cəhənnəmin dibidi. Favelaların öz qanunları var. Bura dövlət qanunları ilə yox, kriminal avtoritetlərin əmrləriylə idarə olunur. İç-içə, üst-üstə tikilən daxmalar ələ keçən hər cür materialdan tikilib. Cinayətkarlıq, narkomaniya, antisanitariya, fahişəlik buranın adi halıdır. Deyirlər buralar polis üçün alınmaz qaladı, dəfələrlə açıq davadan məğlub dönüblər. Amma Sənə deyim ki, burda rəsmə gələsi onlarla insan sifəti gördüm. Favelalar insan üzlərindən ibarət çələngə bənzəyir. Silsilə insan portreti yaratmaq olar. Qapısı ağzında çömbəlmə oturub siqar çəkən qarının qırıq üzü, pəncərəyə yayxanan yeniyetmə mulat fahişənin bərk, hamar ombasının mis rəngi, boynumdakı fotoaparata müştəri gözüylə baxan on iki-on üç yaşlı oğlanın bic nəzərləri, körpəsini əmizdirən zənci qadının döşündən axan südün uşağın qara üzündəki bəyaz izi... neçə-neçə belə mənzərə.

Böyük təzaddı – bir tərəfdə dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biri, o biri yanda Tanrının da üz döndərdiyi səfalət favelaları. Qaldığım hoteldən cəmi beş yüz metr aralıdakı faveladan balaca uşaqların alıcı quş kimi qəfil hücumları qarşısında heç kim duruş gətirə bilməz. Biri çantasını, o biri

üstündəki qiymətli əşyasını itirəcək – bir göz qırpımında qapıb qaçacaqlar. Bu favelaların fonunda İsa Məsihin möhtəşəm, dünyanın ən hündür heykəli belə aciz görünür. Qolları yana açılı İsa Məsih buradakı səfil insanları şəhərin varlı, bəxtəvər sakinləriylə birgəmi qoynuna almaq istəyir? Yoxsa gördüklərinə təəccüb edir? İnsanlara sevgi payını bərabərmi bölüb? Bilmirəm! Hər halda çox sarkastik mənzərədi.

Günəş də belədi – işığı, istisini hamıya eyni dərəcədə vermir.

Danışır ki, ildə dörd-beş kərə heykəli ildirir vurur. Çarmıxda əzab çəkən İsanın heykəli də əzab içindədi. Bu nədi? Tanrının insanlara min illərdi göndərdiyi xəbərdarlığın davamıdır? Bunda mistik siqnallar axtaranlar da az deyil...

İndi çıxmalıyam, imkan olduqca yazacam. Hələlik.

Bu gün Kapakabana çimərliyinə getdik. Bazar günləri hotelimizlə çimərlik arasındakı yolu bağlayırlar. Bu günlərdə şəhər əhalisi də çimərliyə axışır. Dörd kilometr sahil boyu uzanan çimərlik pəncərəmdən daha izdihamlı görünür. İnsanlar qarışqa yuvasını xatırladır, adama elə gəlir ki, sahilə insan qum dənələrindən çoxdu.

Yaman yanmışam, kürəyim qıpqırmızı qızarıb,
göynəyir, çox güman, dərisi soyulacaq.

Buranın məşhur karnavalı pasxadan qırx gün əvvəl başlayır. Şəhərin kasıb şimal rayonlarındakı samba rəqs məktəbləri hər il yeni tamaşalarla karnavalda iştirak edir. Böyük şənlik olur. “Karnaval” sözü “əlvida, ət” demək olsa da, yaxşı qızardılmış əti hər restoran, kafedə verirlər. Dünyanın ən böyük stadionu “Marakana” da burdadı. Gələn bazar günü futbol olacaq. Gürcü dostum əl çəkmir, deyir bileti dəyiş, qal, futbola gedək. “Rio-de-Janeyroya gələsən, “Marakana”da futbola baxmayasan, günah olar!” Düz deyir, razıyam onunla. Amma ona necə deyim ki, buranın heç bir gözəlliyi Sənlə keçirəcəyim anı əvəz edə bilməz.

Mənə yazdığın son sözləri elə bil dilinlə demisən, qulağımda səslənir: “Qayıt gəl! Qayıdanda mütləq görüşəcəyik. Son kərə söz verirəm! Sənə sözüm olacaq, YALNIZ SƏNƏ! Mənə çox lazımsan!!! İmza: sənə əl açan qaraçı qız!”

Mən də qayıdanda rəsmini Sənə göstərəcəm. Hələ bitməyən rəsmini. Çoxları belə zənn edəcək. Əvvəl fikirləşirdim ki, rəsmi tamamlandı.

Bütün rəsm qaydaları da onu deyir, amma Sən axı bilirsən, mən qaydaları pozmağı sevirəm...

Burada, təzadlarla dolu bu şəhərdə dünyanın yarımçıq yaradıldığını daha aydın dərk edirəm. Tanrı sirlərini bizə tam açmır, insanı həyata tamarzı qoymaq üçün verdiyini yarımçıq verir. Dünyanın bütün xoşbəxtlikləri də beləcə, tam deyil. Bəlkə belə yaxşıdı. Bəlkə də yox! Bilmi-rəm! Yaradanın düsturunda səhvmi axtaracam?! Amma onu bilirəm ki, insan yaradılmışların ən cavanı, ən sirlisidi. Nə yaşı var ki! Vur-tut iki yüz min il ola-olmaya. Milyonlarla il ömrü olan bitki, heyvan aləmi,... milyard illər öncə yaranmış dağlar, dənizlər insan yanında burnu yerə dəyən qoca qarıdı. Hələ Big Bang⁸-dan törəyən milyon-milyon ulduzlu qalaktikanı demirəm. İnsanın sirri açılmayıb, onun ömrü hələ qabaqdadı. Tanrının ən böyük möcüzəsi olan insan özünü dərk edəndə sirri faş olacaq.

Portretini görəndə isə onu yarımçıq sanma, tamamlanıb! O, çox mükəmməl çəkilib. Ona mənim gözümlə baxarsan! İndiyədək çəkdiyim ən yaxşı rəsmimi Sənə göstərməyə tələsirəm!

⁸ *Böyük Partlayış – kainatın 14 milyard il əvvəl sıx və isti maddədən yaranması haqda nəzəriyyə.*

Bu axşam sahildəki kafedə əyləşib gəzişən adamlara tamaşa edirdim. Adama elə gəlir buranın insanları qayğısızdılar. Sanki yerimirlər, havada uçurlar, qar dənələri kimi. Bu səs-küyün içində bir hüzur var. Bunu duyman üçün gərək sənin qəlbində dinclik olsun. Mənsə heç vaxt özümü havada uçan qar dənəsi kimi yüngül hiss edə bilmirəm. Bu yüngüllüyü yaşamaq üçün mühitin olmalıdı, sakit, mehin belə əsmədiyi havada olmalısan. Bizim isə dörd tərəfimiz burulğandı elə bil. Yaşamaq, ayaqda qalmaq üçün çiyinin götürməyən yükü çəkməlisən. Məndən nələr gözləyirdilər! Gözlədiklərini verməyəndə də olurdu dəyərsiz bir varlıq. Rəssamlar birliyinə sədrliyimi mənsiz həll eləmək istəyirdilər, elə bilirdilər ki, sevinəcəm. Hələ məni deputat da seçdirirdilər az qala. Deyirdim, istəmirəm. Belədə də məni axmaq hesab eləyirdilər. Anlamırdılar ki, mənim bu şeylərə marağım, həvəsim yoxdu. Dövlət mükafatları, xarici səfərlər, bəzi sərgilərimin təşkili haqda qərarlardan da sonra xəbər tuturdu. O qədər mənasız, zəhləm gedən adamlara veriblər ki rəsmlərimi, icazəm olmadan, onları itirməyimə heyfsilənirəm. Filan nazirin arvadına, filan deputata, nə bilim kimə, kimə... Özümü bu mühiddə bədəndə yad cisim kimi hiss eləmişəm. Məni heç vaxt onun atasının ad-sanı,

var-dövləti, hakimiyyətdəki statusu maraqlandırmayıb. Bütün bu illər boyu xanımımı onlardan fərqli bilmişəm. Amma sonra yavaş-yavaş hər şey dəyişdi. Ölkədə, cəmiyyətdə qlamur həyata kor bir canatma dalğası başladı. Elə bil adamlar zombiləşdilər. Qarabağ deyənlərin səsi quyu dibinə düşdü. Ölkə atəşfəşanlıqlar diyarına çevrildi. İnsanlar da dəyişdi. Bir gün anladım ki, sən demə, o da bu mühitdə rahat yaşaya bilirmiş. Bax onda onun genetik kodunun açıldığını anladım. Məni dəhşətə gətirən odu ki, bu kodun açarlarından biri də mən oldum. Onun bu snob elitanın nümayəndəsi olmasında mən də yardımçı bir alətə çevrildim.

Onu indi də sevirəm. Məni onun əsirinə çevirən tək gözəlliyi yox, azad düşüncəsi, sadəqəlbliyi olub. Ruhuyla məni elə ilk gündən tilsimləyib. Bizi birləşdirən çox dəyərlər var. Amma bəzən düşünürəm o dəyərlər yenə qalıbmı?

Sonra da Sən gəldin... Amma Sən kimsən? Ümumiyyətlə, “Sən” dediyim adam varmı, mövcuddurmu? Bəzən deyirəm, görüşək, sonra da fikirləşirəm, mən xəyalları danışırım, xəyalları görüşmək istəyirəm. Axı Sən yoxsan! Olmayanla necə görüşə bilərəm! Varsansa, Səni Tanrı yox, mən yaratmışam! ...Fikir vermə, məni viski danışdırır...

▼
Cəmiyyət haqda yazdıqların tələbə vaxtı institutda bizə göstərilən bir filmi yadıma saldı. Dərsdə italyan rejissoru Ettore Skolanın “İyrənc, kirli, acıqlı adamlar” filminə baxıb müzakirə edirdik. Tapıb linkini ataram baxarsan. Roma ətrafında indi orada gördüyün favelaya bənzər bir məhəllədə taxta-tuxtadan, dəmir-dümürdən düzəldilən evdə ata, ana, oğul, qız, nəvələr və bir sürü başqa qohum-əqrəbadan ibarət ailə bir dam altında yaşayır. Gəlin qaynıyla yatır, bunu görə qayınata gəlinə tamah salır, onu şantaj edir, ailə üzvləri pulunu onlardan gizlədən atanı zəhərləyir. Oğru, fahişə, xəyanətkar, “mavi”, cahil adamların hər cür mənəviyyatdan, əxlaqdan uzaq bir mühitindən bəhs edir. Filmdə yadımda qalan belə bir iyrənc yerdə ailə başçısının çarpayısı üstündə divara yazılan şüar idi: “Sevgi və sədaqət”. İndiki mətbuatda oxuduqlarımız, yolda-küçədə görüb eşitdiklərimiz adamı dəhşətə gətirir, elə bil o filmdəki mühitə düşürsən.

...Amma əzizim, indi elə istərdim ki, yanında olam. Nələri, məni də aparaydın o ala-bəzək şəhərə. Ağappaq qumlarla örtərdim üstünü çimərlikdə, qumlu dodaqlarımla öpərdim yanmış kürəyindən. Sonra da qoşulardıq faveladan gələn uşaqlara. Jorj Amadunun “Qum dəryasının kapitanları”nı xatırlayırsanmı? Gündəlik yeyəcəklərini oğurluqla, dilənməklə qazanan bu uşaqların

azadlıq eşqi dünyaya ağalığ edən böyüklərdə belə yoxdu. O uşaqlar səni əhatə eləyən o snob elitadan qat-qat insanpərvərdir. Çünki həyat əsl simasını onların yaşantılarında göstərir.

Onlara qoşulub şəhərin küçələrini, çimərlik qumluqlarını azad küləklər kimi dolaşırıq. Sən bandamızın başçısı Pedro olarsan, mən də Dora. Gecələr alarsan məni qucağına, apararsan sahilin ləpədöyəninə. Uzadarsan məni qumluğa. Nəfəsini boynumda, boğazımda duyaram, bədənini bədənimdə. Sonra sən yerdə qumu sayarsan, mənə göydə ulduzları. Topladığımız qum, ulduz kisələrinə öpüşlərimizlə möhür vurarıq. Lap utandım yazdığımından... Sonra bizi polis aparar. Sən həbsxanadan qaçarsan, gəlib məni də yetimxanadan çıxararsan. Burdan sonrasını özümüz yazarıq. Kitabdakı kimi ölmək istəmirəm. Məni ölməyə qoymazsan, yaxşımı? Qaçıb dünyanın o başına gedərik, öz dünyamıza köçərik, bizdən başqa heç kimin olmadığı bir dünyaya. Orada sənə pıçıldayacaqlarım var.

Amma yox, biz səninlə Eliziüma gedəcəyik. Bizim dildə Yeliseydi, deyəsən. Özü də antik yunan mifoloqlar yaradan seçilmiş ruhların mükafatlandırıldığı, kədərdən və qayğıdan uzaq, həmişəbahar bir dünyaya yox, öz Yeliseyimizə. Sakini yalnız özümüz olan dünyaya. Orda daha sənin yazdığın “Allah düsturu”ndan, Big Bangdan danışmayacağıq. Qoy dinlə elm qırsın bir-

birini dünya necə yaranıb deyər. Bizə nə?! O dünya da, bu dünya da onlarındır. Bizsə elmin, ya dinin qurduğu dünyada yox, sevginin yaratdığı dünyada yaşayacağıq.

Rəsmi isə həvəslə gözləyirəm. Bildiyim odur ki, məni yox, öz təsəvvüründəkini çəkmisən. Sənin təsəvvüründəki “özümü” görmək istəyirəm. Tez gəl! Bilirəm, adamlar getməkdən çox qayıtmaq barədə düşünürlər. Amma futbola bax, dostun düz deyir, “Marakana”da futbola baxmaq tarix yaşamaq kimidi. İki gün gec gəlməyinə səbrim çatır. Qal futbola. Hələlik. Öpürəm!

Mənimsə Yeliseyim Şuşadı. Yelisey kimi həmişə yazdı, yaydı orda. Qərribədi, Şuşa yadımda qar-qışı ilə yox, yayı ilə qalır. Vətən həsrəti insanın tanıdığı ən ağır nisgildi. Birdən elə qapılıram bu duyğuya ki. Yurduna istədiyi vaxt gedə bilənlər bəlkə də duymazlar məni... Xəyalımdan kino lenti kimi keçir oralar. Döşəmə küçələr, əyri döngələr, enən, qalxan yollar, reşotkalı pəncərələr, şüşəbəndlər, balkonlar, zəhmli qədim evlər, dəmir toxmaqlı ağır taxta darvazalar, məhləbaşı bulaqlar. Adamın siniri sıyrılır, elə bilirsən nəfəsin boğazında düyünlənir. Heç hava da düyün düşərmilə? Olur, inan mənə! Ürəyində qanın köpüklənib daşdığını, damarların qanı axıtmağa gücü çatmayanda çıxartdığı

uğultunu eşitmişəmmi? Bəs beyin qırıqlarının xırçılısını necə?! Sonra elə bil boşluğa düşürsən. Komanın vegetativ halı olur ey, bax, elə bir halı deyirəm. Gedə bilmədiyən vətən xəyal şüşəsindən görünən mənzərə kimidi. Görürsən, amma keçib gedə bilmirsən, eləcə ...Nəysə, səhər-səhər gör fikrimi haralara apardın! Səni öz Yeliseyimə aparacam. İndisə çıxmalıyam.

Bu gün yolumu qəsdən faveladan saldım. Taksi sürücüsü məni könülsüz apardı ora. Adamlara, illah da uşaqlara baxırdım. Dediyn kitabdakı o uşaqları axtarırdım elə bil. Çoxdan oxumuşam, amma Pedro da yadımdadı, Dora da, hələ desən Axsaq da. Bir yanda onu səfalət girdabından çıxarıb oğul əvəzi qəbul edən varlı ailə, o biri yanda ən ağır günündə ona qucaq açan oğru küçə uşaqlarının səfil ailəsi. Vicdanı əleyhinə qərar vermək sınağı insanın üzleşdiyi ən çətin imtahandı. Elədiyi əmələ görə çəkdiyi vicdan əzabı balaca Axsaqı dünyanın ən əzəmətli adamına çevirmişdi gözümdə. Vicdan əzabı işgəncələrin ən ağırısıdı. Yazıçı qüdrəti budu elə, həyatın dibindəki səfalət sakinlərini belə oxucusuna sevdirə bilir. Hüqo səfillərini sevdiren kimi...

Düz deyirsən, burda Sənlə birlikdə olmaq cənnətdə mələklərin qoynuna girmək kimi olardı. Bizim sevgimizə Dora paxıllıq edər, Pedro da

köks ötürərdi. Qumluqların sahibi özümüz olardıq.

Bileti dəyişmək uzun məsələ oldu. Gərək əlavə iki gün də qalaydım. İstəmədim! Dəyməz! Sabah geri dönürəm. Birisi gün səhər Bakıdayam. Axşamı görüşürük. Parisdən zəng vuracam. Öpdüm!

Gəl, əzizim! Xilaskarım kimi gəl! Qapımı aç, çıxar məni bayıra, azad elə! Özümdən azad elə! ... Kaş elə indi, bu gecə, bu an yanımda olaydın. Sənə qısılmaq, sənin olmaq, qadının olmaq istəyirəm!

VII Bölüm

Tamamlanmış yarımçıq portret

Onlar həyatımın bir parçasına elə çevriliblər ki, yazışmalarını oxuduğum müddətcə başqa heç bir iş görə, heç nə haqda düşünə bilmirəm. Sanki rejissor kimi çəkəcəyim filmin ssenarisini oxuyuram. Oxuduqca da bəzi yerləri dəyişmək, başqa cür yazmaq istəyirəm. Amma heç nəyi dəyişə bilmirəm - qələm mənim əlimdə olsa da, ssenarini iradəmdən kənar qüvvə yazır, tale yazırmış kimi. Mən hadisələri arxamca sürümək istərkən özüm onun dalına düşmüşəm.

Səndən xəbər çıxmadı axı! Gəlmisən?.. Telefonun da bağlıdır. Mənə zəng vur!

Bax, bəyəndiyin ağ paltarı ütüləmişəm. Görüşümüə hazırlayıram, əzizim. Bilirsən sənə nə qədər deyəcəklərim var?! Bir ömürlük! Səbrin çatar mənim ömür söhbətimi dinləməyə? Onu tək sənə danışacam, gizli heç nə qalmayacaq. Təki dinləyənin olsun, danışmağa nə var ki... Ürəyimdəki bütün düşünləri qoyacam sən açasan.

Bacımla ərimin xəyanəti hələ son deyil. Sənə ən böyük sirrimi də söyləyəcəm. Görək buna nə deyəcəksən! Səni Tanrı yox, mən yaratmışam deyəndə hədəfə vurdun. Kimsən, hardan gəlmisən, realmisan, ya xəyalmisan? Bilirsən, “Sənə ehtiyacım yoxdur” sözlərini yalan yazırdım – sənə heç vaxt olmayan kimi ehtiyacım var! Mənə bircə kəlmə yaz!

Allahım, məni yenəmi sevdiklərimlə sınağa çəkirsən? Hələ çoxmu sürəcək bu sınağın? Olmaya o da bu təyyarədədir?

...Qurbanım olum, mənə bir söz yaz! Yoox! Sən saytların yazdığı bu qəzada ola bilməzsən!!!

Bilirəm, özün bilə-bilə mənsiz getdin. Qabaqca getdin ki, gedib ocaq qalayasan, oraları isidəsən, mən gələndə üşüməyim... Yox, ora soyuq deyil axı, orda həmişə bahardır...

Bir aydır yoxsan... Məni yıxdın! Yazmışdın ki, “ürəyin istəyəndə düşüb gedərsən, qorxma, məndən yıxılmaq mümkün deyil”. Amma yıxdın, səndən də yığıldım, özü də çox pis yığıldım.

Yas məclisinə getmədim. Həmin günlər səndən bərk incimişdim. Hirsliydim. Çıxıb getdiyinə görə yox, mənsiz getdiyinə görə. Birgə

qurduğumuz dünyamıza tək getdiyinə görə. Amma eşitdim, məclisin izdihamlı keçib. Sən sevən çox imiş. Qəzetlər yazdı, televiziyaaların söhbəti sən oldun – təyyarə qəzasında ölən tək azərbaycanlı...

Yazmışdın ki, o şəklə ilk sən baxacaqsan, nə oldu bəs? O gün özümü toparlayıb sizə getdim. Xanımına “jurnalistəm” dedim, yaradıcılığınla maraqlandığımı dedim. Gözəl xanımın varmış. Sizde olduğum bir saat sənlə keçirilmiş bir ömür kimi oldu. Sənin çox rəsmini gördüm, ancaq son çəkdiyini yox idi.

Yazışmalarımızı dönə-dönə oxuyuram. Bir dəfə də mənə müraciətdə “Sən” sözünü kiçik hərflə yazmayıbmışsan, məndən fərqli olaraq... Sən nə qədər böyükmüşsən!

Telefonumda mənə yazdığın mesajları oxuyuram. Ayrı-ayrı vaxtlarda, ovqatlarda yazılıb. Mənsə çox vaxt onlara laqeyd olmuşam. Soyuq ürəklə oxumuşam! Yazdıqlarının çoxunu silmişəm. Elə peşmanam ki...

Bax, bu, ilk aylarımızın sms-ləridir. Bizim dünyamızın divarlarına yazıram, oxuyasan, xatırlayasan, ...günahımdan keçəsən.

“Sənə yaman öyrəşmişəm. Səncə, bu normal haldı, ya anormal?” “Bəlkə mən bu suala cavab verməyim...” “Yaxşı, bəs bu haldan sonrakı mərhələnin adı nədi?” “Ağrı çəkmək, dünyanın ən ləzzətli ağrısını çəkmək, o qədər ləzzətli ki, zamanın dayanmasını istəyirsən”. “Buna hazırsanmı?” “Əvvəlkini hələ də keçə bilmirəm, yenisi məni yıxar”. “Ürəyin istəyəndə düşüb gedərsən, qorxma, məndən yıxılmaq mümkün deyil”.

“Şəklini məndən yaxşı çəkən olsa, özümü ataram Qız Qalasıdan. Təsəvvür eləyirsən, bundan sonra onun adı da dəyişər, daha Qız Qalası yox, Oğlan Qalası deyərlər, ya da Rəssam Qalası... Minillik bir adı dəyişmək üçün özünü atmağa dəyməzmi?”

“Öldün, getdin,
Bağışla, ağlaya bilməyəcəm sənə...
Bilirsənmi neçə ağac kəsilib
Gözlərimin önündə,
Qayalardan atılan
Neçə şlalə intiharı görmüşəm?
Özüm də bilmirəm,
Neçə ulduz basdırmışam göylərdə,

Neçə insanın umudunun meyitini
Buza qoymuşam qəlbimdə?
...Bağışla, çoxdur ölənlərim,
Sənə ağlaya bilməyəcəm...”⁹

“Termometrə bənzədirəm ağıllı qadını. Onunla şüurun istənilən qatında, qəlbin hər cür halında danışa bilərsən. 30, 40 dərəcə istidə, yaxud 20, 30 dərəcə şaxtada yaşaya bildiyin kimi. Beləsi bütün səviyyələrdə, mövzularda söhbətə hazır, açıq olur”.

“...Mən həyat qalamın darvazalarını qasırga tək yerindən qoparan adamlara güvənə bilmərəm”. “Bəlkə qalasız, darvazasız həyat daha gözəldir. Bir də ki, nə bilərsən həqiqət hardadır?” “Ətrafimdakıları və özümü hər zaman güvəndə saxlamağı xoşlayıram. Bunu düzənlikdə necə etmək olar?” “Dünyanın ən böyük fətehi Çingiz xan dünyanın ən qüdrətli və güvənli imperiyasını düzənlikdə yaradıb. Bir dənə də qala tikməyib, darvaza asmayıb. Bilirsən nəylə? İradəsi və ədalətiylə!”

⁹*Müəllif Vaqif Səmədoğludur.*

“Sənlə mənə aydın olmayan bir məkana düşürəm, orada özümü çox rahat hiss edirəm. O məkan bu dünyada deyil, başqa yerdədi, mənim bilmədiyim, heç min il sonra da ağıma gəlməyəcək yerdədi. Bu yerin adı nədi? Bilmirəm! Mən sənə inanıram. Sadəcə, sənin umudlarını doğrultmamaq qorxum var. Bəlkə də o üzdən sənə inamsız görünürəm”.

*Rəssamın telefonla göndərdiyi hələ bir xeyli mesaj da vardı. Onları da mənə əlavə edib-
etməməyə qərar verə bilmirdim. Sonra onlara bir
də baxacam.*

Əzizim, bu qədər olanlardan sonra yenə Allahdan sevgi dolu bir ürək istəyirəm. Sənin yanına bir ürək dolusu sevgiyə gəlmişəm. Qoy bütün boşluqlarımı sevgi doldursun. Saf, məsum, həsrəti ürək göynədən, hər gecəsi intizar dolu, səhələri yollara baxan lal baxışlarla ötüşən, öpüşünü düşünəndə dodaqlarımı əsdirən, varlığı ilə mənim də var olmamı mənə xatırladan, bütün vücudumu bürüyən bir sevgi! Öz yaratdığımız dünyanı istəyirəm!

Bu gün yenə məktublarını oxuyurdum. Onları çap eləmişəm. Daha kompüterdən oxumuram. Yatağım sözlərin yazılmış vərəqlərlə dolur gecə-

lər, onlara sarılıb yatıram. Qoxunu alıram onlardan. Sənin qoxunu duymadım heç... Bilsən özümü nə qədər lənətləyirəm buna görə... Bir udumluq qoxun üçün canımı verərəm indi.

Vərəqlər bədənimə yapışır. Üzümə, gözümə, dodaqlarıma, sinəmə, qollarıma, ayaqlarıma, ...hər yerimə. Səni dərimlə duyuram. Qucaqlayıb bağrıma basıram. Yatağında dikəlib dizlərimi qucaqlayıram. Göz yaşlarım yanağımdan üzə aşağı süzülür, dodağım duz dadır, çənəmdən sinəmə damcılayır, döşümün üstündəki vərəqə düşür. Bilirsən hansı sözlərinə? “Ehhh, Qadın! Sən hardan biləsən mənim həyəcanımı, mənim duyğularımı, mənim ehtirasımı, həyat eşqimi, mənim SEVGİmi. Bu anımda sən TANRIMsan... Amma bunun sənin indiki anına, halına dəxli yoxdu... Bu mənim anımdı, mənim halımdı”.

Kövrək adam deyiləm. Xarakterim belədi. Hər sentimental söz mənə təsir eləməz. Amma boynuma alıram, bu sözlərdən pis oldum, gözüm yaşardı. Ona yazığımı gəldiyindən deyil, öz halıma acıdığımından ağladım elə bil. Bir anlıq elə zənn elədim ki, bu sözləri mənə yazır. Dəli bir istək keçdi könlümdən. İstədim Rəssamın adından ona yazam. Könlünü alam, ovudam. Yaza bilərdim. Kod oğurlayıb birinin yazılarını oxuyan, onun sevgilisinə də tamah salar, hələ başqa nə alçaqlıq desən eləyər. Bütün bu şəbəkə

olayından bəri ilk kəs düşüncələrimə görə xəcalət çəkdim.

Bu gün sərginin açılışı oldu. Yoxluğunun bir ili tamam olan gün. Dostların təşkil eləmişdilər, sağ olsunlar. Yaxşı dostların varmış. Nazirlər, deputatlar, xeyli tanınmış adam gəlmişdi. Tiflisdən rəssam dostun da gəlmişdi. Səni futbola saxlaya bilmədiyi üçün özünü az qala lənətləyirdi. Çox təsirli çıxış elədi. Xanımına heyran qaldım. Hər gələn tamaşaçıya əziz adamı kimi elə baxırdı ki... Elə bil onlardan sənin iyini çəkirdi. Səninlə fəxr elədiyi rəsmlərə baxışından duyulurdu. Xəfif təbəssümü, məsum gözləri onun gözəlliyini daha da artırırdı.

Mən o şəkli, mənim şəklimi gördüm. Elə bil bədənimdən cərəyan keçdi. İldırım vurubmuş kimi donub qaldım bir müddət. Salonun baş divarından tək asmışdılar. Ən çox tamaşaçı da elə onun qabağına yığılmışdı. İndi bildim sən bunu niyə həm yarımçıq, həm də bitmiş sayırmışsan. Tabloda yalnız bir cüt göz var... Onlar mənim gözlərimdir!

Bilirsən, altından nə yazmışdılar? “Tamamlanmayan naməlum qadın portreti”. Az qalırdım qışqıram: “Yox, tamamlandı. Mənəm! O, məni elə beləcə görüb, onunçün mən beləyəm!..” Amma deyə bilmədim.

Tamaşaçıların hərəsi bir söz deyirdi: “Yeni işdir. Yəqin səfərdən sonra tamamlayacaqmış”, “Qərībədir, rəsm tamamlanmayıb, amma gözlər tam çəkilib”, “Görəsən, bu qadın kimdir?”, “Allah bilir!”

Gözlərim isə sənin bu söhbəti dinləyə-dinləyə rəsmə baxan xanımında idi. İlahi, o necə də gözəldi, başını dik tutmağı necə də bacarırdı! Görəsən, bu gözlərə baxıb nə düşünürdü? Özgə qadın gözləri çəkən rəssam ərləri barədə nə düşünür xanımlar?!

Mənə elə gəldi ki, o məni tanıdı. Evinə gələndə “jurnalist” kimi yox, tablodakı gözlərin yiyəsi kimi tanıdı. O qədər adam içində gözü məni alanda donub qaldı, sonra çevrilib rəsmə bir də baxdı. Qərībə vəziyyət alındı. O da, mən də bilmədik neyləyək, hər ikimizin başı qabağa əyildi, amma bu, salam vermək deyildi. Yaxşı ki, kimsə ona yaxınlaşdı, arxaya çevrildi. Dərhal yox oldum. Sizə getdiyim günü lənətləyirəm. Böyük səhv idi. ...Görən tanıdımı? Bir gözlə adamı tanımaq beləmi asandı? Bəs niyə elə baxdı mənə?

Belə bir gözəlin sevdiyi adam sevgisini niyə başqa yerdə axtarsın? Bəlkə qiyamətəcn açılmayacaq insan sirlərindən biri də budur, nə biləsən?! Amma mən bu gün anladım! Bunu mənə sən anlatdın. Sənin axtardığın qadın sevgisi deyildi. Biz özgənin yaratdığı dünyada yaşayırıq. Fərq etməz o dünya necə yaranıb, Allahın “Ol!”

əmrindən, ya elmin dediyi Böyük Partlayışdan!
Bizə öz dünyamız lazımdır. HƏR KƏS ÖZÜNÜ
KİRAYƏNİŞİN SANDIĞI ÖZGƏ DÜNYADAN
YENİ DÜNYAYA, ÖZÜNÜN YARATDIĞI,
SAHİBİ OLDUĞU DÜNYAYA CAN ATIR. Öz
dünyasını yarada bilən insanlığın sirrini açmış
kimidir. Sən bunu yarada bildin. Biz bunu
birlikdə yaratdıq.

Bu gün yenə sərgidəydim. Dünən də,
sırağün də getmişdim. Hər gün gedirəm.
Xanımın olmayan vaxtda gedirəm. Hələ bir
müddət davam edəcək. Sonra İstanbula,
Moskvaya aparacaqlar. Nə qədər burdadır, hər
gün gedəcəm. Hər dəfəsində səni bir başqa
yandan görmək, kəşf eləmək üçün.

Elə bil rəsmlərin bir portretin mozaik
parçalarıdır. Onları toplayıb puzdakı kimi hər
hissəni öz yerinə qoysan, bütöv şəkil alacaqsan.
Mən də sənin bu şəkillərini hissə-hissə düzdüm
xəyalımda. Böyük bir portret alındı. Bu, sənin
rəsmi idi. Rəsmlərin sənin varlığının əksidir.
Mən səni gördüm. Qəlbini duydum. Sənin göz-
lərinlə baxdım rənglərə. Sən adi gözlə baxmırsan,
sənin gördüyün rəngləri biz görmürük. Sən rəngin
o üzünü, bətnini görürsən. Çəkdiyin insanın dərisi
necə nəfəs alır, duyursan. Saçın necə uzandığını
hiss edirsən. İnsanın içindən üzünə axan kədərin,

sevincin yolunu bilirsən. Kədəri, ağrını, əzabı, sevinci, sevgini biz dağ, daşı, ağacı gördüyümüz kimi görürsən.

Qəza iyunun birində baş vermişdi. Qadının qəzadan sonra yazdığı on bir mesaj arasında zaman məsafəsi müxtəlif idi. Bu müddətdə ilk üç mesaj qəzadan sonrakı birinci ayda yazılıb. Növbəti dörd mesaj isə sərgiyədək yazılanlardı. Axırını məktublar sərgi dövründə, sonuncu, rus dilində “Yoxluq” şeiri isə bir ay əvvəl qoyulmuşdu.

Əzizim, mənsiz orda günün necə keçir? Darıxmamısan? Darıxma! Deyəsən, az qalıb, tezliklə gələcəm yanına. Bunu həkimin gözündən oxudum bu gün. Heç iki il qabaq sağalmaz bir xəstəliyə tutulduğumu deyəndə gözləri belə ümitsiz deyildi, səsi belə titrəməmişdi. Anladım ki, sayılı günlərim qalıb. Amma qorxum yoxdur, vallah yoxdur. Əksinə, sevgilisiylə görüşə aparası qatara bilet alan sənişin kimiyəm. Birdə ki, burda yaşamaqdan yorulmuşam. Gəlirəm yanına. Qarşıla məni, əzizim! İnanıram sənə, Allah haqqı inanıram.

İki həftədir yataqdayam. Axır ki, düşdüm yatağa. Bu gün yenə həkim gəlmişdi. Xoşum gəlir

ondan, kişi adamdır. Xəstəliyimi əvvəl gündən üzümə demişdi, özü də gülə-gülə, heç nə olmaybmış kimi. Deyəsən, o da bu dünyada kirayənişin yaşayanlardandır, ...bizim kimi. Evdəkilər əməliyyat üçün İstanbula aparmağa təkid edirlər. Həkim etiraz eləmir, amma duyuram ki, sadəcə onların son ümidini qırmaq istəmir.

Getməyəcəm, qoymayacam aparsınlar! Özü də onların yanına! Təsəvvür edirsən?! Qardaşımın bacımla telefonda danışığını qulağım çaldı. Yalvarırmış, deyirmiş ki, İstanbula gətirin onu. Həkimə göstərəcəkmış, özü baxacaqmış mənə. Bəs üzümə necə baxacaqmış görən?

Mən sənənin yanına gələcəm. Səni burda çox gözlətdim, orda da gözləməyə qıymaram. Gəlirəm!

Həmişə sən mənə şeir göndərirdin. İndi mən yollayım. Bunu bu dünyada kirayənişin kimi yaşamış bir şair yazıb – Aydın Əfəndi.

Если кто
меня спросит –
скажи его нет.
Скажи – он на Работе.
Скажи его нет, –
пригласили на Прощальный обед.
Скажи его нет, –
на редкий спектакль достал он
билет.

Скажи его нет, –
он вышел застать до начала
Рассвет.
Если кто
меня спросит –
скажи его нет.
Он вернется через тысячи лет.¹⁰

¹⁰ *Aydın Əfəndi, “Yoxluq”. Tərcümə edən Qulu Ağsəsdir.*

*Məni soruşan olsa...
de ki:
haya gedib;
de ki:
heç kəsin görmədiyi
tamaşaya gedib.
Məni soruşan olsa...
de ki:
göz qabağındadı;
hardasa dost yığnağındadı.
Məni soruşan olsa...
de ki:
dünyanın boyun
ölçüb qayıdacaq,
de ki:
uzağı min ilə burdadı
(demə... ölüb qayıdacaq)...
Bilirəm, bəhanədən bolsan
bircə susma, yaxşımı -
məni soruşan olsa...*

Epiloq

Elə bilirdim Qadının görüşdən qaçmasının səbəbini anlamışam. Əsl səbəb heç ağılıma da gəlməzdi. Onun sirlərini bildikcə, yaşadığı hiss və həyəcanlarını duyduqca mənə nə qədər doğmalaşdığının fərqundəydim. Deyəsən, əməlli-başlı aşiq də olmuşdum. Vurulmaq ayrı necə olur ki! Onu unuda bilmirdim!

Qəribə vəziyyət yaranmışdı. Qəribəlik gül-məli halımda idi. Məni tanımayan, heç mövcudluğumdan xəbəri olmayan birinə aşiq olmuşdum. Hər halda ona bəslədiyim duyğunun nə olduğunu kəsdirə bilirdim. Birinci dəfə yaşamırdım ki, bunu!

Uşaqılıqda qəşəng aktrisalara vurulan vaxtlarım az olmayıb. İrina Alfyorovaya, elə bizim Həmidə Ömərovaya aşiq olduğum kimi. Şəkillərini jurnallardan kəsib otağımın divarlarına vururdum. Bir dəfə atam içəri girib onlara baxanda utanmışdım da. Amma o, etiraz eləməmişdi, eləcə bir xeyli baxıb, “Qəşəng qızlardı, zövqün pis deyil” demişdi. Birinin utancaq təbəssümü, o birinin iri gözləri məni sehrləmişdi.

Onlardan əvvəl isə birinci belə “sevgilim” İvan Kramskoyun məşhur portretindəki “naməlum qadın” idi. Növbəti ilin divar təqvimini o rəsmlə çap eləmişdilər. Anam kitab mağazasın-

dan alıb mətbəxin divarına vurmuşdu. Mən də çıxarıb öz otağıma aparmışdım. Çarpayım la üzbəüz divara yapışdırmışdım. Gecələri onun xəyalıyla yatır, sabahları mənə sirli bir maraqla baxan gözləriylə açırdım. Sonralar bildim ki, sevginin bu növünə platonik sevgi deyirmişlər.

Təzədən, özü də bu yaşında belə bir sevgini təkrar yaşamağım qəribəmə gəlirdi.

Avqustun son çərşənbə günü vədələşdiyimiz vaxtda sərgi salonuna gəldim. Xanımı qapının kandarındaca gözüm aldı. Salonun o biri başında “Tamamlanmayan naməlum qadın portreti”nə tamaşa edirdi. Allah bilir fikri onu haralara aparmışdı. Ayırmaq istəmədim.

Ensiz, uzun salonun yuxarı tərəfində ondan başqa saqqallı bir tamaşaçı da vardı. Yerli adama oxşamırdı. Aşağı başdan isə fəhlələr tabloları divarboyu tavandan sallanan iplərdən açıb qablaşdırırdılar. Sərginin son günüydü.

Sərgi İstanbula gedirdi. Sentyabrın əvvəllərində orda açılış olacaqdı.

Tablolara baxsam da, bir gözüm ondaydı. Salonun başındakı bir cüt göz şəkli ilə o gözlərin tamaşasına duran tənha qadının özü ağappaq divar fonunda rəsm əsərini xatırladırdı. Elə bil Rəssam tabloya baxan qadın rəsmi ağ divara

çəkib. Virtual sevgilinin gözü və real sevgilinin bədənini çəkilməmiş tablo.

Şəkillərə baxa-baxa ona yaxınlaşdırdım, həm də gözümdə evində gördüyüm evliliklərinin ilk ayları çəkilən portreti gəzirdi. Onu görmədim. Sərgiyə ilk dəfə açılışda gəlmişdim. Onda adamlarla söhbətə başım qarışdığından həmin portretin yoxluğuna fikir verməmişdim.

Rəssamın sonuncu tablosu qərribə alınmışdı. Yalnız bir cüt göz vardı tabloda. Diqqətlə baxanda elə bilirdin göz günəşə çevrilir. Günəşin üzündəki ləkələr göz bəbəyinin içindəki fiqurların eyni idi. Fiqurdan çox simvollara bənzəyirdilər. Mən bunları anlamırdım. Qədim heroqliflərə də oxşayırdılar, gəbə naxışlarına da. Elə bil hərəkət edirdilər. Burduqca rəngli naxışları dəyişən kaleydoskop oyuncağı kimi.

Beləcə on beş dəqiqəyəcən gözlədim. Bir addımlığında dayansam da, məni görmür, duymurdu. Salam verməyə də ürək eləməirdim.

Nəhayət, nəzərlərini tablodan ayırıb mənə baxdı. Salamlaşdıq. Söhbətindən bildim ki, tablo emalatxanada çəkilib. Rəssam hər başladığı yeni işindən ona danışmış. Amma bundan xəbəri olmayıb.

– Sizin gözlərinizə oxşayır, - dedim.

Qərribə təbəssümlə:

– Yox, mənimki deyil, - dedi.

Onun üz ifadəsini ayırd eləmək asan deyildi. Elə bil orda hər duyğudan bir az pay vardı. Kədər, sevinc, təəssüf, kinayə, təəccüb, nifrət, sevgi – bəli, düz oxudunuz, sevgi – qarışmışdı bir-birinə. İçində onların qanlı mübarizəsi gedirdi. O isə bütün gücylə təkini saxlayır, daxilindəki təlatümün heç bir vəchlə üzə çıxmasına imkan vermirdi. Bir-biriylə əlbəyaxa olan duyğuların bağirtısını içində boğurdu. Rəssamla son illər münasibətləri necə olub? Bunu artıq üzündəngözündən oxuyurdum, səsindəki güclə seziləcək xırıltıdan duyurdum – Rəssamın Qadınla yazışmalarından bilirdim.

Dəyişmişdi, son dövrlərdə gördüyüm deyildi, əvvəlki qadın olmuşdu, tələbək illərinin təkəbbürü yenidən qayıtmışdı ona. Belini zərrə qədər də əymədən düz saxlayır, başını dik tuturdu. Gözlərindəki adamı əzən baxışları daha da ağırlaşmışdı. Gözünün içinə baxmaq olmurdu. Azca sıvri burnu, yay kimi çəkilməmiş qaşları və o qaşların altından boylanan alıcı gözün zəhmi gözəlliyinə bir sərtlik qatırdı. Yaşı əlli civarında idi, amma ona bu yaş vermək olmazdı. Sərtliyin qadını yaşlı yox, cavan göstərən halı da varmış.

Söhbəti çox uzatmadı, yazdığım kitabı soruşdu. Əlyazmanı gətirmişdim. Oxuyub fikrini bildirəcəkdə, əlavələrə, ciddi dəyişikliyə ehtiyac bilməsə, nəşriyyata göndərəcəkdə. Qəhvəyi dəri

çantasını açıb bir zərf çıxartdı. Qonorarım idi. “Oxuyandan sonra verərdiniz”, qımıldandım. “Nə fərqi var” dedi.

Çantanı dizimə dirəyib açdım. İçində Rəssam haqqında bioqrafıq kitabın əlyazması, bir də onun gizli yazışmaları olan iki qovluq vardı. Birini çıxarıb ona verdim.

İkinci qovluğun ünvanı o deyildi!

İstanbul sərgisinin açılışından sonra Bakıya qayıdacağı, elə o vaxt görüşüb birlikdə son variantı müzakirə edəcəyimizi dedi. Danışa-danışa qovluğu açıb ötəri göz gəzdirdi. Sonra qayıdıb əvvəlki səhifələrdən cümlələr oxumağa başladı. Kitab Rəssamın nə doğum, nə də uşaqlıq illəriylə başlayırdı. Birinci hissə onların tanışlığına, ilk görüşlərinə həsr olunmuşdu. Bioqrafik əsərin belə başlanması ona təəccüblü gəldi.

– Kitabda ilk şəkil evliliyinizin əvvəl aylarında çəkilən rəsminiz olacaq, - dedim.

– Mənə ayrıca bölmə ayırmaq, özü də onu kitabın başlanğıcına salmaq nə qədər maraqlı ideyadı, bilmirəm.

– Gəlin indi müzakirə eləməyə, oxuyun, İstanbuldan qayıdanda danışarıq.

– Olsun!

Söhbətin bitdiyinə işarə vursa da, bayaqdan marağında olduğum sualı verməyə bilmədim: - Evinizdə gördüyüm o rəsminiz sərgidə nümayiş

olunmur. Amma o, Rəssamın ən uğurlu əsəridi bəlkə də.

– Onu İstanbula da aparmayacam! Çox göstərilib. Bir də daha bu gözlər var də, - deyib kinayəsi açıq duyulan gülüslə divardakı tablону göstərdi.

Açığı, diksinən təhər oldum. Sanki mənim bildiyim sirri o da bilirdi və bunu ondan gizlətdiyimə acı istehza ilə işarə vururdu. Bir anlıq pərt oldum. Amma bu vəziyyət uzun çəkmədi. Sağollaşmaq üçün əl uzatdı. Hiss elədim ki, daha getməyimi istəyir. Onun ipək kimi yumşaq əlini sıxdım. İlk dəfə gözlərinin altında güclə seziləcək qaramtıl çöküntü gördüm. Nə qədər gizlətməyə çalışsa da, ürəyini sarmış əzabın ağırlığını duyurdum.

İçinə hakim kəsilən əzabı bölüşməyə adamı olmayanda qadın ya ağrıya təslim olub intihar edir, ya da içinin bütün duyğularını süpürüb atır. Tək birini saxlayır – nifrəti!

Amma onu da mütləq deyim ki, o, bütün ovqatlarında xoş duyğu ötürməyi bacarırdı, hər halda buna çalışırdı.

İstanbul sərgisindən sonra görüşəndə kitabdakı ona aid bölmənin çıxarılmasını təkid edəcəkdə. Quru bioqrafik əsərin sönük alınacağını, oxucu üçün tanınmış adamların şəxsi həyatı, xüsusən də intim həyat səhnələrinin maraqla qarşılandığını deyib həmin yerlərin saxlanmasına

inandıracaqdım. Sonda onunla bağlı ayrıca bölməni çıxarmağa, o biri bölmələrdə ayrı-ayrı epizodlarda verməyə razılaşacaqdıq. Həm də kitab daha onların tanışlığı ilə başlamayacaqdı. Bunlar sonra olacaqdı.

İndisə çantanı bağlayıb çiynimə keçirdim. Sağollaşib küçəyə çıxdım. Üzüm Xəzərə sarıydı. Çantamda bir qovluq, bir-iki kitab vardı. Amma elə bil çiynimdən bir ton ağırlığında yük sallanırdı, çantamı sağ çiynimə ötürüb o biri qovluğun yiyəsini axtarmağa getdim.

Qadının son məktubları yazdığı andakı ovqatını əks etdirirdi. İyunun ilk günündə qoyduğu mesajdakı təyyarə qəzası haqda xəbəri internetdən tapdım:

“İyunun 1-də Atlantik okeanı üzərində qəzaya uğramış "Air France" aviaşirkətinə məxsus sərnişin təyyarəsinin düşdüyü zonada axtarış tədbirləri həyata keçirən Braziliya hərbciləri dənizdən daha 8 nəfərin cəsədini çıxarıblar. Bununla da dənizdə tapılan cəsədlərin sayı 24-ə çatıb. APA-nın "Associated Press" agentliyinə istinadən verdiyi məlumata görə, Braziliya Hərbi Hava Qüvvələrinin polkovniki Enri Munyos meyitlərin Fernando-de-Noronya arxipelaqından 640 km şimal-şərqdə və təyyarənin sonuncu dəfə

qəza barədə avtomatik signal göndərdiyi yerin 70 kilometrliyində aşkarlandığını deyib. Bundan başqa, Braziliya Hərbi Dəniz Qüvvələri təyyarənin quyruq hissəsinin fraqmentini də tapıblar. Bu isə “qara qutu”ların da aşkarlanacağına ümid verir. Belə ki, “qara qutu”lar məhz təyyarənin arxa hissəsində yerləşir. Bundan başqa, axtarış zamanı təyyarənin qanadının fraqmentləri, konstruksiyasının bir hissəsi, kreslolar, oksigen maskaları, sərnişinlərin şəxsi əşyaları da çıxarılıb. Xatırladaq ki, Rio-de-Janeyro – Paris marşrutu ilə uçan “Airbus 330-200” tipli sərnişin təyyarəsi havaya qalxdıqdan 4 saat sonra radarlardan itib. Təyyarənin içində 216 sərnişin və 12 ekipaj üzvü olub”.

Ölənlərin hansı ölkə vətəndaşı olması haqda xəbərdə heç nə deyilmir. Həmin gün Rio-de-Janeyrodan Parisə tək bir reys olub. Əgər Rəssam həmin təyyarəyə minibsə, qəzada öldüyünə şübhə ola bilməzdi. Qadın Rəssamın ölməsinə inanmaq istəməsə də, onun təyyarədə olduğuna əmin idi. İyunun birində qoyduğu mesajda belə yazıb: “Allahım, məni yenəmi sevdiklərimlə sınağa çəkirsən? Hələ çoxmu olacaq bu sınağın? Olmaya o da bu təyyarədədir? ...Qurbanım olum, mənə bir söz yaz! Yoox! Sən saytların yazdığı bu qəzada ola bilməzsən!!!”

İndi məni bir sual düşündürür: çantamdakı qovluq dolu ikinci əlyazmayla neyləyim?

Rəssam haqda yazacağım bir məqalə yerinə iki kitab alınıb. İkinci birincidən də maraqlı gəlir mənə. Onu bəzi əlavələrlə romana çevirmək çətin iş deyil. Yeni süjetlər qurub, obrazlar əlavə edib çəkici, oxunaqlı roman düzəldərdim. Dediym odur ki, əlimdə bir kitablıq material var. Ondan dərin məzmunlu bədii-fəlsəfi əsər də, maraqlı bir sevgi romanı da alınar. Lap qəhrəmanları başqa adla da vermək olar, süjeti, yer adlarını, hadisələri də dəyişmək mümkündür. Oxucu bunu mənim bədii təxəyyülüm kimi qəbul edər.

Düzü, bu yazışmaları tək sevgi məktubları hesab eləmirəm, onlara yalnız kişi-qadın münasibətləri kontekstində baxmıram. Onlar yaşadığı dünyada “kirayənişin” qalanların öz dünyalarını qurmaq istəyindən, çabasından bəhs edir. Hər bir insanın xəyalında yaratdığı dünyadan. İlğim kimi şirin dünya.

Hələ istəsəm bunu pyesə də çevirərəm. Mətnin dili onsuz da yüz il əvvəlki səhnə əsərlərinin dilinə yaxındı, dialoqlar dram dilindədi elə bil. Bəlkə də yeni əsrin ən gözəl dram əsərini ortaya qoya bilərəm.

Suallar, fikirlər beynimdə qatma-qarışıqdı.

Cavaba vaxtım olacaq, hələlik sə əvvəl Qadını tapıb görüşmək istəyirəm. Nə deyəcəyimi fikirləşirəm. Bircə xəstəliyini bəhanə edib görüşdən

qaçmaya. Ona bəslədiyim hissləri gizlədə biləcə-yəmmi? Açığı, onun Rəssama yazdığı son mesaj-ları içimdə qibtə duyğuları göyərdib. İlk dəfədir ki, ölən adama paxıllığım tutur. Zahirə belə gözəl, daxili aləmi bu qədər zəngin bir xanımın sevgi etirafı hər kişini xoşbəxt edər, onu buludlaracan qaldırar.

Telefonu bir kişi götürdü. Adını çəkəndə bir qədər duruxdu, kim olduğumu soruşdu. Köhnə dostuyam dedim. İşdə deyildi, xəstəliyiylə bağlı İstanbula aparıblarmış. Ev telefonunu istədim, verdi. Sağollaşıb dəstəyi yerə qoydum.

Demək İstanbula gedibmiş. Aparıblarmış. Özü istəməsə də.

Talenin ironiyasıydı sanki – elə bil Rəssam İstanbulda xəstə yatan sevgilisinə çiçək dəstəsi yerinə onun rəsmini göndərirdi. Mistik duyğular axşamacan məni buraxmadı.

Növbəti həftələrdə evlərinə vurduğum zəngə cavab verən olmadı.

Yaşıl tumurcuqlardan açılan yarpaqlar kimi hamı eyni cür doğulur. Amma hamı bir cür ölmür. Sürülən ömür tək ölümlər də müxtəlifdi – eynən xəzandı elə bil: biri saralıb üzülür, biri qızarıb düşür.

Birini də küləklər elə yaşılkən qoparıb salır.

İyirmi günlük ezamiyyətdən, dalınca bir aylıq məzuniyyətdən sonra ilk iş günüm xoş xəbərlə başlasa da, yaxşı xəbərlə bitmədi. Xoş xəbər Xanımdan gəlmişdi. Bir bağlamada kitab, bir də kitabın təqdimat mərasiminə dəvət açıqcası göndərmişdi. Zəng vurub kitabın nəşri münasibətiylə təbrik elədim. Təqdimatın tarixini mən qaydana saxladığımı dedi. İşə zəng vurub məzuniyyətdən nə vaxt dönəcəyimi öyrənibmiş.

Bu tezliklə nəşr olunacağını gözləmirdim. Nəfis bir kitab alınmışdı. Redaktorluğunu da özü edibmiş. Görünür, daha mənimlə məsləhətləşməyə ehtiyac duymayıb, eləcə, düzəlişini edib, verib nəşrə. Az danışdıq. Təqdimatda görüşməyi sözləşib sağollaşdıq.

Nahardan sonra ilk işim virtual qadını – az qala məni də başdan edəcək Qadının ev telefonunu yığmaq oldu. Elə bil özüm qəsdən vaxtı uzadırdım. Əlim gəlmirdi. Düzdü, bu iki ay uzununu özümü ələ ala bilmişdim, ona yönəlik hisslərimi bir xeyli boğmuşdum. Ta mənasız iş tutduğumun, uşaqlıq elədiyimin, ağrımayan başıma buz bağladığımın fərqləndəydim.

Telefonu yaşlı kişi götürdü. Jurnalist kimi təqdim eləmədim özümü, keçmiş iş yoldaşıyam deyib onu soruşdum. Adını eşidən kimi hıçqırıb ağladı. Elə hönkürdü ki, elə bildim telefonun o biri başında yox, yanımdadı. Atasıymış. Sonra dəstəyi bir qadın aldı. Gəlinləri olduğunu dedi.

İstanbulda ötən ay öldüyünü söylədi. Xərçəng imiş. Qalaaltında, anasının yanında basdırıblarmış.

Telefonu qapadanda elə bildim içimdə nəşə qırıldı, nəfəsim daraldı. Elə bil əziz adamımı itirdiyimin xəbərini aldım. Dünya bir andaca gözümdə qaraldı. Niyə belə olduğumu kəsdirə bilmirdim. Axı o mənim nəyimdi ki? Mən niyə belə hala düşdüm? Sonra ürək döyüntülərim artdı, elə bil bayaqdan durmuşdu, indi birdən-birə qəfil döyünməyə başladı. Özü də sürətlə, yerindən çıxacaqmış kimi.

Məni qərribə bir hiss bürüdü. Guya bütün bu olanların baiskarı mən imişəm. Mənim günahım ucbatından təyyarə qəzaya uğrayıb, Qadın xərçəng tapıb. Onu xəstə qoyub getmişəm, guya qalib sağaldacaqmışam. Axı mən yazılanları dəyişə bilməzdim! Pozub, yenidən, başqa cür yaza bilməzdim! Onları qovuşdurub, sonu sevinclə bitən bir sevgi dastanı yaza bilməzdim!

Bunu edə bilərdimmi? Yazılanı pozmaq olurmu?

İşdən tez çıxdım. Evə gedib qovluğumdakı yazışmaları bir də oxumaq istədim. Başım du-manlıydı. Avtobusdan bir dayanacaq tez düşdüm. Qalan yolu piyada getmək istəyirdim. Səkidə

adamlar, yolda maşınlar içimi bürüyən duyğular kimi xaotik hərəkətdəydi.

Evin yanında dostlarla adına "Gözəlin kafesi" dediyimiz, sovet dövründən qalma yeməxanaya girdim. Yemək hayında deyildim, Gözəl arvad bir boşqab meyvə doğradı, limon dilimlədi. Bir şüşə də araq gətirdi...

Gözümün qabağından onların siması çəkilmirdi. Bu vaxt ərzində mənə elə doğmalaşmışdılar ki... Lakin bilmirdim necə doğmadılar! Bəzən atam-anam olurdular, məni dünyaya onlar gətiribmiş. Ata-anasını heç vaxt görməyən yetim uşağıydım sanki.

Gah da balam olurdular, bəxtsiz balalarım. Mən də qəlbində bala dağı daşıyan ata.

Birdən də Qadın mələküzlü sevgilimə çevrilirdi, Rəssam da onu əlimdən almaq istəyən qara düşməne. Qadına vurulub şirin xəyallara getməyim də olurdu, Rəssamı qısqanc duyğularla anmağım da.

Bəzən də taleləri əlimdə olan quşcuğaza dönürdülər – istəsəm açıb buraxaram, istəsəm boğazlarını üzərəm.

Amma daha çox məndən imdad diləyən köməksiz sevgiliyə bənzəyirdilər. Mən də onlara istədikləri hər şeyi verə biləcək, onları xoşbəxt edəcək güc sahibinə!

Turş şərab qoxulu meyhanada nə edəcəyimi fikirləşirdim. İçimdə böyük bir təlatüm vardı,

duyguların nizamı pozulmuşdu. Əslinə qalsa, daha bu duyguların heç bir əhəmiyyəti qalmamışdı. Onlardan azad olub soyuq başla düşünmək istəyirdim. Düşünüb qərar verməliydim. Qərarlı olmalıydim!

Axırıncı müştəri olduğumu kafedən çıxanda bildim. Soyuq noyabr küləyi üzümü yalayır, köynəyimin açıq düyməsindən bədənimə dolurdu. Rəssamın təsvir etdiyi kimi havada uçan qar dənəsi tək yüngül hiss edirdim özümü. Bir şüşə araq sanki məni ayıltmışdı. Nə edəcəyimi daha bilirdim!

Evə qalxıb kompüterini açdım. Onların yazışmaları olan faylı “qovluq”dan da, “səbət”dən də sildim. Şəbəkədə Rəssamın səhifəsini bağladım.

Sonra əlyazmaları götürüb həyəətə düşdüm. Dalandar Əli kişinin köşkünün yanında ocaq çatıb vərəqləri bir-bir oda atdım.

Kağız odun deyil, yananda çəkdiyi əzabın dözülməzliyindəndi yəqin, qıvrılır, büzüşür. Bəlkə də elə bu ağrıya görə, tez yanıb qurtarmaq istəyir – öz dünyalarına tez köçmək istəyən adamlar kimi.

Əlyazma yanıb kül oldu. Ocağın qaralan külündə sonuncu közərti qapqara göy üzündə parlayıb itən tənha ulduz kimi söndü.

Onların ağrısı bitdi. Ağrının, kədərin olmadığı yerə getdilər. Ayrılıqların bitdiyi yerdən başlayan əbədi qovuşuqda gözdən itdilər. Daha heç bir Tanrı övladı bir də Yeliseyin – Çöl Qalanın kodunu açma bilməyəcəkdi!

Üçüncü dünyanın mövcudluğuna sübut olası əlyazma Allahın "Ol!" əmriylə, ya Böyük Partlayışdan yarandığı bilinməyən bir dünyada qala bilməzdi. Burda adamın həyatına Allah da, bəndə də müdaxilə edir. İnsanın özü yaratdığı dünyaya isə girməyə heç kimin gücü çatmaz, çünki o, daha burda kirayənişin deyil. Dünyasının Allahı da, Bəndəsi də özüdür!

2009 – 2015

Vaşinqton, Bakı, Xızı, Karlskrona

Müəllif özü haqda

22 mart 1968-ci il doğumluyam. Qarabağda, Ağdamda böyüdüm. Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsini bitirdim.

1990-1995-ci illərdə “Ədalət”, “Azərbaycan” qəzetlərində, Prezident Administrasiyasında, Müsavat Partiyasının mətbuat xidmətində çalışdım. 1995-ci ildən 2012-ci ilədək “İnam” Plüralizm Mərkəzinə rəhbərlik elədim.

Onlarla ölkədə keçirilən konfranslarda iştirakçı oldum, demokratiya problemləri mövzusunda məruzələr etdim. Azərbaycanın şəhər və kəndlərində vətəndaş cəmiyyətinin gəlişməsi üçün minlərlə insanı əhatə edən layihələrdə təşkilatçı oldum.

“III Sektor”, “Svobodnaya volya”, “Toplum” jurnallarının redaktoru oldum.

“Ruhlar şəhəri”, “Yaddaş ləpirləri: demokratiya yazıları”, “Çamayra. Kuba dəftəri”, “Обезьянья диктатура” adlı kitabların müəllifiyəm.

İndi İsveçdə yaşayıram.

Azərbaycan və İsveç Yazıçılar Birliyinin üzvü olsam da özümü yazıçı hesab eləmirəm. Bu sözün məsuliyyətini bildiyimdən! Sadəcə hərdən yazılar yazır, könül qeydləri edirəm.

Bu kitabda “Çöl Qala” povestini Sizə təqdim edirəm. Buyurun oxuyun! Fikirləriniz maraqlıdır, mənimlə bölüşün!

Qonaq gəlmək istəyənlərə qapım açıqdır,
buyurun: www.vahidqazi.wordpress.com

Yazmaq istəyənlər üçün də poçt ünvanım var,
yazın: vahidqazi@gmail.com

QEYDLƏR

VAHİD QAZI

Çöl qala

(povest)

Yığılmağa verilib: 02.02.2016

Çapa imzalanıb: 26.03.2016

Formatı 57x82 1/16,

Fiziki çap vərəqi 11.5

Tiraj 300

Bakı, Azərbaycan.